

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

EBEVEYNLEŞME VE İLİŞKİ DOYUMU: BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE
AKILCI OLMAYAN ROMANTİK İNANÇLARIN ARACI ROLÜ

Yüksek Lisans Tezi

Yağmur EVCİOĞLU

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

EBEVEYNLEŞME VE İLİŞKİ DOYUMU: BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE
AKILCI OLMAYAN ROMANTİK İNANÇLARIN ARACI ROLÜ

Yüksek Lisans Tezi

Yağmur EVCİOĞLU

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Akün Kaçar

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

EBEVEYNLEŞME VE İLİŞKİ DOYUMU: BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE
AKILCI OLMAYAN ROMANTİK İNANÇLARIN ARACI ROLÜ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Akün KAÇAR

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

- 1- Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKÜN KAÇAR**
- 2- Dr. Öğr. Üyesi İrem AKINCI**
- 3- Dr. Öğr. Üyesi Gülşen KAYNAR YAMAN**

Tez Savunması Tarihi

02.07.2026

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKÜN KAÇAR danışmanlığında hazırladığım **“Ebeveynleşme Ve İlişki Doyumu: Bağlanma Örüntüleri Ve Akılcı Olmayan Romantik İnançların Aracı Rolü (Ankara, 2026)”** adlı yüksek lisans tezimdaki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

27.07.2026

Yağmur EVCİOĞLU

TEŞEKKÜR

Öncelikle lisans yıllarımdan beri kendisiyle çalıştığım, hem lisans tezimde hem de yüksek lisans tezimi hazırlama sürecimde ilk günden bu yana hiçbir zaman benden desteğini esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKÜN KAÇAR’a,

Sayın Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Şennur TUTAREL KIŞLAK, Doç. Dr. Burcu KÖMÜRCÜ AKİK ve Dr. Öğr. Görevlisi Fatma UÇAR BOYRAZ başta olmak üzere bugünlere gelmemde katkısı olan, psikoloji nosyonunu ve vizyonunu bana kazandıran tüm lisans ve yüksek lisans hocalarıma,

Eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma, akademik gelişimime katkı sağlayan tüm meslektaşlarıma,

Yüksek lisans eğitimimin her anını unutulmaz kılan, bana yalnızca yaptığımız derin sohbetlerle sürekli gelişmemi sağlayan sınıf arkadaşları değil, aynı zamanda ömür boyu sürecek dostluklar kazandıran sevgili meslektaşlarım Uzman Klinik Psikolog Emre LALE, Uzman Klinik Psikolog Emre DÖNMEZ ve Uzman Klinik Psikolog Gizem Gül KÜREKÇİ’ye,

Hayatta verdiğim tüm kararlarda yanımda olan, beni yetiştiren ve bugün olduğum kişi olmamı sağlayan canım aileme, babam Yaşar Kemal EVCİOĞLU, annem Çiğdem EVCİOĞLU, ağabeyim Barbaros Hayreddin EVCİOĞLU ve sevgili teyzelerim Gülçin SADIK METİN ve Figen ZENGİN’e,

Birlikteyken kahkaha atmaktan, gülmekten yüz kaslarımı ağrıtan sevgili arkadaşlarım Mehmet Esat MEMİŞ, Ekin ÖZLÜ, Emin TİFTİK ve Gamze AĞAÇAYAK’a,

Zor zamanlarımda, mutlu anlarımda hep benimle olan biricik arkadaşım Merve Gözde SAYIN’a ve son olarak birlikte kendi dilimizi geliştirdiğimiz, söylemek istediklerimi konuşmadığım anlarda bile duyabildiğini hissettiğim canım Dr. Nazlı Deniz TÜRE’ye sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Yağmur EVCİOĞLU

15.06.2026

Erkenden büyümek zorunda kalmış tüm çocuklara...

"Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk

Hiçbir yere gitmiyor."

- Edip Cansever

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
İÇİNDEKİLER.....	IV
EKLER LİSTESİ.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	IX
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER DİZİNİ.....	X
BÖLÜM I GİRİŞ.....	1
1.1. İlişki Doyumu.....	2
1.2. Ebeveynleşme.....	4
1.2.1. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişki.....	8
1.3. Bağlanma Örüntüleri.....	9
1.3.1. Bağlanma Örüntülerinin Ebeveynleşme Yaşantıları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Potansiyel Aracı Rolü.....	11
1.4. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar.....	13
1.4.1. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Ebeveynleşme Yaşantıları ve İlişki Doyumu Arasındaki Potansiyel Aracı Rolü.....	16
1.4.2. Bağlanma Örüntüleri ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların İlişkisi.....	18
1.5. Araştırmanın Amacı.....	19
BÖLÜM II YÖNTEM.....	25
2.1. Örneklem.....	25
2.2. Veri Toplama Araçları.....	27
2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	27
2.2.2. İlişki Doyum Ölçeği.....	27
2.2.3. Filial Sorumluluk Ölçeği.....	28
2.2.4. Ebeveynleşme Envanteri.....	29

2.2.5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form.....	30
2.2.6. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği.....	30
2.3. İşlem.....	31
2.4. Verilerin Analizi.....	32
BÖLÜM III BULGULAR.....	34
3.1. Betimleyici İstatistikler.....	34
3.2. Araştırma Değişkenlerinin Sosyodemografik Özellikler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	35
3.2.1. Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	35
3.2.2. Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	36
3.2.3. Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	38
3.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular.....	39
3.4. Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Paralel-Sıralı Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulgular.....	42
3.5. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Alt Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulgular.....	50
BÖLÜM IV TARTIŞMA.....	57
4.1. Araştırma Değişkenlerinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	57
4.1.1. Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	57

4.1.2. Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	59
4.1.3. Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	60
4.2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	61
4.3. İlişki Doyumu ve Ebeveynleşme Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Paralel-Sıralı Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması.....	65
4.3.1. Ebeveynleşme Türlerinin İlişki Doyumu ile İlişkisine Dair Bulguların Tartışılması.....	65
4.3.2. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması.....	66
4.3.3. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması.....	70
4.3.4. Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Sıralı Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması.....	71
4.4. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Alt Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması.....	73
4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları, Öneriler ve Katkıları.....	78
KAYNAKÇA.....	81
EKLER.....	105
ÖZET.....	124

ABSTRACT.....	126
----------------------	------------

EKLER LİSTESİ

EK 1. Aydınlatılmış Onam Formu.....	105
EK 2. Demografik Bilgi Formu.....	107
EK 3. Filial Sorumluluk Ölçeği-Yetişkin Versiyonu.....	108
EK 4. Ebeveynleşme Envanteri.....	111
EK 5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form.....	113
EK 6. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği.....	115
EK 7. İlişki Doyumu Ölçeği.....	123

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	26
Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Bulguların Özeti.....	34
Tablo 3. Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	36
Tablo 4. Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	37
Tablo 5. Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 6. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiler.....	41
Tablo 7. İlişki Doyumunun Yordanmasında Ebeveynleşme, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve Bağlanmanın Regresyon Katsayıları.....	44
Tablo 8. Modelin Etki Değerleri.....	49
Tablo 9. İlişki Doyumunun Yordanmasında Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Alt Boyutları ve Bağlanmanın Regresyon Katsayıları.....	53
Tablo 10. Modelin Etki Değerleri.....	55

ŞEKİLLER VE GRAFİKLER DİZİNİ

Şekil 1. Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolü.....	22
Şekil 2. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnanç Alt Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolü.....	51

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bireylerin yaşamında önemli bir yere sahip olan yakın ilişkiler, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumu ve psikolojik sağlıkla yakından ilişkilidir (Feeney, 2015; Gustavson ve ark., 2016). Bu ilişkilerin niteliğini yansıtan önemli göstergelerden biri ilişki doyumdur. Bireyin romantik ilişkisinden ne derece memnun olduğunu ifade eden ilişki doyumu kavramı, hem bireysel iyi oluş hem de ilişkinin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır (Londero-Santos ve ark., 2021; Roth ve ark., 2025). Bu nedenle, ilişki doyumunu etkileyen faktörlerin incelenmesi, alanyazında sıklıkla ele alınan konular arasında yer almaktadır.

Alanyazında, bireylerin yetişkinlik dönemindeki ilişki örüntülerinin yalnızca mevcut yaşantılarının bir sonucu olmadığı, çocukluk dönemindeki aile deneyimlerinden, özellikle aile içinde üstlendikleri rollerden etkilendiği belirtilmektedir (Özdemir ve Şahin, 2020; Shonkoff ve ark., 2021; Simpson ve ark., 2011). Bu bağlamda, ebeveynleşme çocuğun gelişimsel olarak kendisine uygun olmayan sorumluluklar üstlenmesi ve aile içinde bakım verici roller edinmesiyle kendini gösteren önemli bir aile yaşantısı olarak dikkat çekmektedir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973). Bu yaşantıların, bireylerin kendilerine ve diğer insanlara ilişkin geliştirdikleri değerlendirmeler ile ilişkili olarak yetişkinlikteki yakın ilişkilerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Ek olarak, ebeveynleşme deneyimlerinin bağlanma örüntüleri ile ilişkili olduğu ve bağlanma örüntülerinin de romantik ilişkilere yönelik bilişsel değerlendirmeleri etkileyebildiği ifade edilmektedir (Collins ve Read, 1990; Hooper, 2007a; Kimmes ve ark., 2017; Li, 2023; Steans, 2024). Bununla birlikte, bu ilişkileri birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı, ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide, bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan

inançların sıralı aracı rolünü incelemektir. Bu amaçla öncelikle ilişki doyumu ve ebeveynleşme kavramları, ardından bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar kuramsal ve görgül çalışmalar ışığında ele alınacaktır.

1.1. İlişki Doyumu

Romantik ilişkiler ya da flört gibi yakın ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi, bireylerin ilişkiden tatmin olmasına ve ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Bu doğrultuda, ilişkiden elde edilen doyumun ilişkilerin devamlılığı açısından önemli bir unsur olduğu belirtilmektedir (Bühler ve ark., 2021; Guerrero ve ark., 2011). Bireyin ilişkiden aldığı doyum arttıkça ve partnerinden ihtiyaçlarını karşılamaya devam edebildikçe, ilişkiyi sürdürme eğiliminin de arttığı ifade edilmektedir (Hendrick, 2004).

Hawkins'e (1968) göre ilişki doyumu, romantik ilişkide deneyimlenen mutluluk, haz ve tatmin duygularına yönelik değerlendirmeler ile ilişkili bir kavramdır. Bu değerlendirmeler içsel ve öznel olup, ilişkinin çekici olup olmadığına dair algıları da içermektedir (Hendrick ve Hendrick, 1995; Rusbult, 1983). Örneğin, yüksek ilişki doyumu bireyin partnerine yönelik olumlu duygu ve tutumlar geliştirmesiyle tanımlanmakta ve çoğunlukla partnerinin kendi ihtiyaçlarını karşıladığı algısını yansıtmaktadır (Fincham ve Rogge, 2010). Buna karşılık, düşük ilişki doyumu bireylerin romantik ilişkilerindeki olumsuz etkileşim ve çatışma deneyimleri ile bunlara yönelik olumsuz değerlendirmelerini içeren bir algı olarak ele alınmaktadır (Jolin ve ark., 2023).

İlişki doyumu, bireyin öznel deneyimlerine dayanması sebebiyle ilişkinin doğasında var olan sabit bir özellik olarak ele alınmamaktadır. Bu doğrultuda aynı ilişki içerisinde yer alan partnerlerin ilişki doyum düzeylerinin farklılaşabileceği ifade edilmektedir (Keizer, 2014). Bu durum, ilişki doyumunun çeşitli bireysel ve ilişkisel faktörlerden etkilenebilen çok boyutlu bir yapı olduğunu düşündürmektedir. Nitekim

alanyazında ilişki doyumunun; duygu düzenleme becerileri, sosyal destek, öz şefkat, fiziksel yakınlık ve öz farkındalık gibi bireysel faktörlerin yanı sıra çatışma çözme becerileri, partner desteği, güven ve yakınlık düzeyi gibi ilişki faktörlerle de ilişkili olduğu belirtilmektedir (Akdur ve Aslan, 2017; Cramer, 2004; Çoban, 2021; Gullledge ve ark., 2003; Kappen ve ark., 2018; Laslo-Roth ve George-Levi, 2022; Mungra ve Yadav, 2020; Stoeber, 2012; Todorov ve Paradis, 2023; Wider ve ark., 2025). Buna ek olarak, ilişki doyumu cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlere göre de farklılaşabilmektedir. Örneğin, alanyazındaki bazı bulgular, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek ilişki doyumu bildirdiklerini (Whisman ve Balzert, 2024) ve eğitim düzeyi yüksek bireylerin ilişkilerinden daha fazla doyum aldıklarını (Zhang ve Liang, 2023) göstermektedir. Yaş açısından değerlendirildiğinde de genç bireylerin ilişki doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Bühler ve ark., 2021).

Alanyazında ilişki doyumunu etkileyen önemli psikolojik faktörlerden birinin bireyin çocukluk döneminde ebeveynleriyle kurduğu ilişki olduğu dikkat çekmektedir. Erken çocukluk yıllarında ebeveyn ile kurulan etkileşimlerin, bireyin kendilik algısının şekillenmesinde, diğer insanlara yönelik beklentilerinin oluşmasında ve yakın ilişkilerde sergilediği davranış örüntülerinin gelişiminde rol oynadığı ifade edilmektedir (Ainsworth, 1978; Bowlby, 1969). Bu erken dönem yaşantıların, bireyin yetişkinlikte romantik ilişkilerinde yakınlık kurma biçimini, duygusal gereksinimlerini ifade etme yollarını ve partnerinden beklentilerini şekillendirebileceği belirtilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bu çerçevede, çocukluk dönemindeki olumsuz deneyimlerin bireylerin romantik ilişkilerinden elde ettikleri doyumu olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmekte; alanyazındaki bulgular da bu görüşü desteklemektedir. Örneğin, romantik ilişkisi olan bireylerle yapılan bir çalışmada (Özcan ve Hamamcı, 2023), çocukluk döneminde duygusal istismar ve fiziksel ihmale maruz kaldığını belirten katılımcıların ilişki doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu gösterilmiştir. Benzer

şekilde, Minaz (2023) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, duygusal ihmalin ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Bradbury ve Shaffer'ın (2012) çalışmasında, ebeveynlerinin duygusal olarak olumsuz davranışlarına maruz kaldığını ifade eden bireylerin ilişki doyumlarının daha düşük olduğu bulunmuştur. Türkiye'de yürütülen başka bir çalışmada (Eralp, 2022) ise çocukluğunda ebeveynlerinden ret algılayan bireylerin yetişkinlik döneminde daha düşük romantik ilişki doyumu ifade ettikleri ortaya konmuştur.

Alanyazındaki bu bulgular, çocukluk dönemindeki ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin yalnızca bireyin psikolojik gelişimini değil, aynı zamanda yetişkinlikte kurduğu romantik ilişkilerin niteliğini de etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Bu noktada, çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bireyin gelişimsel süreçlerini etkileyen ebeveynleşme deneyiminin romantik ilişkiler üzerindeki olası yansımalarının incelenmesi önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda, bir sonraki bölümde ebeveynleşme kavramının özellikleri ele alınacaktır.

1.2. Ebeveynleşme

Ebeveynler, çocukların gelişim sürecinde bakım veren ve onları yönlendiren temel figürlerdir. Çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasından birincil derecede sorumlu olan ebeveynlerin, aile içerisindeki hiyerarşik yapıda çocuklara kıyasla daha düzenleyici ve koruyucu bir role sahip olduğu belirtilmektedir (Kuczynski ve De Mol, 2015). Yapısal aile sistemleri yaklaşımına göre, aile sistemindeki sınırların işlevsel biçimde sürdürülememesi çocukların gelişimsel olarak kendilerine uygun olmayan rolleri benimsemelerine neden olabilmektedir. Bu kapsamda bazı aile koşullarında çocuklar ebeveynlere ait sorumlulukları üstlenebilmekte; ancak ebeveyn ve çocuk rollerinin belirsizleşmesi aile sisteminin işleyişi açısından işlevsel olmayan bir örüntü olarak değerlendirilmektedir (Minuchin, 1974). Böyle bir aile yapısında

çocuklar, ebeveynlerine bakım ve duygusal destek sağlayan bir konuma gelebilmektedir. Ebeveynleşme olarak adlandırılan bu olgu, aile içerisindeki kuşaklar arası sınırların yeterince korunamaması sonucunda çocuğun yetişkinlere ait görev ve sorumlulukları üstlenmek durumunda kaldığı bir aile ilişkisi örüntüsü olarak ele alınmaktadır (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

Ebeveynleşme olgusu, farklı kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde çeşitli kavramlar üzerinden ele alınmaktadır. Bu bağlamda “rol tersine dönmesi”, “kuşaklar arası sınırların çözülmesi”, “ebeveyn-çocuk rol karmaşası”, “ebeveyn/eş olarak çocuk”, “aşırı yüklenmiş çocuk”, “karşılıklı bağımlılık”, “ailenin kahramanı” ya da “yetenekli çocuk” gibi tanımlamalar, ebeveynleşmenin farklı görünümelerini açıklamak amacıyla kullanılmaktadır (Jurkovic, 1997). Ortak olarak bu kavramlar, çocuğun gelişimsel düzeyine uygun olmayan biçimde, diğer aile üyelerinin sorumluluğunu üstlenmesini ve özellikle ebeveyninin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik davranışlar sergilemesini ifade etmektedir (Earley ve Cushway, 2002). Dolayısıyla ebeveynleşme, çocuğun aile içindeki konumunun yeniden yapılandığı ve sınırların belirsizleştiği bir durumu yansıtmaktadır.

Alanyazında ebeveynleşme, çocuk tarafından üstlenilen sorumlulukların niteliğine, diğer bir deyişle ebeveynleşmenin işlevine, göre iki kategoride sınıflandırılmaktadır. Bunlardan ilki olan *araçsal ebeveynleşmede* çocuklar, ailenin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ailedeki yetişkinlerin sorumluluklarını üstlenmektedir. Kardeşlerle ilgilenme, ev içerisindeki görevleri yerine getirme, çalışarak aile bütçesine katkı sağlama ya da faturaları ödeme araçsal ebeveynleşmeye örnek olarak gösterilmektedir. İkinci tür olan *duygusal ebeveynleşmede* ise çocuk, ebeveyni ve bazen de kardeşleri için ailedeki duygusal ya da psikolojik boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Bu durumda çocuk çoğu zaman ebeveyninin sırdaşı ve temel duygusal destek kaynağı haline gelmektedir. Süreklilik gösteren ve bireyin çoğu zaman farkında

olmadığı duygusal ebeveynleşme yaşantılarının, çocuk gelişimi açısından genellikle zarar verici olduğu belirtilmektedir (Hooper, 2007a; Jurkovic, 1997).

Ebeveynleşme olgusu çocuğun aile içinde üstlendiği roller çerçevesinde de ele alınmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda ebeveynleşme; ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı olmak üzere iki boyutta değerlendirilmektedir (Hooper, 2011). *Ebeveyn odaklı ebeveynleşmede* çocuk, ebeveyninin ihtiyaçlarını karşılayan ebeveyn benzeri bir rol üstlenmekte ve ebeveynine duygusal anlamda eş benzeri bir destek sunmaktadır. *Kardeş odaklı ebeveynleşmede* ise çocuk kardeşlerinin bakımından sorumlu hale gelmektedir. Ancak, rol temelli ve işlev temelli ebeveynleşme yaklaşımlarının birbirini dışlayan yapılar olmadığı; örneğin ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin duygusal ve/veya araçsal özellikler taşıyabileceği ifade edilmektedir (Dariotis ve ark., 2023).

Çocuğun ebeveynlerinin ve kardeşlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına kendi ihtiyaçlarını bastırmasının, ilerleyen yaşam dönemlerinde işlevsellik kayıplarına yol açabileceği ifade edilmektedir (Hooper, 2007a; Jurkovic, 1997). Örneğin, çocukluk döneminde ebeveynleşme yaşantılarına maruz kalan bireylerin ergenlik döneminde daha fazla dışsallaştırma davranışları sergiledikleri (Van Loon ve arkadaşları, 2017), yetişkinlikte ise alkol ve madde kullanımı (Hicks, 2023; Jankowski ve Hooper, 2014), anksiyete, depresyon ve somatizasyon gibi psikolojik sorunları daha yoğun yaşadıkları görülmektedir (Gavcar ve Gavcar, 2026; Schier ve ark., 2015). Bunun yanı sıra, ebeveynleşme deneyimi yaşamış bireylerin yetişkinlik döneminde kişiler arası ilişkilerde güven geliştirme konusunda daha fazla güçlük yaşayabildikleri belirtilmektedir (Armas, 2022). Ayrıca ebeveynleşmenin psikolojik dayanıklılık ve psikolojik iyi oluş üzerinde de olumsuz etkilerinin bulunduğu dikkat çekmektedir (Eskisu, 2021; Sand ve Bano, 2024). Ek olarak, ebeveynleşme deneyimi yaşayan bireylerin ruh sağlığına yönelik profesyonel yardım alma eğilimlerinin daha yüksek olduğu da bildirilmektedir (Malagayo, 2024).

Alanyazındaki bulgular, ebeveynleşmenin yetişkinlik dönemindeki psikolojik sağlık üzerindeki etkilerinin ebeveynleşme türüne göre değişebileceğini göstermektedir. Örneğin, araçsal ebeveynleşmenin duygusal ebeveynleşmeye kıyasla birey açısından daha az olumsuz sonuçla ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Aldridge, 2006; Hooper, 2007a; Tompkins, 2007). Bulgular, bireyin çocukluk döneminde ev içinde sorumluluk alma, bağımsız hareket edebilme ve problem çözme becerilerinin gelişmesi ile ilişkili araçsal ebeveynleşme deneyimlerinin bazı durumlarda koruyucu özellikler gösterebileceğine işaret etmektedir (Sullivan ve ark., 2023). Buna karşın, duygusal ebeveynleşmenin içselleştirme problemleri ile ilişkili olduğu dikkat çekmektedir (Stanić, 2025). Ayrıca ebeveyn odaklı ebeveynleşme kaygı ve stres ile ilişkili bulunurken; kardeş odaklı ebeveynleşmenin ise stres ile ilişkisi olmakla birlikte kardeşler arasında olumlu iletişim ve ilişki gelişimini destekleyebileceği ifade edilmektedir (Tomeny ve ark., 2017).

Alanyazında, ebeveynleşme deneyiminin birey üzerindeki etkilerinin yalnızca üstlenilen sorumlulukların türüyle değil, bu deneyimin nasıl algılandığıyla da ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, Jurkovic ve arkadaşları (2001) algılanan adaletsizlik kavramına odaklanmaktadır. Ebeveynleşme bağlamında *algılanan adaletsizlik*, bireyin aile içinde üstlendiği sorumlulukların hakkaniyetli olup olmadığına yönelik öznel değerlendirmelerini ifade etmektedir. Hooper (2009) tarafından ileri sürülen ebeveynleşmeden *algılanan yarar* kavramı ise çocuğun ailesi için yetişkin rolleri ve sorumlulukları üstlenmesi sonucunda deneyimlediği olumlu duygu ve düşünceleri belirtmektedir. Bireyin çocuklukta yaşadığı ebeveynleşme deneyimini daha olumsuz, adaletsiz ya da yükleyici şekilde algılaması; yetişkinlik döneminde kendi sınırlarını koruma, ilişkilerde bağımsız kalabilme ve duygusal dengeyi sürdürebilme konusunda daha fazla güçlük yaşamasıyla ilişkili olabilmektedir (Ünver, 2025). Ek olarak, ebeveynleşme bağlamında algılanan adaletsizliğin depresyon, anksiyete,

somatizasyon ve kişiler arası duyarlılık gibi çeşitli psikolojik belirtiler ile ilişkili olduğu görülmektedir (Cho ve Lee, 2019; Jankowski ve ark., 2013). Buna karşın ebeveynleşmeden algılanan yararın artmasının, ebeveynleşme yaşantıları ile ilişkili öfke, kaygı ve somatik belirtiler gibi olumsuz psikolojik belirtilerin azalmasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Köyden ve Uluç, 2018).

Ebeveynleşme yaşantılarının birey üzerindeki etkilerinin, söz konusu deneyimlerin öznel olarak nasıl yaşandığı ve algılandığıyla ilişkili olması, bu yaşantıların yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilere nasıl yansıdığının incelenmesini de önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda alanyazında ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar öne çıkmaktadır.

1.2.1. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişki

Ebeveynleşmenin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki dinamikleri üzerinde uzun süreli etkilerinin olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmalar, ebeveynleşme deneyimi yaşayan bireylerin romantik ilişkilerinde daha işlevsiz ilişki örüntüleri geliştirebildiklerini göstermektedir. Örneğin, bir çalışmada (Madden ve Shaffer, 2016), ebeveynleşmenin yapıcı iletişim ile negatif, eş bağımlılık ile ise pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bir başka çalışmada (Trak ve ark., 2025), ebeveynleşmenin romantik ilişkilere özgü obsesif inançlar ve kompulsif davranışları yordadığı görülmüştür. Ayrıca çocukluk döneminde ebeveynleşme deneyimi yaşayan bireylerin romantik ilişkilerinde de benzer bakım verici rolleri üstlenmeye eğilimli oldukları ve bu durumun ilişkilerinde çift tükenmişliği ile ilişkili olduğu dikkat çekmiştir (Özgülük Üçok ve ark., 2026).

Yapılan araştırmalar, ebeveynleşme düzeyinin romantik ilişki işlevselliğinin önemli bir göstergesi olan ilişki doyumu ile doğrudan ilişkili olduğunu ve ilişki doyumunu negatif yönde yordadığını ortaya koymaktadır (Baggett, 2010; Tolmacz ve

ark., 2024). Bu genel bulguyu destekler şekilde, romantik ilişkilerde temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmasına odaklanan bir araştırmada (Hasson, 2022) ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde evlilik doyumunun incelendiği bir başka çalışmada (Zencir, 2021) da ebeveynleşme düzeyinin evlilik doyumuyla olumsuz yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında ebeveynleşme türlerinin romantik ilişkiler üzerinde farklı etkiler oluşturabileceği de belirtilmektedir. Örneğin, çocukluk döneminde duygusal ebeveynleşme deneyimi yaşayan bireylerin yetişkinlikte de benzer ilişki örüntülerini sürdürdükleri gösterilmiştir (Bourassa ve Allen, 2010). Baba ile rol değişimi yaşayarak ebeveynleşmiş genç yetişkinlerle yürütülen bir çalışmada (Baggett ve ark., 2015) ise baba odaklı ebeveynleşmenin düşük ilişki doyumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Tüm bu bulgulardan hareketle, çocukluk çağında yaşanan ebeveynleşme deneyimlerinin yetişkinlikte bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumu olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, söz konusu ilişkinin ebeveynleşmenin türüne göre farklılaşabileceği de öne sürülebilir. Bununla birlikte, bu ilişkinin hangi psikolojik mekanizmalar aracılığıyla ortaya çıktığı henüz yeterince bilinmemektedir. Bu noktada, bireylerin bağlanma örüntülerinin ve akılcı olmayan inançlarının söz konusu ilişkide rol oynayabilecek önemli mekanizmalar olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, sonraki bölümlerde sırasıyla bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerdeki akılcı olmayan inançlar ele alınacaktır.

1.3. Bağlanma Örüntüleri

Bağlanma, bireyin zorlayıcı durumlarda bir bağlanma figürüyle yakınlık kurma ve ilişkiyi sürdürme eğilimini ifade eden; bireye güven, rahatlık ve destek sağlayan derin bir duygusal bağdır (Bowlby, 1982). Bağlanma kuramı ilk olarak Bowlby (1969) tarafından çocuk ile bakım veren arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla ortaya

konmuştur. Daha sonra Ainsworth ve arkadaşları (1978), “yabancı ortam” deneyi aracılığıyla bebeklerin bakım verenden ayrılma ve yeniden bir araya gelme süreçlerinde gösterdikleri tepkileri inceleyerek güvenli, kaygılı ve kaçınan olmak üzere üç temel bağlanma örüntüsü tanımlamışlardır.

Kuram, ilerleyen yıllarda Hazan ve Shaver (1987) tarafından yetişkin romantik ilişkileri bağlamında ele alınarak genişletilmiştir. Araştırmacılar, bağlanma örüntülerinin yetişkinlik döneminde de süreklilik gösterdiğini ileri sürmüş ve bağlanma örüntülerini güvenli, kaygılı-kararsız ve kaygılı-kaçınan olarak yeniden sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırmaya göre güvenli bağlanma örüntüsüne sahip kişilerin romantik ilişkileri güven, yakınlık, arkadaşlık ve olumlu duygularla kendini göstermektedir.

Kaygılı-kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip olanların ilişkilerinde yakınlıktan kaçınma veya güvensizlik eğilimleri dikkat çekmektedir. Kaygılı-kararsız bağlanma örüntüsüne sahip kişiler ise romantik ilişkilerinde aşırı yakınlık ihtiyacı, yoğun zihinsel uğraş veya duygusal dalgalanmalar deneyimlemektedir.

Daha sonra Bartholomew ve Horowitz (1991), kişinin kendisine ve başkalarına ilişkin algılarını temel alarak bağlanma örüntülerini güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olmak üzere dört grupta ele almıştır. Buna göre güvenli bağlanma, bireyin hem kendisine hem de başkalarına ilişkin olumlu algılara sahip olmasını ifade etmektedir. Kayıtsız bağlanma örüntüsünde bireyin kendisine ilişkin algısı olumlu, başkalarına ilişkin algısı ise olumsuzdur. Saplantılı bağlanmada bireyin başkalarına ilişkin algısı olumlu iken kendisine ilişkin algısı olumsuz özellik göstermektedir. Son olarak, korkulu bağlanma örüntüsü, kişinin hem kendisine hem de başkalarına ilişkin olumsuz algılarıyla kendini göstermektedir.

Günümüzde bağlanma örüntüleri, bireylerin belirli kategorilere ayrıldığı bir yapıdan çok, bireyler arasında farklı düzeylerde gözlenebilen boyutsal bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle güncel çalışmalarda bağlanma, çoğunlukla kaygılı ve

kaçınan bağlanma boyutları çerçevesinde incelenmektedir (Brennan ve ark., 1998). Bu yaklaşıma göre kaçınan bağlanma, bireyin diğer insanlara güvenmekte zorlanması ve yakın ilişkilerde duygusal mesafeyi koruma eğiliminde olmasıyla karakterizedir. Bu örüntüde bireyler, bağlanma ihtiyaçlarını bastırmaya ve bağımsızlıklarını sürdürmeye yönelik tutumlar sergilemektedir. Ayrıca stresli yaşam olaylarında diğer insanların kendilerine destek sağlayabileceğine ilişkin inançlarının daha zayıf olduğu belirtilmektedir. Kaygılı bağlanma ise kişinin yakın ilişkilerde terk edilme, reddedilme ya da yeterli destek görememe konusunda yoğun kaygılar yaşamasını ifade etmektedir. Bu bağlanma örüntüsünde bireyler, ilişkide yakınlığı ve güveni sürdürebilmek adına daha fazla ilgi ve onay arayışına yönelmektedir (Ainsworth, 1978; Shaver ve Mikulincer, 2010). Bu bireylerin daha yoğun duygular yaşadıkları ve belirsizlik ile endişeye toleranslarının daha düşük olduğu ifade edilmektedir (Yıldızhan, 2016). Bağlanma örüntülerinin bireylerin bilişsel işleyişi, duygu düzenleme süreçleri ve kişilerarası ilişkileriyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanma örüntülerinin işlevsel olmayan bilişsel yapılar ve çeşitli psikolojik sorunlarla, güvenli bağlanmanın ise daha uyumlu bilişsel süreçler ve etkili duygu düzenleme becerileri ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Çıtak ve Karaaziz, 2026). Ayrıca hem kaygılı hem de kaçınan bağlanmanın depresyon, anksiyete ve yalnızlık ile pozitif; yaşam doyumu ve benlik saygısıyla ise negatif yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir (Zhang ve ark., 2022).

1.3.1. Bağlanma Örüntülerinin Ebeveynleşme Yaşantıları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Potansiyel Aracı Rolü

Alanyazındaki bulgular, yetişkinlikteki bağlanma örüntülerinin ilişki doyumuyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada (Sümer, 2017), kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip olduğunu belirten kişilerin ilişkilerinden aldıkları doyumun daha düşük olduğu bulunmuştur. Başka bir çalışmada (Vollmann ve

arkadaşları, 2019) hem kaçınan hem de kaygılı bağlanan kişilerin ilişkiden aldıkları doyumun daha düşük olma eğiliminde olduğu gösterilmiştir. Soğancı (2017) ve Yadav ve Singh'in (2024) çalışmalarında ise güvenli bağlanma düzeyi arttıkça ilişki doyumunun arttığı bulgusu desteklenmiştir.

Bağlanma örüntüleri ile ilişki doyumunu arasındaki ilişkinin yalnızca bireyin kendi bağlanma biçiminden değil, partnerlerin bağlanma örüntülerinin birbirleriyle olan etkileşiminden de etkilendiği belirtilmektedir. Örneğin, Butzer ve Campbell'in (2008) bulguları, iki tarafın da kaygılı bağlandığı ilişkilerde ilişki doyumunun daha yüksek olduğunu göstermektedir. Güvenli ve kaygılı bağlanan bireylerin, partnerlerinin de kendileri ile benzer bağlanma örüntülerine sahip olduklarını düşündükleri ve güvenli bağlanan kişilerin ilişkiden daha çok doyum aldıkları belirtilmektedir (Hammond ve Fletcher, 1991). İlişki doyumunun, genellikle partnerlerden birinin güvenli bağlanmadığı durumda her iki kişi için de düştüğü gösterilmiştir (Jones ve Cunningham, 1996).

Yetişkinlikteki bağlanma örüntüleri ile ilişki doyumunu arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi için, bu örüntülerin çocukluk dönemindeki aile yaşantılarıyla bağlantısını incelemek önem taşımaktadır. Çocukluk dönemindeki bireyin bakım vereni ile kurduğu ilişkiler yetişkinlikte romantik ilişkilerin niteliğini etkileyebilmektedir (Simpson ve Rholes, 2017). Bu çerçevede, çocukluk dönemindeki ebeveynleşme yaşantılarının bireylerin bağlanma örüntüleriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Çetin Demirtaş ve ark., 2025; Earley ve Cushway, 2002; Engelhardt, 2012; Habbal, 2025; Hooper, 2007a, 2007b; Katz ve ark., 2009; Keny ve Banerjee, 2026). Ebeveynleşmenin görüldüğü ailelerde ebeveynin duygusal açıdan yeterince ulaşılabilir olmaması ve bakımın tutarlı biçimde sağlanamaması, çocukta güvenli bağlanmanın gelişimini güçleştirerek güvensiz bağlanma örüntülerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir (Ainsworth ve ark., 1978; Hooper, 2007a). Bu

doğrultuda alanyazında ebeveynleşmenin bireylerin yakın ilişkilerde sergilediği ilişkisel roller ve bağlanma örüntüleri ile ilişkili bir gelişimsel yaşantı olduğu vurgulanmaktadır (Lutman, 2019). Ebeveynleşme yaşantılarının güvenli bağlanma süreçlerini olumsuz yönde etkileyebildiği (Yuyun ve ark., 2025) ve ebeveynleşme düzeyi yüksek bireylerin daha düşük güvenli bağlanma düzeyi gösterdiği bildirilmektedir (Engelhardt, 2012). Benzer şekilde, farklı bir çalışmada (Steans, 2024) ebeveynleşme düzeyi arttıkça kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeylerinin de arttığı belirtilmiştir.

Ebeveynleşme yaşantıları ile bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkinin, ebeveynleşmenin türüne göre farklılaşabileceği dikkat çekmektedir. Örneğin, bireyin duygusal ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılandığı araçsal ebeveynleşme yaşantılarının güvenli bağlanmayla ilişkili olabileceği; buna karşın duygusal ebeveynleşmenin kaygılı ya da kaçınan bağlanma örüntüleri ile ilişkili olabileceği öne sürülmüştür (Aldridge, 2006). Benzer şekilde, Madden ve Schafer (2016) duygusal ebeveynleşmenin hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma ile ilişkili olabileceğini bildirmiş; ancak araçsal ebeveynleşmenin olumsuz ve yoğun biçimde deneyimlendiği durumlarda kaçınan bağlanmanın artabileceğini ortaya koymuştur. Türkiye’de genç yetişkinlerle yapılan bir çalışmada (Bingöl, 2024) da anne odaklı ebeveynleşme düzeyi arttıkça güvensiz bağlanmanın arttığı ve bunun psikolojik dayanıklılığın azalmasıyla sonuçlandığı bulunmuştur.

1.4. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar

Akılcı olmayan inançlar, ilk olarak Albert Ellis tarafından 1955 yılında geliştirilen Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi (ADDT) yönteminde vurgulanan bir kavramdır. Akılcı inançlar, ADDT’de psikolojik sağlığın temelini oluşturduğuna inanılan, esnek, gerçeklikle tutarlı, mantıklı, benliği ve kişinin başkalarıyla olan ilişkilerini geliştiren inançlar olarak tanımlanmaktadır. Akılcı olmayan inançlar ise

psikolojik bozukluğun temelinde yatan katı, gerçeklikle tutarsız, mantıksız ve bireyin kişiler arası ilişkilerini zedeleyen inançlar olarak kabul edilmektedir (Dryden, 2005). Kişinin duygusal olarak zorlanmasına sebep olan bu inançlar, -meli/-malı gibi gereklilik, zorunluluk içeren kalıplarla ifade edilmektedir (Akın, 2009; Ellis, 1984; Ellis ve Bernard, 1985). Örneğin, bu inançlara sahip bireyler, “Asla hata yapmamalıyım.” ya da “Mükemmel olmalıyım.” gibi gerçekçi olmayan beklentilere sahip olabilmektedir.

ADDT’de bireyin yaşantıları ABC modeline göre formülize edilmiştir (Ellis, 1962). "ABC" modeline göre, insanlar istenmeyen tetikleyici olaylarla (**A**ctivating event) karşılaşmakta ve bu olaylar bireyin akılcı ve akılcı olmayan inançlarını (**B**eliefs) harekete geçirmektedir. Bu inançlar da duygusal, davranışsal ve bilişsel sonuçlara (**C**onsequences) yol açmaktadır. Ek olarak, bir kez meydana gelen sonuçların (C) kendileri de tetikleyici olaylar (A) haline gelebilmekte ve bu da ikincil sonuçlar doğurabilmektedir (David ve ark., 2005; Ellis, 1994). Alanyazındaki bulgular, akılcı inançların daha işlevsel sonuçlarla, akılcı olmayan inançların ise işlevsel olmayan psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, akılcı olmayan inançların anksiyete ve depresyon (Buschmann ve ark., 2018), düşük öfke toleransı (Stephenson, 2018) ve düşük öz saygı (Kaur ve ark., 2022) ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir. Buna karşılık, işlevsel inançların empati ve duygu düzenleme becerilerine olumlu katkı sağladığı (Gutentag, 2017; Martingano ve Konrath, 2022) ve yaşam doyumunu artırdığı görülmektedir (Smailović, 2025).

Akılcı olmayan inançların romantik ilişkiler ile ilişkisini inceleyen çalışmalar, bu tür inançların ilişki doyumuyla olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, evli çiftlerde akılcı olmayan inançların evlilik doyumunu ile ilişkisinin incelendiği çalışmalarda, akılcı olmayan inançların farklı boyutlarının ilişki doyumunun azalmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Addis ve Bernard, 2002; Biçer ve Şan, 2025; Janjani ve ark., 2017). Bunun yanı sıra, akılcı olmayan inançların çiftlerin çatışma

davranışlarını etkileyerek dolaylı biçimde ilişki doyumuyla bağlantılı olduğu da belirtilmiştir (Adibkia ve ark., 2022).

Evli olmayan ancak romantik ilişkisi bulunan bireylerde akılcı olmayan inançları inceleyen çalışmalarda da bu inançların ilişkisel uyumu azalttığı ve ilişkilerde olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu dikkat çekmektedir (Hamamcı, 2005a). Ayrıca akılcı olmayan inançların artmasının romantik ilişkilerde çatışmayı artırdığı, ilişki sürecinin daha stresli algılanmasına yol açtığı ve bu doğrultuda ilişki doyumunu azalttığı belirtilmektedir (Hamamcı, 2005b). Bu bulgulara benzer şekilde, son yıllarda evli olmayan çiftlerle gerçekleştirilen bir çalışmada (Nar ve ark., 2022) da romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ilişki doyumunu negatif yönde yordadığı gösterilmiştir. Bunun yanı sıra, evli çiftlerle yürütülen çalışmalarda bireylerin romantik ilişkilerine dair gerçekçi olmayan beklenti ve düşüncelerinin artmasının ilişki doyumunun azalmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Slavinskienė ve Žardeckaitė-Matulaitienė, 2012; Sullivan ve Schwebel, 1995).

Araştırmacılar, akılcı olmayan bazı inançların romantik ilişkilerde bu ilişkilere özgü bir şekilde görülebileceğini ileri sürmektedir. Sarı ve Korkut Owen (2015), akılcı olmayan inançların romantik ilişkilerde uyumu etkileyerek ilişki sorunlarına katkıda bulunabileceği varsayımından hareketle, romantik ilişkilere özgü altı akılcı olmayan inanç boyutu tanımlamışlardır. Bu inançlar aşağıda sıralanmıştır:

1. *Aşırı beklentiler*, bir partnerin maddi ve manevi her şeyini paylaşması ya da her zaman mevcut olması gibi gerçekçi olmayan beklentileri ifade etmektedir. Bu inanca örnek olarak, “Birlikte olduğum kişi benimle beraberken her zaman kendini mutlu hissetmeli.” düşüncesi verilebilir.
2. *Sosyal zaman kullanımı*, partnerin kişinin katıldığı her sosyal faaliyete katılması gerektiği gibi beklentileri ya da partnerin yalnız başına sosyal etkinliklerde bulunmasının, yeterince sevgi göstermediği şeklinde yorumlanmasını

içermektedir. Örneğin, “Eğer birlikte olduğum kişi beni gerçekten seviyorsa benden başkalarıyla arkadaşlık etmekten zevk almamalı.” biçimindeki düşünceler bu kapsamda değerlendirilmektedir.

3. *Zihin okuma*, partnerin kişinin düşüncelerini ve duygularını, kendisi bunları ifade etmeden önce anlamasıyla ilgili beklentisini dile getirmektedir. Buna “Birlikte olduğum kişinin benim bütün duygularımı anlamasını beklerim.” düşüncesi örnek gösterilebilir.
4. *Farklı düşünme*, partnerin herhangi bir konuda zıt fikirler belirtmesinin kabul edilemez olduğunu savunan gerçekçi olmayan beklentileri içermektedir. Bu bağlamda, “Ben ve birlikte olduğum kişi farklı düşünüyorsak, ilişkimizin iyi gitmediğini ve bitebileceğini düşünürüm.” ifadesi bu inanca örnek oluşturmaktadır.
5. *Fiziksel yakınlık*, fiziksel çekim ve heyecanın romantik ilişkideki bağın ve duyguların derinliğinin göstergesi olarak değerlendirilmesine ilişkin inançları içermektedir. Örneğin, “Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir.” düşüncesi bu boyut kapsamında ele alınmaktadır.
6. *Cinsiyet farklılıkları*, kadın ile erkek arasındaki biyolojik farkların çiftler arasındaki sorunların temel kaynağı olduğu gibi gerçekçi olmayan bir anlayışı yansıtmaktadır. Bu anlayışa, “Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar çiftler arasındaki sorunların temel sebebidir.” düşüncesi örnek olarak verilebilir.

1.4.1. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Ebeveynleşme Yaşantıları ve İlişki Doyumu Arasındaki Potansiyel Aracı Rolü

Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ilişki doyumu ile ilişkisini inceleyen çalışmalar, bu inançların farklı alt boyutlarının ilişki doyumu ile farklı

biçimlerde ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Öcal Yüceol (2016) tarafından yürütülen çalışmada fiziksel yakınlık, aşırı beklentiler ve cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançların ilişki doyumunu azalttığı bulunmuştur. Benzer şekilde, Topkaya ve arkadaşlarının (2021) araştırmasında hem evli hem de flört eden çiftlerde sosyal zaman kullanımı, farklı düşünme ve cinsiyet farklılıklarına yönelik akılcı olmayan inançların ilişki doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yine Yılmaz ve arkadaşlarının (2023) çalışmasında, fiziksel yakınlık ve farklı düşünmenin ilişki doyumunu negatif yönde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, farklı kültürlerde yürütülen araştırmalarda da romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan bazı inançların, özellikle partnerler arasında çatışma yaşanmaması gerektiğine ilişkin inançların, daha düşük ilişki doyumu ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Zagefka ve Bahul, 2021). Janjani ve arkadaşlarının (2017) evli çiftlerle gerçekleştirdiği çalışmada da ilişkiye dair olumsuz inançların ilişki doyumunu azalttığı görülmüştür.

Romantik ilişkilerdeki akılcı olmayan inançların ilişki doyumunu azalttığına işaret eden bulgular, bu inançların hangi gelişimsel deneyimlerle ilişkili olduğunun anlaşılmasını önemli kılmaktadır. Genel olarak akılcı olmayan inançların aile yaşantıları ve çevresel etkileşimler doğrultusunda gelişebildiği göz önüne alındığında (Ellis ve Harper, 1975), çocukluk dönemindeki aile ilişkileri ve ebeveynleşme deneyimlerinin, bireylerin romantik ilişkilere yönelik beklenti ve inançlarının oluşumunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Bilişsel kurama göre bireylerin çocukluk dönemindeki yaşantıları, kendilerine, diğer insanlara ve ilişkilere ilişkin temel inanç ve varsayımlarının oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır (Beck, 1976). Benzer şekilde, Şema Kuramı da erken dönem aile yaşantılarının bireylerin kendileri ve yakın ilişkilerine ilişkin bilişsel şemaların gelişimini etkileyebileceğini öne sürmektedir (Young ve ark., 2003).

Alanyazın incelendiğinde, ebeveynleşme ile gerek genel bilişsel süreçler gerekse romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkinin sınırlı sayıda çalışmada ele alındığı görülmektedir. Mevcut çalışmaların bulguları, ebeveynleşmenin bireylerin bilişsel özellikleriyle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Örneğin, Mukhtar ve Bano (2025) tarafından yürütülen çalışmada ebeveynleşmenin, bireyin kendi düşüncelerini yorumlama ve düzenleme süreçleri ile ilgili olan metakognitif inançları pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra, Trak ve arkadaşları (2025) işlevsel olmayan bazı bilişsel yapıların, örneğin düşüncelere atfedilen önem ve düşünceleri kontrol etme gereksiniminin, olumsuz ebeveynleşme yaşantılarıyla ilişkili olabileceğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, ebeveynleşme deneyimlerinin bireylerin düşünce örüntülerinin oluşumunda rol oynayabileceğini göstermekte; özellikle romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarla ilişkisinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

1.4.2. Bağlanma Örüntüleri ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların İlişkisi

Akılcı olmayan inançların bireylerin bağlanma örüntüleriyle ilişkili olduğu dikkat çekmektedir. Stackert ve Bursik'in (2003) çalışmasında, kendilerini kaygılı ya da kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip olarak tanımlayan bireylerin, güvenli bağlanma örüntüsüne sahip bireylere göre, ilişkilere yönelik daha fazla akılcı olmayan inanç ifade ettikleri bulunmuştur. Slavinskienė ve Žardeckaitė-Matulaitienė (2012) tarafından yürütülen çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla kaçınan bağlanma örüntüsü gösterdiği ve romantik ilişkilere yönelik daha fazla akılcı olmayan inanca sahip olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de bağlanma örüntüleri ile romantik ilişkilerdeki akılcı olmayan inançların ilişkisinin incelendiği bir çalışmada (Uğur, 2019) ise güvensiz bağlanma

örüntülerinin aşırı beklentiler, zihin okuma, cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünme gibi akılcı olmayan inanç boyutlarıyla ilişkili olduğu saptanmıştır.

Alanyazındaki bulgular, güvensiz bağlanma örüntüleri ile romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların ilişki problemleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları, güvensiz bağlanma örüntülerine sahip bireylerde akılcı olmayan inançların ilişki işlevselliği üzerindeki olumsuz etkilerinin daha belirgin olabileceğine işaret etmektedir (Slavinskienė ve Žardeckaitė-Matulaitienė, 2012). Örneğin, Besharat ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında, akılcı olmayan inançlar ile evlilik problemleri arasındaki ilişkide bağlanma örüntülerinin düzenleyici rol oynadığı bulunmuştur. Ek olarak, Stackert ve Bursik'in (2003) çalışmasında romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve bağlanma faktörlerinin ilişki doyumuyla ilişkisi beraber ele alınmış; hem güvensiz bağlanma örüntüleri hem de ilişkiye özgü akılcı olmayan inançlara güçlü bağlılığın, ilişki doyumunun azalmasıyla ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, güvensiz bağlanma örüntülerinin bireylerin partnerlerine ve ilişkilere yönelik olumsuz bilişsel inançlarını güçlendirebileceği, bunun da romantik ilişkilerden alınan doyumun azalmasında rol oynayabileceği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, ebeveynleşme olgusunun romantik ilişkilerde ilişki doyumu ile ilişkisini incelemektir. Bireylerin romantik ilişkilerdeki düşünce ve davranış örüntülerinin, çocukluklarındaki aile ilişkilerinden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir. Yapısal aile sistemleri yaklaşımına (Minuchin, 1974) göre, aile içerisindeki alt sistemler arasındaki sınırların korunamaması durumunda çocuklar gelişimsel olarak kendilerine uygun olmayan roller üstlenebilmekte ve kendi ihtiyaçlarını geri plana atmayı öğrenebilmektedir. Çocukluk

döneminde edinilen bu ilişkisel örüntülerin yetişkinlikte de sürmesi, bireyin romantik ilişkilerinde aşırı sorumluluk alma, bakım verici rolü üstlenme, sınır koymakta zorlanma veya kendi ihtiyaçlarını ifade etmekte güçlük yaşama gibi eğilimler göstermesine yol açabilmektedir. Söz konusu bu eğilimlerin ise romantik ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Alanyazındaki bulgular da çocukluktaki ebeveynleşme yaşantılarının yetişkinlikte ilişki doyumunun azalmasıyla ilişkili (Tolmacz ve ark., 2024; Zencir, 2021) olduğuna işaret etmektedir. Ancak bu ilişkinin ebeveynleşmenin türüne göre değişebileceği dikkat çekmektedir (Baggett ve ark., 2015). Bununla birlikte, alanyazında ebeveynleşmenin birey üzerindeki etkilerinin yalnızca üstlenilen rol ve sorumluluklarla değil, bu deneyimlerin birey tarafından nasıl algılandığıyla da ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Hooper, 2009; Jurkovic ve ark., 2001). Bu doğrultuda ebeveynleşme yaşantılarının adil ya da haksız olarak değerlendirilmesi ve bu deneyimlerden algılanan yararın, ebeveynleşmenin olası sonuçlarını farklılaştırabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın birinci amacı, farklı ebeveynleşme türleri ile ebeveynleşme deneyimine ilişkin algıları (algılanan yarar ve algılanan adalet) birlikte ele alarak bunların ilişki doyumu ile ilişkisini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, bireylerin ebeveynleşme yaşantıları ve bu yaşantılara ilişkin algıları ile romantik ilişkilerinden aldıkları doyum arasındaki doğrudan ilişki incelenecektir.

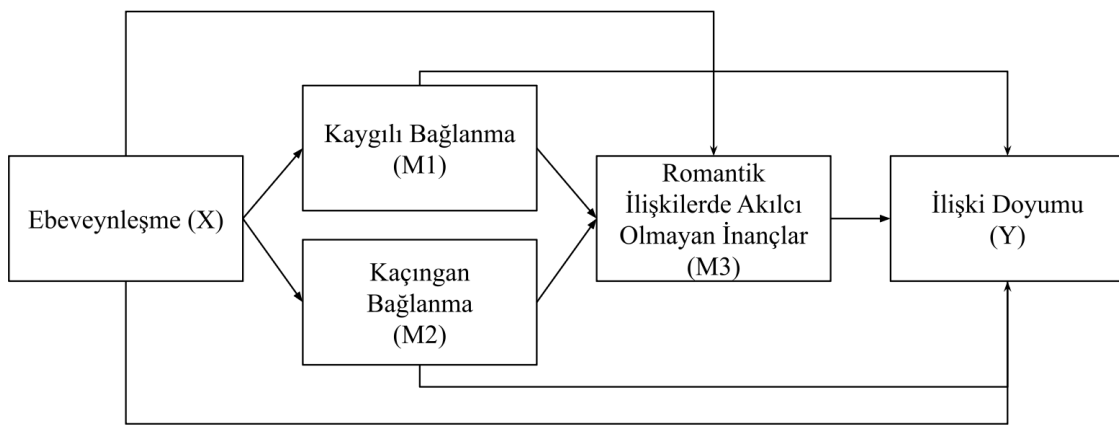
Ebeveynleşme yaşantılarının bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumu şekillendirdiği bilinmekle birlikte, bu ilişkinin hangi psikolojik mekanizmalar aracılığıyla ortaya çıktığı yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu çalışmada, söz konusu ilişkide bireylerin bağlanma örüntülerinin önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Bağlanma kuramına göre, bireyin bakım verenleriyle kurduğu ilişkinin niteliği, kendisi, diğerleri ve ilişkiler hakkında geliştirdiği içsel çalışma modellerinin temelini oluşturmakta; bu modeller yetişkinlik dönemindeki romantik

ilişkilerde de etkisini sürdürmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Çocukluk dönemindeki ebeveynleşme yaşantılarının bağlanma süreçleriyle ilişkili olduğu göz önüne alındığında (Katz ve ark., 2009; Keny ve Banerjee, 2026), bu yaşantıların ilişki doyumu ile ilişkisinin bağlanma örüntüleri aracılığıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın ikinci amacı, ebeveynleşme türleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide kaygılı ve kaçınan bağlanmanın aracı rol oynayıp oynamadığını değerlendirmektir.

Bağlanma örüntülerinin yanı sıra, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların da söz konusu ilişkiyi açıklamada önemli bir işlev görebileceği düşünülmektedir. Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi (ADDT) yaklaşımına göre akılcı olmayan inançlar, çevresel ve ailesel yaşantılar doğrultusunda gelişen; bireylerin kendilerine, diğer insanlara ve ilişkilere yönelik değerlendirmelerini etkileyen ve kişiler arası ilişkilere zarar verebilen bilişsel yapılar olarak kabul edilmektedir (Dryden, 2005; Ellis, 1984; Ellis ve Harper, 1975). Çocukluk dönemindeki ebeveynleşme yaşantılarının, bireylerin ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlar geliştirmelerine zemin hazırlayabileceği ve bu inançların da ilişki doyumuyla olumsuz yönlü ilişkisi göz önüne alındığında (Janjani ve ark., 2017; Zagefka ve Bahul, 2021), ebeveynleşme yaşantılarının ilişki doyumu ile ilişkisinin kısmen bu inançlar aracılığıyla ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın üçüncü amacı romantik ilişkilerdeki akılcı olmayan inançların ebeveynleşme türleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynayıp oynamadığını incelemektir.

Bağlanma örüntülerinin bireylerin romantik ilişkilere yönelik geliştirdikleri inanç ve varsayımların oluşumunda rol oynayabileceği düşünülmektedir. Bartholomew ve Horowitz'in (1991) geliştirdiği dörtlü bağlanma modeline göre bireylerin kendilerine ve diğer insanlara ilişkin oluşturdıkları olumlu ya da olumsuz temsiller, bağlanma örüntülerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu temsiller, bireylerin yalnızca yakın ilişkilerde verdikleri duygusal tepkileri değil, aynı zamanda ilişkilerle

ilgili olayları nasıl anlamlandırdıklarını, partnerlerinden ne beklediklerini ve ilişkilere ilişkin değerlendirmelerini de kapsamaktadır (Collins ve Read, 1990; Kimmes ve ark., 2017; Simpson ve Rholes, 2017). Başka bir ifadeyle, bireyin bağlanma örüntüsü romantik ilişkilerde bilgiyi nasıl işlediğini, partner davranışlarını nasıl yorumladığını ve ilişkilere ilişkin beklentilerini şekillendiren temel bir bilişsel çerçeve sunmaktadır. Bu bilişsel çerçevenin ise zamanla romantik ilişkilere yönelik daha katı, işlevsel olmayan ya da akılcı olmayan inançların gelişimine zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir. Nitekim alanyazında güvensiz bağlanma örüntülerinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Ginalska ve Cichopek, 2025; Gündüz, 2013; Mikulincer ve Sheffi, 2000; Wang, 2023). Bu doğrultuda, ebeveynleşme yaşantılarının öncelikle bireyin bağlanma örüntülerini etkileyebileceği, bağlanma örüntülerinin ise romantik ilişkilere ilişkin akılcı olmayan inançların oluşumuna katkıda bulunabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide, bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların sıralı aracı değişkenler olarak işlev görebileceği düşünülmektedir.

Şekil 1

Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolü

Çalışmada test edilen bu temel modele ek olarak, ana analizlerin bulgularını daha ayrıntılı değerlendirmek amacıyla post hoc analizler kapsamında, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların alt boyutlarının ebeveynleşme ve ilişki doyumu arasındaki ilişkideki rolünü incelemek üzere ikinci bir model oluşturulmuştur. Bu modele, alanyazında psikolojik uyum ve kişiler arası ilişkiler üzerindeki etkilerinin daha belirgin olduğu belirtilen ebeveyn odaklı ebeveynleşme (Hooper ve ark., 2008; Tomeny ve ark., 2017) değişkeni temel yordayıcı olarak dahil edilmiştir. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünmek alt boyutları temelinde ele alınmıştır. Bu yolla, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ve ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların sıralı aracı rolünün daha ayrıntılı ve derinlemesine incelenmesi hedeflenmektedir. Mevcut çalışmanın bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan hipotezleri aşağıda sunulmuştur:

H1: Duygusal, araçsal, ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile ebeveynleşmeden algılanan adaletsizlik ilişki doyumu ile negatif yönde, ebeveynleşmeden algılanan yarar ise pozitif yönde ilişkilidir.

H2: Bağlanma örüntüleri, ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynar. Daha açık bir deyişle, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, araçsal ebeveynleşme ve ebeveynleşmeden algılanan adaletsizlik hem kaçınan bağlanma hem de kaygılı bağlanma örüntülerinin artmasıyla ilişkilidir; bu da ilişki doyumunda azalma ile sonuçlanır. Ebeveynleşmeden algılanan yarar ise güvensiz bağlanma örüntülerinin azalmasıyla ilişkilidir; bu da ilişki doyumunu artırır.

H3: Romantik ilişkilere özgü akılcı olmayan inançlar, ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynar. Daha açık bir deyişle, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, duygusal

ebeveynleşme, araçsal ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan adaletsizlik, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları artırır; bu da ilişki doyumunu azaltır. Ebeveynleşmeden algılanan yarar ise romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları azaltarak ilişki doyumunu artırır.

H4: Ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar paralel-sıralı aracı rol oynar.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın örnekleme, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

2.1. Örneklem

Örneklem büyüklüğü, modelde gözlemlenen değişken sayısının yaklaşık 10 ile 20 katı olması gerektiği ilkesine dayanarak oluşturulmuştur (Schreiber ve ark., 2006). Araştırmaya katılım için (1) 18–40 yaş aralığında olmak, (2) online veri toplama sürecinin gerektirdiği dijital okuryazarlık nedeniyle en az lise mezunu olmak ve (3) romantik bir ilişki içerisinde bulunmak dahil edilme ölçütleri olarak belirlenmiştir. Evli olmak, boşanmış olmak ya da hâlihazırda bir romantik ilişkiye sahip olmamak ise dışlama kriterleri arasında yer almıştır. Katılımcılara çevrimiçi olarak ulaşılmış ve araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak katılım sağlanmıştır. Bu kapsamda başlangıçta 412 katılımcıya ulaşılmıştır.

Veri analizi öncesinde katılımcıların dahil edilme ve dışlanma kriterlerine uygunluğu incelenmiştir. Bu doğrultuda, hâlihazırda romantik bir ilişkisinin olmadığını belirten 24 kişi, evli olduğunu bildiren 18 kişi ve boşanmış ya da eşini kaybetmiş olduğunu ifade eden 1 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Kalan 368 katılımcı üzerinden yürütülen tek yönlü ($|z| > 3.29$) ve çok yönlü (Mahalanobis uzaklığı, $p < 0.001$) uç değer incelemesi sonucunda, 2 katılımcı daha veri setinden çıkarılmış (Kline, 2016) ve analizler toplam 366 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, katılımcıların %71.6'sı ($n = 262$) kadın, %28.4'ü ($n = 104$) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 23.90'dır ($SS = 3.55$, ranj = 18-40).

Örneklem eğitim düzeyi açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %49.2'sinin ($n =$

180) üniversite öğrencisi olduğu görülmüştür. Katılımcıların %60.4'ü ($n = 221$) gelir durumunu orta olarak tanımlamıştır. Katılımcıların %86.1'i ($n = 315$) yaşamlarının çoğunu şehirde/büyükşehirde geçirdiğini; %4.44'ü ($n = 16$) son altı ayda psikiyatrik bir tanı aldığını belirtmiştir. Katılımcıların mevcut romantik ilişkilerinin ortalama süresinin ise 25.69 ay ($SS = 23.24$, ranj = 1-120) olduğu saptanmıştır.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

		<i>n</i>	%
Cinsiyet	Kadın	262	%71.6
	Erkek	104	%28.4
Eğitim Düzeyi	Lise mezunu	8	%2.2
	Üniversite öğrencisi	180	%49.2
	Üniversite mezunu	135	%36.9
	Lisansüstü mezunu	43	%11.7
Gelir Düzeyi	Çok kötü	2	%0.5
	Kötü	31	%8.5
	Orta	221	%60.4
	İyi	99	%27
	Çok iyi	13	%3.6
Yaşamın çoğunun geçtiği yer	Köyde	12	%3.3
	Kasabada/İlçede	39	%10.7
	Şehirde/Büyükşehirde	315	%86.1
Son 6 ayda psikiyatrik tanının varlığı	Var	16	%4.4
	Yok	350	%95.6
		<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Yaş		23.90	3.55
İlişki Süresi (ay)		25.69	23.24

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu (EK 1), Demografik Bilgi Formu (EK 2), Filial Sorumluluk Ölçeği (EK 3), Ebeveynleşme Envanteri (EK 4), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form (EK 5), Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (EK 6) ve İlişki Doyumu Ölçeği (EK 7) uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu, araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, medeni durum, gelir düzeyi ve yaşadıkları yer gibi temel demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Ayrıca katılımcıların son altı ayda psikiyatrik tanı alıp almadığına ve mevcut romantik ilişkilerinin süresine ilişkin bilgiler de bu form aracılığıyla toplanmıştır.

2.2.2. İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ)

Hendrick (1988) tarafından bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 7 maddeden (örn., “Ne kadar sıklıkla ‘Keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim’ diyorsunuz?”) oluşmaktadır. Katılımcılar, maddelere 1 (düşük) ile 7 (yüksek) arasında değişen 7’li Likert tipi ölçek üzerinden yanıt vermektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar bireylerin ilişki doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışması Curun (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .86 olarak rapor edilmiştir. Daha sonra Sarı (2008) tarafından yürütülen geçerlik ve güvenirlik

alışmasında ise Cronbach alfa katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach alfa güvenirlik katsayısının ise .89 olduğu belirlenmiştir.

2.2.3. Filial Sorumluluk Ölçeği (FSÖ)

Filial Sorumluluk Ölçeği Yetişkin Formu (Jurkovic ve Thirkield, 1999), bireylerin ebeveynlerine yönelik geçmişteki ve mevcut dönemdeki araçsal ve duygusal bakım sorumluluklarını algılama biçimlerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, geriye dönük ve güncel bakış açıları üzerinden bu sorumlulukları ölçmeyi hedeflemektedir. Ancak bu çalışmada yalnızca ölçeğin geçmişe yönelik değerlendirmeleri içeren formu kullanılmıştır. Ölçek, araçsal bakım verme (örn., “Sık sık ailenin çamaşır yıkama işlerini yapardım.”), duygusal bakım verme (örn., “Aile üyeleri sanki sürekli kendi problemlerini bana getiriyor gibiydi.”) ile algılanan adalet (örn., “Bazen anne ve babamdan daha fazla sorumluluk üstleniyormuşum gibi hissederdim.”) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar, 30 maddeden oluşan ölçekte maddelere 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinden yanıt vermektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, bireylerin ebeveynleşme düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin Türkiye uyarlaması Karagöbek (2014) tarafından yapılmıştır. 92 kişilik bir örneklem üzerinden yürütölen açımlayıcı faktör analizi sonucunda duygusal ve araçsal ebeveynleşme olmak üzere iki faktör yapısı bulunmuştur. Ancak, araçsal ebeveynleşmenin çok düşük Cronbach alfa değerine (.19) sahip bulunması nedeniyle, bu çalışmada Hooper ve Wallace’ın (2010) çalışmasında elde edilen üçlü faktör yapısı üzerinden Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan DFA sonucunda, düşük faktör yükü veren 1, 17, 19, 23 ve 27 numaralı maddeler modelden çıkarılmıştır.

Modelde kalan maddelerin faktör yükleri .43 ile .85 arasında değişmektedir. Modifikasyon indeksleri incelenerek, kuramsal olarak benzer içeriklere sahip maddelerin (e1-e2 ve e11-e13) hata terimleri arasında iki adet kovaryans tanımlanmıştır. Yapılan bu işlemler sonucunda bulunan uyum indeksi değerleri ($\chi^2/df = 3.42$, GFI = 0.90, AGFI = 0.86, CFI = 0.91, RMSEA = 0.078), üçlü faktör yapısının kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını göstermektedir (Byrne, 2016). Alt boyutların Cronbach alfa değerleri algılanan adalet (4, 7, 10, 15*, 21*, 25, 26. maddeler) için .86, araçsal ebeveynleşme (3, 6, 13, 22. maddeler) için .72 ve duygusal ebeveynleşme (2, 9, 11, 12, 24. maddeler) için .80 olarak bulunmuştur. Tüm ölçeğin güvenirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

2.2.4. Ebeveynleşme Envanteri (EE)

Ebeveynleşme Envanteri (Hooper, 2009) bireylerin aile içinde üstlendikleri bakım verme rol ve sorumlulukları ile bu rollerin yerine getirilmesinden algılanan yararları değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş öz bildirim temelli bir ölçme aracıdır. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme (EOE) (örn., “Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.”), kardeş odaklı ebeveynleşme (KOE) (örn., “Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş(ler)imi rahatlatmam beklendi.”) ile ebeveynleşmeden algılanan yarar (AYU) (örn., “Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim.”) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 22 maddeden oluşan ölçekte, maddeler 1 (hiçbir zaman) ile 5 (her zaman) arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinden yanıtlanmaktadır. EOE ve KOE alt boyutlarındaki artan puanlar, ilgili alanda ebeveynleşmenin yüksek olduğunu gösterirken, AYU alt boyutundan alınan yüksek puanlar bireyin ebeveynleşmeden algıladığı yararın arttığını ifade etmektedir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Köyden (2015) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik değerleri EOE, KOE ve AYU alt

boyutları için sırasıyla .83, .73 ve .76 olarak bulunmuş, tüm envanter için bu değer .82 olarak saptanmıştır. Bu araştırma kapsamında alt boyutlara ilişkin güvenirlik katsayıları EOE için .86, KOE için .80 ve AYU için .78 olarak hesaplanmıştır.

2.2.5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form (YİYÖ-II)

Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen ölçek, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarından kaçınma durumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, kaygı (örn., “Eşimin başka insanlara denk olmadığını düşünmesinden endişe duyarım.”) ve kaçınma (örn., “Eşıme açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.”) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar, toplam 36 maddeden oluşan ölçeğe, 1 (beni hiç tanımlamıyor) ile 7 (tamamen beni tanımlıyor) arasında değişen 7’li Likert üzerinden yanıt vermektedir. Araştırma kapsamında ölçeğin 10 maddelik kısa formundan yararlanılmıştır (Karagöbek, 2014). Buna ek olarak, örneklemin evli olmayan ancak romantik ilişki içinde bulunan bireylerden oluşması nedeniyle ölçek maddelerinde yer alan ifadeler “Eşimin/Partnerimin” biçiminde değiştirilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma artmaktadır.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında Cronbach alfa güvenirlik katsayıları, kaygı alt boyutu için .90, kaçınma alt boyutu için ise .86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenirlik katsayıları kaygı için .79 ve kaçınma için .78 olarak hesaplanmıştır.

2.2.6. Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ)

Sarı (2008) tarafından geliştirilen ölçek, bireylerin romantik ilişkilerle ilgili sahip oldukları akılcı olmayan inançları değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek aşırı beklentiler (örn., “Birlikte olduğum kişi benimle beraberken her zaman kendini mutlu hissetmeli.”), sosyal zaman kullanımı (örn., “Eğer birlikte olduğum kişi beni gerçekten

seviyorsa benden başkalarıyla arkadaşlık etmekten zevk almamalı.”), zihin okuma (örn., “Birlikte olduğum kişinin benim bütün duygularımı anlamasını beklerim.”), farklı düşünmek (örn., “Birlikte olduğum kişi benimkilerden farklı düşünceler taşır ve bunu rahatlıkla ifade ederse bu hoşuma gider.”), fiziksel yakınlık (örn., “Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir.”) ve cinsiyet farklılıkları (örn., “Kadın ve erkek muhtemelen karşı cinsi hiçbir zaman yeteri kadar anlayamayacaktır.”) olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 30 maddeden oluşan ölçekte maddeler 1 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında değişen 5’li Likert tipi üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların artması bireylerin romantik ilişkilere ilişkin akılcı olmayan inanç düzeylerinin arttığını göstermektedir.

Geliştirme çalışmasında ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .85’tir. Alt boyutlara ilişkin güvenirlik katsayılarının ise .53 ile .82 arasında değiştiği rapor edilmiştir. Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin tümü için bulunan Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .89’dur. Alt boyutlara ilişkin bu değerler aşırı beklentiler için .79, sosyal zaman kullanımı için .82, zihin okuma için .86, farklı düşünme için .75, fiziksel yakınlık için .56 ve cinsiyet farklılıkları için .81 olarak hesaplanmıştır.

2.3. İşlem

Araştırmanın etik kurul izni için Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'na başvurulmuş (Sayı: E-79176220-050.04-1871485) ve gerekli etik onay alınmıştır. Araştırma verileri çevrimiçi olarak, veri toplama portalı Google Forms üzerinden toplanmıştır. Katılımcılara sosyal medya duyuruları aracılığıyla ve kolayda örnekleme yöntemi (convenience sampling) kullanılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın amacı, süreci ve gizlilik ilkesi katılımcıları açıklanmış, çalışmadan istedikleri zaman ayrılacakları

bilgisi verilmiş ve gönüllü katılımları için bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Ardından katılımcılardan Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Filial Sorumluluk Ölçeği, Ebeveynleşme Envanteri, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği'ni doldurmaları istenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler analiz edilmeden önce eksik veri, uç değer ve dağılım özellikleri açısından incelenmiştir. Ardından kullanılan ölçeklerin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Araştırmada tüm değişkenler cinsiyet, yaş ve mevcut romantik ilişkinin süresi açısından bağımsız gruplar t testi ya da tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak karşılaştırılmıştır. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Bu analizler IBM SPSS 23 paket programı kullanılarak yürütülmüştür.

Ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide, bağlanma boyutları (kaygı ve kaçınma) ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların paralel-sıralı çoklu aracı rolü, PROCESS makrosu (Model 80) kullanılarak incelenmiştir. Kurulan modelde ebeveynleşme türleri bağımsız değişken, ilişki doyumu bağımlı değişken olarak ele alınmış; kaygılı bağlanma ile kaçınan bağlanma paralel aracı değişkenler, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ise sıralı aracı değişken olarak modele dahil edilmiştir. İlişki temelli analizlerde, yaş değişkeni ilişki doyumu ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunduğundan, yaş kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte, alanyazında bireyin psikiyatrik bir tanıya sahip olmasının ilişki doyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu gösteren bulgular dikkat çekmektedir (Bar-Kalifa ve ark., 2015; Downward ve ark., 2022; Whitton ve Whisman, 2010). Bu nedenle, katılımcıların son

altı ayda psikolojik bir tanı alıp almadığı (1 = Var, 0 = Yok) da kontrol değişkeni olarak modele dahil edilmiştir.

Ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin (EOE) ilişki doyumu ile ilişkisinde işlevsel olmayan inançların rolünü daha detaylı incelemek amacıyla, kaygılı ve kaçınan bağlanma için ayrı ayrı olmak üzere iki model daha yürütülmüştür. Bu modellerde EOE bağımsız değişken, ilişki doyumu bağımlı değişken, bağlanma sıralı aracı değişken ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeğinin alt boyutları ise paralel aracı değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. Aynı kontrol değişkenleri bu modellerde de yer almıştır. Modeller PROCESS makrosunun Model 81 seçeneği kullanılarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında oluşturulan hipotezlerin sınanması amacıyla yürütülen istatistiksel analizlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle, betimleyici istatistiklere ilişkin bulgular sunulmuş, ardından araştırma değişkenlerinin cinsiyet, yaş ve ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Daha sonra, araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Son olarak, kurulan modellere ilişkin sıralı çoklu aracılık analizi bulguları sunulmuştur.

3.1. Betimleyici İstatistikler

Araştırma değişkenlerine ilişkin ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırma Değişkenlerine İlişkin Bulguların Özeti (N = 366)

	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Min-Max	Basıklık	Çarpıklık
İlişki Doyumu	40.66	6.66	11-49	1.40	-1.10
Ebeveyn Odaklı E.	28.76	9.10	11-54	-.53	.29
Kardeş Odaklı E.	9.28	4.23	5-24	.88	1.10
Algılanan Yarar	20.08	4.81	6-30	-.43	-.10
Araçsal E.	7.86	3.77	4-20	.62	1.01
Duygusal E.	13.74	5.06	5-25	-.63	.33
Algılanan Adalet	19.48	6.70	7-35	-.65	.21
Kaygılı Bağlanma	16.04	6.83	5-35	-.43	.54
Kaçıngan Bağlanma	13.14	6.11	5-32	-.46	.63
Akılcı Olmayan İnançlar	80.63	16.84	41-129	-.37	.29

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma değişkenlerine ilişkin ortalama ve dağılım değerlerinin genel olarak normallik varsayımını karşıladığı, çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde yer aldığı görülmektedir.

3.2. Araştırma Değişkenlerinin Sosyodemografik Özellikler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma değişkenlerinin katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.2.1. Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kadın ve erkek katılımcıların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara ilişkin puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Analiz sonuçlarına göre, kadın ve erkek katılımcıların kardeş odaklı ($t(364) = 2.79, p = .006$) ve araçsal ebeveynleşme ($t(364) = 3.76, p < .001$) puanları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Kadın katılımcıların araçsal ebeveynleşme puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, kadınların çocukluklarında ev işleri, para kazanma veya kardeş bakımı gibi yetişkin sorumluluklarını üstlenme eğilimlerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının da kadın katılımcılarda daha yüksek olması, kadınların kardeşlerine yönelik bakım verme,

sorumluluk alma ve koruyucu rol üstlenme eğilimlerinin erkeklere kıyasla daha fazla olabileceğine işaret etmektedir. Diğer değişkenler açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 3

Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Kadın (n = 262)		Erkek (n = 104)		t
	Ort.	S	Ort.	S	
İlişki Doyumu	40.55	6.60	40.92	6.81	-.48
Ebeveyn Odaklı E.	28.77	9.50	28.71	8.06	.06
Kardeş Odaklı E.	9.61	4.55	8.44	3.17	2.79*
Algılanan Yarar	19.99	4.99	20.29	4.36	-.53
Araçsal Ebeveynleşme	8.25	4.06	6.88	2.69	3.76***
Duygusal Ebeveynleşme	13.88	5.26	13.38	4.51	.85
Algılanan Adalet	19.86	6.95	18.50	5.90	1.89
Kaygılı Bağlanma	16.16	7.04	15.72	6.30	.56
Kaçıngan Bağlanma	13.25	6.28	12.87	5.67	.55
Akılcı Olmayan İnançlar	81.02	16.65	79.63	17.35	.71

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

3.2.2. Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcılar, yaş ortalaması temelinde, 18–23 ve 24–40 yaş olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Katılımcıların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçıngan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar puanlarının yaş gruplarına göre birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4*Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular*

	18 – 23 yaş (n = 186)		24 – 40 yaş (n = 180)		t
	Ort.	S	Ort.	S	
İlişki Doyumu	41.22	6.16	40.08	7.10	1.63
Ebeveyn Odaklı E.	28.46	8.75	29.06	9.46	-.63
Kardeş Odaklı E.	9.72	4.49	8.82	3.91	2.04*
Algılanan Yarar	19.90	4.45	20.26	5.17	-.72
Araçsal E.	8.18	3.74	7.54	3.78	1.63
Duygusal E.	13.70	4.92	13.78	5.21	-.14
Algılanan Adalet	19.68	6.18	19.26	7.19	.60
Kaygılı Bağlanma	15.52	6.20	16.57	7.41	-1.47
Kaçıngan Bağlanma	12.73	5.97	13.57	6.23	-1.31
Akılcı Olmayan İnançlar	82.24	16.89	78.97	16.67	1.86 [†]

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$, [†] $p < .10$

Analiz sonuçlarına göre, yaş grupları arasında yalnızca kardeş odaklı ebeveynleşme puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t(364) = 2.04, p < .05$). Buna göre, 18–23 yaş grubundaki katılımcıların kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının 24–40 yaş grubundan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, daha genç katılımcıların kardeşlerine yönelik sorumluluk ve bakım verme rollerini daha erken yaşlarda ve daha fazla biçimde üstlendiklerine işaret etmektedir.

Ayrıca, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar puanlarının yaş gruplarına göre farklılaşmasının istatistiksel anlamlılığa yakın olduğu gözlenmiştir ($t(364) = 1.86, p = .06$). Bu sonuç, genç katılımcıların akılcı olmayan inançlara sahip olma eğilimlerinin daha yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Yaş grupları arasında diğer değişkenler açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

3.2.3. Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin

Bulgular

Katılımcılar ilişki süresi dağılımlarına göre (yüzde 33, 66 ve 99'luk dilimler) 1–12 ay, 13–30 ay ve 31 ay ve üzeri olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu grupların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara ilişkin puanlarının ilişki süresine göre birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Bulgular incelendiğinde, gruplar arasında kaçınan bağlanma puanları açısından anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur ($F(2, 363) = 6.53, p = .002$). Kaçınan bağlanmada gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yürütülen Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, 1–12 ay ilişki süresine sahip bireylerin ($Ort. = 14.45, S = 6.32$), hem 13–30 ay ilişki süresine sahip bireylerden ($Ort. = 11.79, S = 5.27$) hem de 31–120 ay ilişki süresine sahip bireylerden ($Ort. = 12.65, S = 6.24$) anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Buna göre, 1-12 ay arasındaki bireyler, diğer iki gruba göre, daha fazla kaçınan bağlanma örüntülerine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. İlişki süresine göre diğer değişkenler arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo 5*Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular*

	1-12 ay (n = 150)		13-30 ay (n = 103)		31-120 ay (n = 113)		F
	Ort.	S	Ort.	S	Ort.	S	
İlişki Doyumu	39.75	7.40	41.70	6.13	40.91	5.93	2.76
Ebeveyn Odaklı E.	28.28	9.15	29.50	8.67	28.71	9.45	.55
Kardeş Odaklı E.	9.17	4.34	9.57	4.10	9.16	4.23	.35
Algılanan Yarar	19.60	4.78	20.69	4.47	20.15	5.12	1.59
Araçsal E.	7.67	3.83	8.11	3.73	7.89	3.74	.41
Duygusal E.	13.81	5.05	14.19	5.06	13.23	5.07	1.01
Algılanan Adalet	19.97	6.52	19.43	6.54	18.87	7.06	.87
Kaygılı Bağlanma	16.71	6.96	15.38	6.89	15.75	6.57	1.30
Kaçınan Bağlanma	14.45	6.32	11.79	5.27	12.65	6.24	6.53**
Akılcı Olmayan İnançlar	80.71	15.95	81.37	17.67	79.85	17.33	.22

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$ **3.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular**

İlişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Analiz sonuçları incelendiğinde, ilişki doyumu ile ebeveyn odaklı ebeveynleşme ($r = -.13, p = .015$), kardeş odaklı ebeveynleşme ($r = -.10, p = .049$), araçsal ebeveynleşme ($r = -.11, p = .037$), duygusal ebeveynleşme ($r = -.15, p = .004$), ebeveynleşmeden algılanan adalet ($r = -.15, p = .003$), kaygılı bağlanma ($r = -.49, p < .001$), kaçınan bağlanma ($r = -.53, p < .001$) ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan

inançlar ($r = -.17, p = .001$) arasında negatif yönde; ebeveynleşmeden algılanan yarar ($r = .25, p < .001$) ile ise pozitif yönde anlamlı ilişkilerin bulunduğu görülmüştür. Bu bulgular, bireylerin ebeveynleşme deneyimleri, güvensiz bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerinde akılcı olmayan inançları arttıkça ilişki doyumlarının düştüğünü ortaya koymaktadır. Buna karşılık, ebeveynleşmeden algılanan yararın artmasıyla birlikte ilişki doyumunun da arttığı görülmektedir.

Ebeveynleşme türleri arasında pozitif yönde ve orta ile yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür. Bu kapsamda, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile duygusal ebeveynleşme ($r = .73, p < .001$), kardeş odaklı ebeveynleşme ile araçsal ebeveynleşme ($r = .85, p < .001$) ve duygusal ebeveynleşme ile ebeveynleşmeden algılanan adalet ($r = .65, p < .001$) arasında pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Buna karşılık, ebeveynleşmeden algılanan yararın söz konusu değişkenlerle negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Nitekim ebeveynleşmeden algılanan yarar ile ebeveynleşmeden algılanan adalet ($r = -.72, p < .001$) ve duygusal ebeveynleşme ($r = -.53, p < .001$) arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, ebeveynleşmenin farklı boyutlarının birbiriyle tutarlı bir yapı sergilediğini ve bu deneyimlerin sıklıkla birlikte ortaya çıktığını göstermektedir. Buna karşılık, ebeveynleşmeden algılanan yararın bu boyutlarla negatif yönde ilişkili olması, ebeveynleşme deneyiminin daha yoğun yaşandığı durumlarda bireylerin bu deneyimi daha olumsuz değerlendirme eğiliminde olabileceklerine işaret etmektedir.

Tablo 6*Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiler*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. İD	1	-.13*	-.10*	.25**	-.11*	-.15**	-.15**	-.49**	-.53**	-.17**
2.EOE		1	.51**	-.29**	.45**	.73**	.43**	.22**	.16**	.15**
3.KOE			1	-.25**	.85**	.47**	.29**	.09	.11*	.13*
4.AY				1	-.30**	-.53**	-.72**	-.34**	-.32**	-.05
5.AE					1	.47**	.32**	.13*	.15**	.17**
6.DE						1	.65**	.23**	.21**	.13*
7.AA							1	.29**	.27**	.03
8.KAYB								1	.61**	.33**
9.KACB									1	.19**
10.RİAOİ										1

*** $p < .001$, ** $p < .005$, * $p < .05$

Not. İlişki Doyumu (İD), Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE), Ebeveynleşmeden Algılanan Yarar (AY), Araçsal Ebeveynleşme (AE), Duygusal Ebeveynleşme (DE), Ebeveynleşmeden Algılanan Adalet (AA), Kaygılı Bağlanma (KAYB), Kaçınan Bağlanma (KACB), Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar (RİAOİ)

Kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimlerinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlarla pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (sırasıyla, $r = .33, p < .001$ ve $r = .19, p < .001$). Bu durum, güvensiz bağlanma eğilimlerinin bireylerin romantik ilişkilerine dair daha işlevsel olmayan ve gerçekçi olmayan inançlarla ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada son olarak yaşın araştırma değişkenleriyle ilişkisi incelenmiştir. Buna göre, yaş ile ilişki doyumu arasında negatif ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -.19, p < .001$). Yaş arttıkça kaçınan bağlanmanın ($r = .14, p = .008$) ve kaygılı bağlanmanın ($r = .13, p = .016$) arttığı bulunmuştur. Son olarak, yaş ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasında negatif ve zayıf düzeyde ($r = -.11, p = .037$) anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

3.4. Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Paralel-Sıralı Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulgular

Ebeveynleşme türleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların sıralı aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Sıralı Çoklu Aracı Değişken Analizi (PROCESS Model 80) yapılmıştır. Model analizleri her bir ebeveynleşme türü için ayrı ayrı yürütülmüştür. Yaş ve psikiyatrik tanı kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 7 ve Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 7’de yer alan bulgular, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin kaygılı bağlanmayı ($\beta = .21, p < .001$) ve kaçınan bağlanmayı ($\beta = .15, p = .004$) pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Ayrıca, kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir ($\beta = .33, p < .001$). Bununla birlikte, hem kaygılı bağlanmanın

($\beta = -.25, p < .001$) hem de kaçınan bağlanmanın ($\beta = -.36, p < .001$) ilişki doyumunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır.

Kardeş odaklı ebeveynleşme incelendiğinde, bu değişkenin kaçınan bağlanmayı pozitif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($\beta = .12, p = .023$). Benzer şekilde, kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde ($\beta = .34, p < .001$) ve ilişki doyumunu negatif yönde ($\beta = -.25, p < .001$) anlamlı olarak yordadığı; kaçınan bağlanmanın ise ilişki doyumunu negatif yönde anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir ($\beta = -.35, p < .001$).

Ebeveynleşmeden algılanan yarar incelendiğinde, bu değişkenin hem kaygılı ($\beta = -.34, p < .001$) hem de kaçınan bağlanmayı ($\beta = -.31, p < .001$) negatif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir. Ayrıca, kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde ($\beta = .36, p < .001$), ilişki doyumunu negatif yönde ($\beta = -.23, p < .001$) anlamlı olarak yordadığı ve kaçınan bağlanmanın ilişki doyumunu negatif yönde anlamlı biçimde yordadığı saptanmıştır ($\beta = -.35, p < .001$).

Araçsal ebeveynleşmenin ilişki doyumu ile ilişkisi incelendiğinde, bu değişkenin kaygılı bağlanmayı ($\beta = .14, p = .009$) ve kaçınan bağlanmayı ($\beta = .15, p = .003$) pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Bu modelde de kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde ($\beta = .34, p < .001$) ve ilişki doyumunu negatif yönde ($\beta = -.25, p < .001$) anlamlı biçimde yordadığı; kaçınan bağlanmanın ise ilişki doyumunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir ($\beta = -.36, p < .001$).

Tablo 7

İlişki Doyumunun Yordanmasında Ebeveynleşme, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar ve Bağlanmanın Regresyon Katsayıları

Bağımsız Değişken	Kaygılı Bağlanma (M1)			Kaçınan Bağlanma (M2)			Akılcı Olmayan İnançlar (M3)			İlişki Doyumu (Y)		
	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (X)	.21	.04	4.11***	.15	.03	2.93**	.10	.09	1.92	-.00	.03	-.09
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.33	.15	5.25***	-.25	.06	-4.37***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	.01	.17	.09	-.36	.06	-6.62***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	-.60
	$R^2 = .06$ $F(3,362) = 8.12$, $p < .001$			$R^2 = .05$ $F(3,362) = 6.37$, $p < .001$			$R^2 = .14$ $F(5,360) = 12.07$, $p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.61$, $p < .001$		
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (X)	.01	.08	1.85	.12	.08	2.28*	.09	.20	1.83	-.05	.07	-1.19
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.34	.15	5.54***	-.25	.05	-4.41***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	.00	.17	.01	-.35	.06	-6.53***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.02	.02	-.50
	$R^2 = .03$ $F(3,362) = 3.56$, $p = .015$			$R^2 = .04$ $F(3,362) = 8.12$, $p = .015$			$R^2 = .14$ $F(5,360) = 12.00$, $p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.96$, $p < .001$		
Algılanan Yarar (X)	-.34	.07	-6.88***	-.31	.06	-6.22***	.07	.18	1.25	.06	.06	1.20
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.36	.16	5.72***	-.23	.06	-4.06***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	.02	.17	.33	-.35	.06	-6.40***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	-.69
	$R^2 = .13$ $F(3,362) = 18.48$, $p < .001$			$R^2 = .12$ $F(3,362) = 16.69$, $p < .001$			$R^2 = .14$ $F(5,360) = 11.58$, $p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.97$, $p < .001$		

Bağımsız Değişken	Kaygılı Bağlanma (M1)			Kaçınan Bağlanma (M2)			Akılcı Olmayan İnançlar (M3)			İlişki Doyumu (Y)		
	β	SH	<i>t</i>	β	SH	<i>t</i>	β	SH	<i>t</i>	β	SH	<i>t</i>
Araçsal Ebeveynleşme (X)	.14	.09	2.64*	.15	.08	2.99**	.12	.22	2.43	-.03	.08	-.58
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.34	.15	5.47***	-.25	.05	-4.40***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	-.00	.17	-.07	-.36	.06	-6.55***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.02	.02	-.53
	$R^2 = .04$ $F(3,362) = 4.76, p < .01$			$R^2 = .05$ $F(3,362) = 6.51, p < .001$			$R^2 = .15$ $F(5,360) = 12.58, p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.69, p < .001$		
Duygusal Ebeveynleşme (X)	.22	.07	4.28***	.20	.06	3.99***	.07	.17	1.39	-.01	.06	-.18
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.33	.15	5.37***	-.25	.06	-4.37***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	.00	.17	.02	-.36	.06	-6.58***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	-.60
	$R^2 = .07$ $F(3,362) = 8.60, p < .001$			$R^2 = .07$ $F(3,362) = 8.90, p < .001$			$R^2 = .14$ $F(5,360) = 11.67, p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.61, p < .001$		
Algılanan Adalet (X)	.29	.05	5.74***	.27	.05	5.31***	-.08	.13	-1.50	.02	.05	0.41
Kaygılı Bağlanma (M1)	-	-	-	-	-	-	.36	.15	5.76***	-.25	.06	-4.41***
Kaçınan Bağlanma (M2)	-	-	-	-	-	-	.02	.17	.34	-.36	.06	-6.63***
Akılcı Olmayan İnançlar (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	-.58
	$R^2 = .10$ $F(3,362) = 13.59, p < .001$			$R^2 = .10$ $F(3,362) = 13.09, p < .001$			$R^2 = .14$ $F(5,360) = 11.74, p < .001$			$R^2 = .34$ $F(6,359) = 30.65, p < .001$		

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Not. β = Standardize edilmiş regresyon katsayısı; SH = Standart hata

Duygusal ebeveynleşmenin hem kaygılı bağlanmayı ($\beta = .22, p < .001$) hem de kaçınan bağlanmayı ($\beta = .20, p < .001$) pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. Buna paralel olarak, kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde ($\beta = .33, p < .001$) ve ilişki doyumunu negatif yönde ($\beta = -.25, p < .001$) anlamlı olarak yordadığı; kaçınan bağlanmanın ise ilişki doyumunu negatif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı görülmüştür ($\beta = -.36, p < .001$).

Son olarak ebeveynleşmeden algılanan adaletin, kaygılı ($\beta = .29, p < .001$) ve kaçınan bağlanmayı ($\beta = .27, p < .001$) pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı; kaygılı bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları pozitif yönde ($\beta = .36, p < .001$) ve ilişki doyumunu negatif yönde ($\beta = -.25, p < .001$) anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir. Kaçınan bağlanmanın da benzer şekilde ilişki doyumunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($\beta = -.36, p < .001$).

Modellerin doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerine ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmaktadır. Ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu ($\beta = -.08, SH = .04, \%95\ GA [-.1577, -.0098]$), ancak doğrudan etkinin anlamlı olmadığı ($\beta = .00, SH = .03, \%95\ GA [-.0666, .0609]$) görülmüştür. Buna karşılık toplam dolaylı etkinin anlamlı olması ($\beta = -.11, SH = .03, \%95\ GA [-.1740, -.0505]$), ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumunu doğrudan değil, aracı değişkenler üzerinden yordadığını göstermektedir. Spesifik dolaylı etkiler incelendiğinde, sadece kaygılı ($\beta = -.05, SH = .02, \%95\ GA [-.0915, -.0202]$) ve kaçınan bağlanma ($\beta = -.05, SH = .01, \%95\ GA [-.1017, -.0144]$) aracılığıyla gerçekleşen etkilerin anlamlı olduğu görülmüştür.

Kardeş odaklı ebeveynleşme modeli incelendiğinde, ilişki doyumu üzerindeki toplam etkinin anlamlı olduğu ($\beta = -.19, SH = .08, \%95\ GA [-.3481, -.0304]$), ancak doğrudan etkinin anlamlı olmadığı ($\beta = -.08, SH = .07, \%95\ GA [-.2162, .0532]$)

belirlenmiştir. Toplam dolaylı etkinin anlamlı olması ($\beta = -.07$, SH = .03, %95 GA [-.1254, -.0145]), bu değişkenin de etkisini aracı mekanizmalar üzerinden gösterdiğine işaret etmektedir. Spesifik dolaylı etkiler incelendiğinde, yalnızca kaçınan bağlanma aracılığıyla gerçekleşen dolaylı etki anlamlı bulunmuştur ($\beta = -.04$, SH = .02, %95 GA [-.0850, -.0068]).

Ebeveynleşmeden algılanan yararın ilişki doyumu üzerindeki toplam etkisinin anlamlı ve pozitif olduğu ($\beta = .34$, SH = .07, %95 GA [.2011, .4735]), ancak doğrudan etkinin anlamlı olmadığı ($\beta = .08$, SH = .06, %95 GA [-.0492, .2025]) görülmüştür. Toplam dolaylı etkinin anlamlı olması ($\beta = .19$, SH = .03, %95 GA [.1300, .2513]), bu değişkenin ilişki doyumunu aracı değişkenler üzerinden olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Kaygılı ($\beta = .08$, SH = .02, %95 GA [.0363, .1313]) ve kaçınan bağlanma ($\beta = .11$, SH = .03, %95 GA [.0602, .1624]) aracılığıyla gerçekleşen dolaylı etkiler anlamlı bulunmuştur.

Araçsal ebeveynleşme modeli incelendiğinde, toplam etkinin ($\beta = -.21$, SH = .09, %95 GA [-.3865, -.0306]) ve toplam dolaylı etkinin anlamlı olduğu ($\beta = -.09$, SH = .03, %95 GA [-.1559, -.0313]), doğrudan etkinin ise anlamlı olmadığı ($\beta = -.05$, SH = .08, %95 GA [-.1975, .1075]) görülmüştür. Kaygılı ($\beta = -.03$, SH = .02, %95 GA [-.0683, -.0064]) ve kaçınan bağlanma ($\beta = -.05$, SH = .02, %95 GA [-.1016, -.0157]) aracılığıyla gerçekleşen dolaylı etkilerin anlamlı olduğu saptanmıştır.

Duygusal ebeveynleşme modeli incelendiğinde, ilişki doyumu üzerindeki toplam etkinin anlamlı olduğu ($\beta = -.18$, SH = .07, %95 GA [-.3147, -.0499]), doğrudan etkinin anlamlı olmadığı ($\beta = -.01$, SH = .06, %95 GA [-.1255, .1045]) ve toplam dolaylı etkinin anlamlı olduğu ($\beta = -.13$, SH = .03, %95 GA [-.1895, -.0748]) görülmüştür. Kaygılı ($\beta = -.05$, SH = .02, %95 GA [-.0930, -.0219]) ve kaçınan bağlanma ($\beta = -.07$,

SH = .02, %95 GA [-.1236, -.0318]) üzerinden gerçekleşen dolaylı etkiler anlamlı bulunmuştur.

Son olarak, ebeveynleşmeden algılanan adalet modeli incelendiğinde, toplam etkinin ($\beta = -.15$, SH = .05, %95 GA [-.2499, -.0501]) ve toplam dolaylı etkinin anlamlı olduğu ($\beta = -.17$, SH = .03, %95 GA [-.2276, -.1118]), doğrudan etkinin ise anlamlı olmadığı ($\beta = .02$, SH = .04, %95 GA [-.0703, .1075]) belirlenmiştir. Bu modelde de sadece kaygılı ($\beta = -.07$, SH = .02, %95 GA [-.1162, -.0346]) ve kaçınan bağlanma ($\beta = -.10$, SH = .02, %95 GA [-.1482, -.0523]) üzerinden gerçekleşen dolaylı etkiler anlamlı bulunmuştur.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin doğrudan değil, bireylerin geliştirdiği bağlanma örüntüleri aracılığıyla gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Hiçbir modelde akılcı olmayan inançların dolaylı etkisi anlamlı bulunmamıştır. Bununla paralel olarak, bağlanma ve akılcı olmayan inançlar üzerinden kurulan sıralı aracı modeller de anlamlı değildir.

Tablo 8*Modelin Etki Değerleri*

Ebeveynleşmenin (X) ilişki doyumu (Y) ile ilişkisinde kaygılı bağlanma (M1) ve kaçınan bağlanma (M2) ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların (M3) aracı rolü	Etki	SH	LLCI	ULCI
Ebeveyn odaklı ebeveynleşme (X)				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.08	.04	-.1577	-.0098
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	.00	.03	-.0666	.0609
Toplam Dolaylı Etki	-.11	.03	-.1740	-.0505
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	-.05	.02	-.0915	-.0202
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	-.05	.01	-.1017	-.0144
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0157	.0067
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0091	.0048
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0013	.0014
Kardeş odaklı ebeveynleşme (X)				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.19	.08	-.3481	-.0304
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	-.08	.07	-.2162	.0532
Toplam Dolaylı Etki	-.07	.03	-.1254	-.0145
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	-.02	.01	-.0535	.0011
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	-.04	.02	-.0850	-.0068
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.01	-.0136	.0076
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0051	.0027
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0010	.0011
Ebeveynleşmeden algılanan yarar (X)				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	.34	.07	.2011	.4735
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	.08	.06	-.0492	.2025
Toplam Dolaylı Etki	.19	.03	.1300	.2513
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	.08	.02	.0363	.1313
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	.11	.03	.0602	.1624
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0128	.0053
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0076	.0163
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0022	.0032
Duygusal ebeveynleşme (X)				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.18	.07	-.3147	-.0499
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	-.01	.06	-.1255	.1045
Toplam Dolaylı Etki	-.13	.03	-.1895	-.0748
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	-.05	.02	-.0930	-.0219
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	-.07	.02	-.1236	-.0318
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0138	.0056
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0099	.0049
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0015	.0019

Araçsal ebeveyleşme (X)

X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.21	.09	-.3865	-.0306
X'in Y Üzerindeki Dolaylı Etkisi	-.05	.08	-.1975	.1075
Toplam Dolaylı Etki	-.09	.03	-.1559	-.0313
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	-.03	.02	-.0683	-.0064
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	-.05	.02	-.1016	-.0157
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.01	-.0172	.0095
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0066	.0036
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0012	.0015

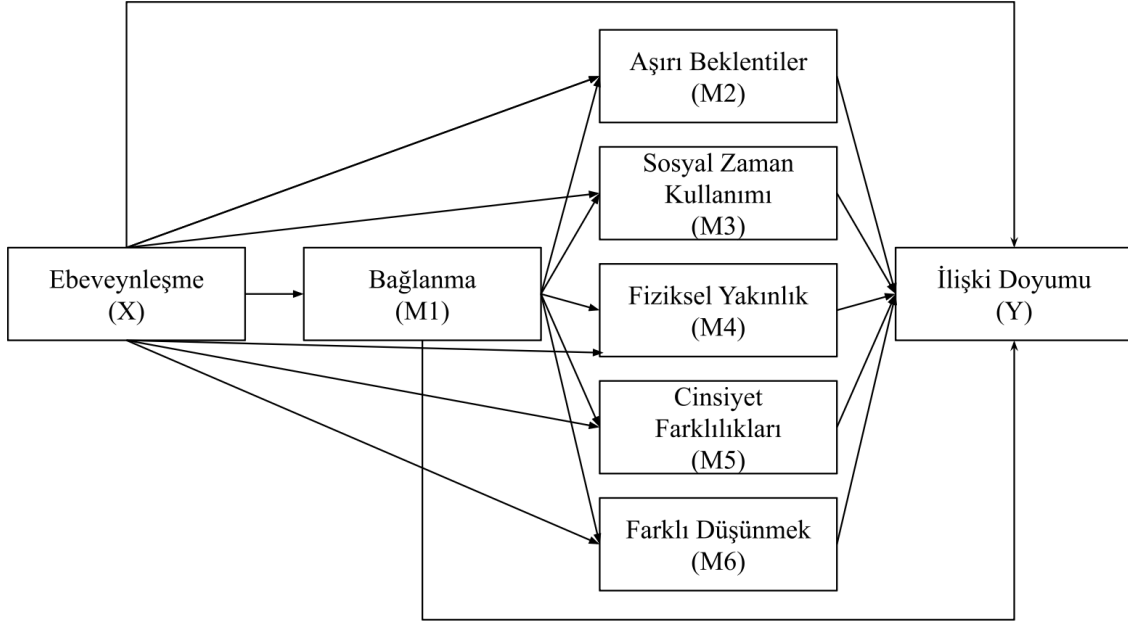
Ebeveynleşmeden algılanan adalet (X)

X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.15	.05	-.2499	-.0501
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	.02	.04	-.0703	.1075
Toplam Dolaylı Etki	-.17	.03	-.2276	-.1118
Dolaylı Etki 1: $X \rightarrow M1 \rightarrow Y$	-.07	.02	-.1162	-.0346
Dolaylı Etki 2: $X \rightarrow M2 \rightarrow Y$	-.10	.02	-.1482	-.0523
Dolaylı Etki 3: $X \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0063	.0123
Dolaylı Etki 4: $X \rightarrow M1 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0125	.0071
Dolaylı Etki 5: $X \rightarrow M2 \rightarrow M3 \rightarrow Y$	.00	.00	-.0025	.0018

3.5. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide**Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Alt****Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulgular**

Ana analizlerin ardından, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inanç türlerinin ilişki doyumu ile ilişkisinde ortaya çıkabilecek özgün etkileri daha ayrıntılı incelemek amacıyla post hoc analizler gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin duygusal ebeveynleşme ile yüksek düzeyde ilişkili olması ve her iki değişkenin benzer ilişki süreçleri yansıtmaları nedeniyle, analizlerde yalnızca ebeveyn odaklı ebeveynleşme modele dahil edilmiştir. Bu kapsamda, akılcı olmayan inançlar, modele toplam puan yerine alt boyutlar (aşırı beklentiler, sosyal zaman kullanımı, fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünmek) temelinde dahil edilmiştir. Zihin okuma alt boyutu ilişki doyumuyla anlamlı şekilde ilişkili olmadığından modelden çıkarılmıştır. Analizler kaygılı ve kaçınan bağlanma için ayrı ayrı olmak üzere PROCESS makrosu (Model 81) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yaş ve psikiyatrik tanı

kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Model Şekil 2’de, elde edilen bulgular ise Tablo 9 ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Şekil 2

Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnanç Alt Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolü

Tablo 9’da yer alan bulgular incelendiğinde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin kaygılı bağlanmayı ($\beta = .21, p < .001$), aşırı beklentileri ($\beta = .16, p = .003$) ve cinsiyet farklılıklarını ($\beta = .10, p = .045$) pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, kaygılı bağlanmanın sosyal zaman kullanımı ($\beta = .30, p < .001$), fiziksel yakınlık ($\beta = .18, p < .001$), cinsiyet farklılıkları ($\beta = .27, p < .001$) ve farklı düşünmek ($\beta = .34, p < .001$) üzerinde pozitif yönde ve anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Kaygılı bağlanma ($\beta = -.39, p < .001$), fiziksel yakınlık ($\beta = -.21, p < .001$), cinsiyet farklılıkları ($\beta = -.21, p < .01$) ve farklı düşünmenin ($\beta = -.09, p =$

.045) ilişki doyumunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Son olarak, aşırı beklentilerin ilişki doyumunu pozitif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı saptanmıştır ($\beta = .26, p < .001$).

Kaçıngan bağlanma modeli için sunulan bulgular da benzer bir örüntüye işaret etmektedir. Buna göre, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin kaçıngan bağlanmayı ($\beta = .15, p = .004$), aşırı beklentileri ($\beta = .20, p < .001$) ve cinsiyet farklılıklarını ($\beta = .11, p = .026$) pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Ayrıca, kaçıngan bağlanmanın sosyal zaman kullanımı ($\beta = .18, p < .001$), fiziksel yakınlık ($\beta = .20, p < .001$), cinsiyet farklılıkları ($\beta = .32, p < .001$) ve farklı düşünmeyi ($\beta = .27, p < .001$) pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir. İlişki doyumunu açısından incelendiğinde ise, kaçıngan bağlanma ($\beta = -.39, p < .001$), fiziksel yakınlık ($\beta = -.18, p < .001$), cinsiyet farklılıkları ($\beta = -.16, p < .01$) ve farklı düşünmenin ($\beta = -.12, p = .014$) negatif yönde anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Son olarak, bu modelde de aşırı beklentilerin ilişki doyumunu pozitif yönde ve anlamlı biçimde yordadığı saptanmıştır ($\beta = .18, p < .001$).

Tablo 9

İlişki Doyumunun Yordanmasında Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Alt Boyutları ve

Bağlanmanın Regresyon Katsayıları

Bağımsız Değişken	Kaygılı Bağlanma (M1)			Aşırı Beklentiler (M2)			Sosyal Zaman Kullanımı (M3)			Fiziksel Yakınlık (M4)			Cinsiyet Farklılıkları (M5)			Farklı Düşünmek (M6)			İlişki Doyumu (Y)		
	β	S H	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t
EOE (X)	.21	.04	4.10***	.16	.03	3.02**	.06	.03	1.17	-.00	.01	-.02	.10	.02	2.00*	-.05	.02	-1.00	-.05	.03	-1.03
KAYB (M1)	-	-	-	.13	.04	2.48	.30	.03	5.87***	.18	.02	3.44***	.27	.03	5.17***	.34	.02	6.58***	-.39	.05	-8.34***
AB (M2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.26	.06	5.32***
SZK (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.07	.08	1.30
FY (M4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.21	.13	-4.46***
CF (M5)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.21	.09	-4.39**
FD (M6)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.09	.10	-2.01*
İD (Y)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	$R^2 = .06$ $F(3,362) = 8.12$, $p < .001$			$R^2 = .07$ $F(4,361) = 6.88$, $p < .001$			$R^2 = .11$ $F(4,361) = 11.03$, $p < .001$			$R^2 = .04$ $F(4,361) = 4.20$, $p < .05$			$R^2 = .09$ $F(4,361) = 9.26$, $p < .001$			$R^2 = .11$ $F(4,361) = 10.91$, $p < .001$			$R^2 = .37$ $F(9,356) = 23.41$, $p < .001$		
Bağımsız Değişken	Kaçınan Bağlanma (M1)			Aşırı Beklentiler (M2)			Sosyal Zaman Kullanımı (M3)			Fiziksel Yakınlık (M4)			Cinsiyet Farklılıkları (M5)			Farklı Düşünmek (M6)			İlişki Doyumu (Y)		
	β	S H	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t
EOE (X)	.15	.03	2.93**	.20	.03	3.76***	.10	.03	1.83	.01	.08	.17	.11	.02	2.23*	-.02	.02	-.41	-.06	.03	-1.32
KACB (M1)	-	-	-	-.07	.05	-1.31	.18	.04	3.50***	.20	.06	3.62***	.32	.03	6.24***	.27	.03	5.17***	-.39	.05	-8.06***
AB (M2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.18	.06	3.43***
SZK (M3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.03	.08	.58
FY (M4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.18	.13	-3.55***
CF (M5)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.16	.09	-3.27**
FD (M6)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.12	.10	-2.46*
İD (Y)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	$R^2 = .05$ $F(3,362) = 6.37$, $p < .001$			$R^2 = .06$ $F(4,361) = 5.71$, $p < .001$			$R^2 = .06$ $F(4,361) = 5.34$, $p < .001$			$R^2 = .05$ $F(4,361) = 4.51$, $p < .05$			$R^2 = .12$ $F(4,361) = 12.39$, $p < .001$			$R^2 = .07$ $F(4,361) = 6.77$, $p < .001$			$R^2 = .36$ $F(9,356) = 22.71$, $p < .001$		

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$ Not. β = Standardize edilmiş regresyon katsayısı; SH = Standart hata ; İlişki Doyumu (İD), Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE), Kaygılı Bağlanma (KAYB), Kaçınan Bağlanma (KACB), Aşırı Beklentiler (AB), Sosyal Zaman Kullanımı (SZK), Fiziksel Yakınlık (FY), Cinsiyet Farklılıkları (CF), Farklı Düşünmek (FD)

Tablo 10’da görüldüğü üzere, kaygılı bağlanma modelinde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($\beta = -.08$, $SH = .04$, %95 GA $[-.1577, -.0098]$). Buna karşın, doğrudan etkinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($\beta = -.03$, $SH = .03$, %95 GA $[-.0964, .0303]$). Toplam dolaylı etkinin anlamlı olması ($\beta = -.07$, $SH = .03$, %95 GA $[-.1303, -.0079]$), ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu ile doğrudan değil, aracı değişkenler aracılığıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Tekli spesifik dolaylı etkiler incelendiğinde, kaygılı bağlanma ($\beta = -.08$, $SH = .02$, %95 GA $[-.1305, -.0404]$) ve aşırı beklentilerin ($\beta = .04$, $SH = .02$, %95 GA $[.0127, .0739]$) anlamlı dolaylı etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Sıralı çoklu ardışık aracılık yolları incelendiğinde ise, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin kaygılı bağlanma ve aşırı beklentiler aracılığıyla anlamlı olduğu ($\beta = .01$, $SH = .00$, %95 GA $[.0008, .0161]$) bulunmuştur. Buna göre, ebeveyn odaklı ebeveynleşme arttıkça kaygılı bağlanma artmakta, bu durum partnerden beklentilerin artmasına yol açmakta, bu da ilişki doyumunun artmasıyla sonuçlanmaktadır. Aynı modelde, fiziksel yakınlık ($\beta = -.01$, $SH = .00$, %95 GA $[-.0174, -.0024]$) ve cinsiyet farklılıkları ($\beta = -.01$, $SH = .00$, %95 GA $[-.0215, -.0046]$) değişkenleri için kurulan sıralı aracılık modellerinin de anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre ebeveyn odaklı ebeveynleşme arttıkça kaygılı bağlanma artmakta, bu durum fiziksel yakınlığa ilişkin akılcı olmayan inançların artmasına yol açmakta ve sonuç olarak ilişki doyumu azalmaktadır. Benzer şekilde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin artması kaygılı bağlanma düzeyini artırmakta; artan kaygılı bağlanma ise cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançları artırarak ilişki doyumunun azalmasında rol oynamaktadır.

Tablo 10*Modelin Etki Değerleri*

Ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin (X) ilişki doyumunu (Y) ile ilişkisinde bağlanma (M1), aşırı beklentiler (M2), sosyal zaman kullanımı (M3), fiziksel yakınlık (M4), cinsiyet farklılıkları (M5) ve farklı düşünmenin (M6) aracı rolü	Etki	SH	LLCI	ULCI
Kaygılı bağlanma (M1) modeli				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.08	.04	-.1577	-.0098
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	-.03	.03	-.0964	.0303
Toplam Dolaylı Etki	-.07	.03	-.1303	-.0079
Dolaylı Etki 1: X → M1 → Y	-.08	.02	-.1305	-.0404
Dolaylı Etki 2: X → M2 → Y	.04	.02	.0127	.0739
Dolaylı Etki 3: X → M3 → Y	.00	.01	-.0040	.0177
Dolaylı Etki 4: X → M4 → Y	.00	.01	-.0213	.0223
Dolaylı Etki 5: X → M5 → Y	-.02	.01	-.0481	.0008
Dolaylı Etki 6: X → M6 → Y	.00	.01	-.0056	.0191
Dolaylı Etki 7: X → M1 → M2 → Y	.01	.00	.0008	.0161
Dolaylı Etki 8: X → M1 → M3 → Y	.00	.00	-.0028	.0130
Dolaylı Etki 9: X → M1 → M4 → Y	-.01	.00	-.0174	-.0024
Dolaylı Etki 10: X → M1 → M5 → Y	-.01	.00	-.0215	-.0046
Dolaylı Etki 11: X → M1 → M6 → Y	-.01	.00	-.0177	.0002
Kaçınan bağlanma (M1) modeli				
X'in Y Üzerindeki Toplam Etkisi	-.08	.04	-.1577	-.0098
X'in Y Üzerindeki Doğrudan Etkisi	-.04	.03	-.1059	.0210
Toplam Dolaylı Etki	-.06	.03	-.1225	.0063
Dolaylı Etki 1: X → M1 → Y	-.06	.02	-.1057	-.0171
Dolaylı Etki 2: X → M2 → Y	.04	.01	.0108	.0654
Dolaylı Etki 3: X → M3 → Y	.00	.01	-.0086	.0169
Dolaylı Etki 4: X → M4 → Y	-.00	.01	-.0202	.0162
Dolaylı Etki 5: X → M5 → Y	-.02	.01	-.0387	-.0009
Dolaylı Etki 6: X → M6 → Y	.00	.01	-.0114	.0154
Dolaylı Etki 7: X → M1 → M2 → Y	-.00	.00	-.0062	.0013
Dolaylı Etki 8: X → M1 → M3 → Y	.00	.00	-.0024	.0048
Dolaylı Etki 9: X → M1 → M4 → Y	-.01	.00	-.0115	-.0010
Dolaylı Etki 10: X → M1 → M5 → Y	-.01	.00	-.0155	-.0017
Dolaylı Etki 11: X → M1 → M6 → Y	-.00	.00	-.0119	-.0001

Tablo 10'da görüldüğü üzere, kaçınan bağlanma modelinde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumunu üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($\beta = -.08$, $SH = .04$, %95 GA [-.1577, -.0098]). Buna karşın doğrudan

etkinin ($\beta = -.04$, SH = .03, %95 GA [-.1059, .0210]) ve toplam dolaylı etkinin anlamlı bulunmadığı görülmüştür ($\beta = -.06$, SH = .03, %95 GA [-.1225, .0063]). Tek spesifik dolaylı etkiler incelendiğinde, kaçınan bağlanma aracılığıyla gerçekleşen dolaylı etkinin anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.06$, SH = .02, %95 GA [-.1057, -.0171]). Buna ek olarak, aşırı beklentiler ($\beta = .04$, SH = .01, %95 GA [.0108, .0654]) ve cinsiyet farklılıkları ($\beta = -.02$, SH = .01, %95 GA [-.0387, -.0009]) aracılığıyla gerçekleşen dolaylı etkilerin de anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Son olarak çoklu ardışık aracılık yolları incelendiğinde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin kaçınan bağlanma ve fiziksel yakınlığa ilişkin akılcı olmayan inançlar aracılığıyla anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.01$, SH = .00, %95 GA [-.0115, -.0010]). Bulgular, ebeveyn odaklı ebeveynleşme arttıkça kaçınan bağlanmanın arttığını; artan kaçınan bağlanmanın ise fiziksel yakınlığa ilişkin akılcı olmayan inançları artırarak ilişki doyumunun azalmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin kaçınan bağlanma ve cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançlar aracılığıyla da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta = -.01$, SH = .00, %95 GA [-.0155, -.0017]). Bu bulgu, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin kaçınan bağlanmayı artırdığını; artan kaçınan bağlanmanın ise cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançları artırarak ilişki doyumunu azalttığını göstermektedir. Ayrıca, ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin kaçınan bağlanma ve farklı düşünmeye ilişkin akılcı olmayan inançlar aracılığıyla da anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.01$, SH = .00, %95 GA [-.0119, -.0001]). Buna göre, ebeveyn odaklı ebeveynleşme arttıkça kaçınan bağlanmanın arttığı; artan kaçınan bağlanmanın ise farklı düşünmeye ilişkin akılcı olmayan inançları artırarak ilişki doyumunun azalmasına katkı sağladığı görülmektedir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu bölümde mevcut araştırmanın bulguları; ilk olarak cinsiyet, yaş ve ilişki süresi gibi sosyodemografik değişkenler açısından tartışılacaktır. Ardından araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler değerlendirilecek; son olarak, önerilen modeller çerçevesinde yapılan analizlerin bulguları ele alınacaktır.

4.1. Araştırma Değişkenlerinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu başlık altında araştırma değişkenlerinin cinsiyet, yaş ve ilişki süresi gibi sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ele alınarak değerlendirilecektir.

4.1.1. Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara ilişkin puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Bu analiz sonucunda, kadınların kardeş odaklı ebeveynleşme ve araçsal ebeveynleşme puanlarının, erkeklere göre, anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Kadın katılımcıların hem kardeş odaklı ebeveynleşme hem de araçsal ebeveynleşme alt boyutlarında daha yüksek puan almış olmaları, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirilebilir. Geleneksel aile yapılarında kız çocuklarının

küçük yaşlardan itibaren kardeşlerinin bakımını üstlenebildikleri, koruyucu ve destekleyici rollere daha fazla yönlendirilebildikleri görülmektedir. Bununla birlikte ev işleriyle ilgilenme, ev içi sorumluluklara katkı sağlama ve aile içerisindeki düzenin sürdürülmesine yardımcı olma gibi görevlerin de çoğunlukla kız çocuklarına yüklendiği söylenebilir (O'Reilly ve Quayle, 2021). Bu durumun kadınların hem kardeş odaklı ebeveynleşme hem de araçsal ebeveynleşme yaşantılarını daha yoğun deneyimlemelerine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Nitekim hem Türkiye'deki hem de yurt dışındaki alanyazın incelendiğinde, mevcut araştırma bulgularını destekleyen çeşitli çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Örneğin, İşmen (2022) ve Połomski (2021) kardeş odaklı ebeveynleşmenin kadınlarda erkeklere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Karagöbek (2014) ile Peris ve arkadaşları (2008) da kızların erkeklere kıyasla daha fazla araçsal ebeveynleşme deneyimi bildirdiklerini ortaya koymuşlardır.

Bununla birlikte, alanyazında ebeveynleşme boyutlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Akdaş, 2022; Bingöl, 2024; Çimiş, 2021; Demir, 2024). Türkiye'de yürütülen bir çalışmada (Uluç ve Köyden, 2022) araçsal ebeveynleşmenin erkeklerde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanırken, bir başka çalışmada (Poyrazoğlu, 2024) kardeş odaklı ebeveynleşmenin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Dolayısıyla mevcut araştırmanın bulguları, kadınların kardeş odaklı ve araçsal ebeveynleşme deneyimlerini daha yoğun yaşayabildiklerine işaret etmekle birlikte, bu ilişkinin farklı örneklemelerde değişkenlik gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim farklı bulguların elde edildiği bu çalışmalarda, mevcut araştırmadan farklı olarak örneklemelerin yaş aralığı ve medeni durumu (Akdaş, 2022), geçmişte bakım gerektiren bir bireye bakım verme deneyimi (Bingöl, 2024) ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması ve medeni durumu (Demir, 2024) gibi özellikler bakımından farklılaştığı görülmektedir.

4.1.2. Araştırma Değişkenlerinin Yaş Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin

Bulguların Tartışılması

Katılımcıların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara ilişkin puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, 18–23 yaş grubundaki katılımcıların kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının 24–40 yaş grubundaki katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inanç puanlarının da yaş gruplarına göre farklılaşmasının istatistiksel olarak anlamlılığa yakın bir eğilim gösterdiği görülmüştür. Buna göre, 18-23 yaş grubundaki bireyler, diğer gruba göre, romantik ilişkilerde daha fazla akılcı olmayan inanç bildirme eğilimindedir.

Alanyazında yaş ve ebeveynleşme yaşantıları arasındaki ilişkiye dair tutarsız bulgular olduğu dikkat çekmektedir. Bazı araştırmalarda, kardeş odaklı ebeveynleşmenin yaşa göre farklılaşmadığı görülmektedir (Büyük, 2020; Hasanoğlu, 2025; Van der Mijl ve ark., 2017). Bazı çalışmalarda (İktimur, 2025; Yew ve ark., 2017) ise mevcut araştırma bulgularının aksine, yaş arttıkça ebeveynleşme toplam puanının arttığı belirlenmiştir. Bu bulguların, örneklem özellikleri ve ebeveynleşme yaşantılarının kapsamı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim bazı çalışmalarda ebeveynleşme toplam puanı değerlendirilirken, mevcut çalışmada ebeveynleşme türleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

Mevcut çalışmada 18–23 yaş grubundaki katılımcıların kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının daha yüksek bulunması, bu yaş grubundaki bireylerin bir kısmının hâlen aileleriyle birlikte yaşamaları ve bu nedenle kardeşleriyle daha yakın etkileşim içinde bulunmaları ile ilişkili olabilir. Beliren yetişkinlik yaklaşımına göre,

özellikle geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki bireyler aile sistemine daha bağlı olabilmekte ve aile içi rolleri sürdürmeye devam edebilmektedir (Arnett, 2000). Bu doğrultuda, 18–23 yaş grubundaki bireylerin kardeşleriyle daha yoğun etkileşim içinde olmalarının ve kardeş bakımına yönelik sorumluluklara daha fazla dahil olmalarının, kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının daha yüksek bulunmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Buna karşılık, yaşça daha büyük katılımcılar ailelerinden fiziksel ve duygusal olarak daha fazla ayrıışmış olabileceklerinden, geçmişteki bu deneyimlerin günlük yaşamlarındaki etkilerini daha sınırlı biçimde hissediyor olabilirler.

18-23 yaş grubundaki bireylerin, diğer gruba göre, romantik ilişkilerde daha fazla akılcı olmayan inanç bildirme eğilimine ilişkin bulgu da alanyazındaki bulgularla uyumlu görünmektedir. Örneğin, Kahveci'nin (2023) beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerle gerçekleştirdiği çalışmada, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inanç düzeylerinin yaşa göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, 18–21 yaş grubundaki bireylerin puanlarının, 22–24 ve 25 yaş grubundaki bireylere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Kurt (2019) da 18–21 yaş grubundaki bireylerin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inanç puanlarının 22–25 yaş grubundan, 22–25 yaş grubunun ise 26–28 yaş grubundan daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Yaş ilerledikçe romantik ilişkilere dair deneyimin artmasının, ilişkilerdeki güçlüklerin daha iyi anlaşılmasına ve romantik ilişkilere yönelik daha gerçekçi beklentilerin gelişmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

4.1.3. Araştırma Değişkenlerinin İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların ilişki doyumu, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan yarar, araçsal ebeveynleşme, duygusal ebeveynleşme, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı

olmayan inanç puanlarının ilişki süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, yalnızca kaçınan bağlanma puanlarının ilişki süresi gruplarına göre anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Tukey çoklu karşılaştırma testi bulguları, 1–12 ay süren ilişkilere sahip katılımcıların kaçınan bağlanma puanlarının, hem 13–30 ay hem de 31–120 ay süren ilişkilere sahip katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Mevcut çalışmada ilişki süresi 1–12 ay arasında olan katılımcıların kaçınan bağlanma puanlarının daha yüksek bulunması, ilişki süresi arttıkça kaçınan bağlanma eğilimlerinin azaldığını ortaya koyan alanyazın bulguları ile paralellik göstermektedir (Hadden ve ark., 2014). Benzer şekilde, ilişki süresinin uzamasının daha güvenli bağlanma örüntüleri ile ilişkili olduğu da belirtilmektedir (Halat ve Hovardaoğlu, 2011; Umemura ve ark., 2018). Kaçınan bağlanma özellikleri gösteren bireylerin yoğun duygusal yakınlıktan rahatsızlık duymaları ve partnerleriyle aralarına mesafe koyma eğiliminde olmaları, ilişkilerin sürdürülmesini zorlaştırabilir (Conradi ve ark., 2021). Bu nedenle kısa süreli ilişkilerde kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek görülmesi beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, ilişkinin erken dönemlerinde güven, bağlılık ve duygusal yakınlığın henüz tam olarak gelişmemiş olması da kaçınan bağlanma eğilimlerinin daha belirgin bir biçimde ortaya çıkmasına yol açabilir. İlişki süresi arttıkça partnerler arasındaki güven duygusunun ve duygusal yakınlığın güçlenmesi, kaçınan bağlanma eğilimlerinin azalmasıyla ilişkili olabilir.

4.2. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulguların Tartışılması

Değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, ilişki doyumu ile ebeveyn odaklı ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, araçsal ebeveynleşme, duygusal

ebeveynleşme, ebeveynleşmeden algılanan adalet, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Buna karşılık, ilişki doyumu ile ebeveynleşmeden algılanan yarar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Alanyazında ebeveynleşme yaşantılarının, güvensiz bağlanma örüntülerinin ve romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların ilişki doyumuyla olumsuz yönde ilişkili olduğunu ortaya koyan bulgular (Madey ve Rodgers, 2009; Saraç, 2013; Tolmacz ve ark., 2024; Yuyun ve ark., 2025; Zagefka ve Bahul, 2021) göz önünde bulundurulduğunda, mevcut araştırma bulgularının alanyazınla uyumlu olduğu değerlendirilmektedir. Bu değişkenler arasındaki ilişkiler bir sonraki bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu bölümde sadece ebeveynleşme türlerinin kendi arasındaki ilişkileri ve yaşın araştırma değişkenleri ile ilişkileri değerlendirilecektir.

Bulgular, tüm ebeveynleşme türlerinin birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak bazı ebeveynleşme türleri arasındaki korelasyonların oldukça yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Buna göre, duygusal ebeveynleşme ile ebeveyn odaklı ebeveynleşme arasında .73 düzeyinde, araçsal ebeveynleşme ile kardeş odaklı ebeveynleşme arasında .85 düzeyinde ve algılanan yarar ile algılanan adalet arasında .72 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Bu durum, söz konusu boyutların birbirinden tamamen bağımsız yapılar olmaktan ziyade, kavramsal ve ölçüm düzeyinde birbiriyle örtüşen içeriklere sahip olma olasılığını gündeme getirmektedir. Mevcut araştırma bulgularıyla tutarlı olarak, Uluç ve Köyden'in (2022) çalışmasında da duygusal ebeveynleşmenin ebeveyn odaklı ebeveynleşmeyle, araçsal ebeveynleşmenin ise kardeş odaklı ebeveynleşmeyle pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada ebeveynleşmeden algılanan yarar ile algılanan adaletsizlik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Güneş (2024), ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin duygusal ebeveynleşmeyle; kardeş odaklı ebeveynleşmenin ise araçsal

ebeveynleşmeyle daha güçlü ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca ilgili çalışmada ebeveynleşmenin adaletsiz olarak algılanmasının, ebeveynleşmeden algılanan yarar ile ters yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile duygusal ebeveynleşme arasındaki pozitif ilişkinin, ebeveynin duygusal ihtiyaçlarını karşılama ve ebeveyne psikolojik destek sağlama süreçlerinin birbiriyle ilişkili yapısından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde, kardeş odaklı ebeveynleşme ile araçsal ebeveynleşme arasındaki pozitif ilişkinin de kardeş bakımına yönelik sorumlulukların çoğunlukla günlük yaşamın düzenlenmesi, bakım verme ve çeşitli görevleri üstlenme gibi araçsal yükümlülükleri içermesiyle ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan alanyazında duygusal ebeveynleşmenin, araçsal ebeveynleşmeye kıyasla bireyin psikolojik iyi oluşu üzerinde daha olumsuz sonuçlarla ilişkili olabileceğini ortaya koyan bulgular bulunmaktadır (Hooper, 2007a). Bu doğrultuda, duygusal ebeveynleşme düzeyi arttıkça bireylerin yaşadıkları ebeveynleşme deneyimini daha adaletsiz algılamalarının ve bu deneyimden sağladıkları yararı daha düşük düzeyde değerlendirmelerinin olası olduğu düşünülmektedir. Son olarak, ebeveynleşmeden algılanan yarar ile algılanan adaletsizlik arasında ters yönlü bir ilişkinin ortaya çıkması, adil olarak algılanmayan bir deneyimin aynı zamanda yararlı olarak değerlendirilmemesiyle tutarlı olan bir örüntüye işaret etmektedir.

Yaş ile araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, yaş arttıkça ilişki doyumunun azaldığı bulunmuştur. Alanyazındaki bulgular, ilişki doyumunun özellikle 20–40 yaş aralığında düşüş eğilimi göstermeye başladığını, en düşük düzeyine ise yaklaşık 40 yaş civarında ulaştığını ortaya koymaktadır (Bühler ve ark., 2021). Bu çalışmada 18-40 yaş arasındaki kişilerden veri toplandığından, elde edilen bulgunun ilişki doyumundaki erken yetişkinlik ve yetişkinlik dönemine özgü düşüş eğilimiyle kısmen uyumlu olduğu söylenebilir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte bireylerin romantik

ilişkilerinde deneyimledikleri tutkulu aşkın zamanla azaldığı görülmektedir (Sumter ve ark., 2013). Tutkulu aşkın ilişki doyumunu artırdığı göz önünde bulundurulduğunda (Gökçe Türk ve Demirli Yıldız, 2017) yaşla birlikte romantik ilişkinin tutku boyutundaki değişimlerin ilişki doyumundaki düşüşün olası açıklamalarından biri olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, ilişki doyumundaki azalmanın artan yaşam sorumlulukları, ilişki rutini, beklentilerdeki değişim ve duygusal kaynakların farklı alanlara yönelmesi gibi başka bazı faktörlerle de ilişkili olabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte, yaş ile kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Başka bir deyişle, yaş arttıkça güvensiz bağlanma düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Ancak bu bulgu, yaşla ilişkili bağlamsal ve deneyimsel faktörlerin etkisini yansıtır olabilir. Alanyazın incelendiğinde yaş ve bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiye dair farklı bulguların olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin, Chopik ve arkadaşları (2012) genç yetişkinlikten yaşlılığa kadar bağlanma örüntülerindeki değişimi inceledikleri çalışmalarında kaygılı bağlanmanın genç yetişkinlik döneminde en yüksek düzeyde olduğunu, kaçınan bağlanmanın ise orta yaşlarda daha yüksek düzeylere ulaştığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Chopik ve Edelstein (2014) kaygılı bağlanmanın genç yetişkinlik döneminde daha yüksek olduğunu, buna karşın kaçınan bağlanmanın yaşla birlikte artış gösterebileceğini bildirmiştir.

Mevcut çalışmada da yaşla birlikte kaçınan bağlanmanın daha fazla ifade edildiği görülmektedir. Çalışmanın örneklemi, 18-40 yaş aralığında, romantik ilişki içerisinde bulunan ancak evli olmayan bireylerden oluşmaktadır. Çalışmanın yalnızca evli olmayan bireylerle yürütülmüş olması, daha ileri yaş grubunda uzun süreli ancak evlilikle sonuçlanmamış ilişkileri sürdüren bireylerin örnekleme daha fazla temsil edilmesine neden olmuş olabilir. Bununla birlikte, yaş ile birlikte geçmiş ilişki deneyimlerinin artması ve romantik ilişkilerin daha uzun vadeli bir bağlılık

çerçevesinde ele alınması, bazı bireylerde ilişki deneyimleri üzerinden gelişen olumsuz etkileşim örüntülerinin duygusal yakınlıktan kaçınma ve kendini korumaya yönelik stratejilerini daha belirgin hale getirebilir. Yaşla birlikte kaygılı bağlanmanın artması ise yaşanan olumsuz ilişki deneyimlerinin bireylerde terk edilme korkusu, onay ihtiyacı ve ilişkiyi sürekli değerlendirme gibi kaygılı bağlanma özelliklerinin öne çıkmasıyla bağlantılı olabilir.

Araştırmada son olarak yaş arttıkça romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların azaldığı görülmüştür. Ancak bu iki değişkenin ilişkisi bir önceki bölümde tartışıldığından burada tekrar ele alınmayacaktır.

4.3. İlişki Doyumu ve Ebeveynleşme Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Paralel-Sıralı Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu bölümde, ebeveynleşme türleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların paralel-sıralı aracı rolüne ilişkin bulgular, her bir hipotez çerçevesinde ayrı başlıklar altında ele alınarak tartışılmıştır.

4.3.1. Ebeveynleşme Türlerinin İlişki Doyumu ile İlişkisine Dair Bulguların Tartışılması

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, ebeveynleşme türleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların paralel-sıralı aracı rolü incelenmiştir. Bu amaçla, her ebeveynleşme türü için ayrı ayrı olmak üzere toplam altı model analizi yapılmıştır. Analizler, tüm modellerde toplam etkinin ve toplam dolaylı etkinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Ancak hiçbir modelde

ebeveynleşme yaşantıları ilişki doyumu doğrudan yordamamıştır. Dolayısıyla, çalışmanın ilk hipotezi (H1) doğrulanmamıştır.

Bu durum, ebeveynleşme yaşantılarının ilişki doyumu ile ilişkisinin, yaşantının kendisinden çok, bireyin bu yaşantıyı nasıl içselleştirdiği ve anlamlandırdığına dair süreçler aracılığıyla ortaya çıktığını ve bu ilişkinin ağırlıklı olarak aracı mekanizmalar üzerinden açıklanması gerektiğini düşündürmektedir. Diğer bir deyişle, ebeveynleşme bireyin çocukluk döneminde deneyimlediği bir aile yaşantısıdır (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973). Bu nedenle, söz konusu yaşantının yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan değil, kişinin kendisine ve başkalarına ilişkin geliştirdiği içsel çalışma modelleri ile ilişkilere dair bilişsel değerlendirmelerini şekillendirerek dolaylı bir rol oynuyor olması olası görünmektedir. Nitekim Baggett ve arkadaşları (2015) da baba odaklı ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide güvensiz bağlanmanın aracı rolünü ortaya koyarak benzer bir örüntüye işaret etmişlerdir.

4.3.2. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntülerinin Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması

Araştırmada kaygılı ve kaçınan bağlanmanın, kardeş odaklı ebeveynleşme modeli dışında tüm modellerde, ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide anlamlı bir dolaylı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Kardeş odaklı ebeveynleşme modelinde ise yalnızca kaçınan bağlanmanın anlamlı dolaylı etki gösterdiği saptanmıştır. Diğer bir deyişle, araştırmanın ikinci hipotezi (H2) desteklenmiştir. Buna göre, ebeveyn odaklı ebeveynleşme, araçsal ebeveynleşme ve duygusal ebeveynleşme arttıkça hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma artmakta; bu da ilişki doyumunun azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Buna göre, ebeveynleşme yaşantılarının bireylerin güvenli bağlanmalarını sekteye uğratabileceği, bunun da yetişkinlikte ilişki doyumunun

azalmasıyla sonuçlanabileceği söylenebilir. Diğer bir deyişle, bu bulgu, belirtilen ebeveynleşme yaşantılarının yetişkinlik döneminde güvenli bağlanmayı zayıflatabilecek bir risk faktörü olarak işlev görebileceğini düşündürülebilir.

Ebeveynleşme yaşantıları sırasında çocuğun gelişimsel düzeyine uygun olmayan sorumluluklar üstlenmesi ve ebeveyninin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir rol benimsemesi, çocuğun bakım alan konumundan bakım veren konumuna geçmesine neden olabilmektedir (Earley ve Cushway, 2002). Bağlanma kuramına göre, bakım verenlerle kurulan erken dönem ilişkiler sonucunda gelişen içsel çalışma modelleri, bireyin kendisine ve diğerlerine ilişkin algılarını şekillendirmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Çalışma bulgularından hareketle, ebeveynleşme deneyimlerinin bireyin kendisi ve diğer insanlara ilişkin olumsuz değerlendirmeler geliştirmesine ve güvensiz bağlanma örüntülerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Güvensiz bağlanmanın kaygılı ya da kaçınan biçimde farklı örüntüler ile ortaya çıkması ise bakım verenle kurulan ilişkinin özellikleri ile bireysel ve gelişimsel etmenlere bağlı olabilir. Nitekim alanyazında, ebeveynleşmenin bireylerin yakın ilişkilerde üstlendikleri ilişki roller ve bağlanma örüntüleri ile ilişkili bir gelişimsel yaşantı olduğu vurgulanmaktadır (Lutman, 2019). Ayrıca ebeveynleşmenin güvensiz bağlanma örüntüleri ile ilişkisi birçok çalışmada da desteklenmektedir (Çetin Demirtaş ve ark., 2025; Habbal, 2025; Keny ve Banerjee, 2026; Steans, 2024; Yuyun ve ark., 2025).

Kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerde görülen yoğun onay ihtiyacı, reddedilme ve terk edilme korkusu ile kaçınan bağlanma örüntüsünde görülen duygusal yakınlıktan kaçınma, bağımsızlık vurgusu ve kendini korumaya yönelik mesafe koyma eğilimlerinin (Ainsworth, 1978; Shaver ve Mikulincer, 2010) partnerler arası etkileşimleri olumsuz etkileyebileceği, bu özelliklerin ilişkilerde çatışmaların artmasına, duygusal ihtiyaçların karşılanamamasına ve ilişkinin daha olumsuz

değerlendirilmesine yol açarak ilişki doyumunun azalmasıyla sonuçlanabileceği düşünülmektedir. Güvensiz bağlanma örüntülerinin ilişki doyumunun azalmasıyla olan ilişkisi farklı çalışmalarda da desteklenmektedir (Sümer, 2017; Vollman ve ark., 2019). Bu doğrultuda, ebeveynleşme yaşantılarının ilişki doyumuyla ilişkisinin, özellikle güvensiz bağlanma örüntülerinin aracılık ettiği bir mekanizma üzerinden açıklanabileceği düşünülmektedir.

Buna karşın, ebeveynleşmeden algılanan yararın artmasının hem kaygılı hem de kaçınan bağlanmanın azalması ve ilişki doyumunun artmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Algılanan adalet ile ilgili bulgular da benzer bir örüntüye işaret etmektedir. Ebeveynleşme yaşantısının daha işlevsel olarak değerlendirilmesinin birey üzerinde olumlu etkilerle ilişkili olduğu bilinmektedir (Hooper ve ark., 2014). Örneğin, ebeveynleşme türleri ile psikolojik belirtilerin ilişkisinin incelendiği bir çalışmada (Uluç ve Köyden, 2018), farklı ebeveynleşme türlerinin depresyon, kaygı, düşmanlık ve somatizasyon gibi çeşitli psikolojik belirtilerin artmasıyla ilişkili olduğu gözlemlenirken, ebeveynleşmeden algılanan yararın tüm psikolojik belirti boyutlarıyla negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca ebeveynleşmeden algılanan yararın yalnızlık hissini azalttığı ve öz yeterlik duygusunu artırdığı ifade edilmiştir (Torun Taşlıdağ, 2025). Ek olarak, ebeveynleşmeden algılanan yararın benliğin ayrışmasını kolaylaştırdığı dikkat çekmiştir (Ünver, 2025). Bu bulgular, ebeveynleşme deneyimlerinden yarar sağladığını ve bunun adil bir yaşantı olduğunu düşünen bireylerin hem kendilerine hem de kişiler arası ilişkilerine yönelik daha olumlu benlik ve ilişki temsilleri geliştirebildiğini düşündürmektedir. Algılanan yarar ve adaletin güvensiz bağlanmanın azalmasıyla ilişkili olması da bu yorumu destekler niteliktedir.

Dikkat çekici bulgulardan biri, bireylerin ebeveynleşme deneyimlerinden algıladıkları yarar arttıkça ilişki doyumu düzeylerinin de artmasıdır. Benzer şekilde, ebeveynleşme yaşantıları daha adil algılandıkça ilişki doyumu da artmaktadır. Mevcut

araştırma bulgularıyla paralel olarak Yıldırım Karayavuz'un (2025) çalışmasında da ebeveynleşmeden algılanan yararın artmasının evlilik doyumundaki artışla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bu bulgu, bireylerin çocukluk dönemindeki ebeveynleşme yaşantılarının tek başına olumsuz sonuçlar doğurmayabileceğini, bireylerin bu deneyimlere yükledikleri anlamın da önemli olduğunu düşündürmektedir. Bu çerçevede, ebeveynleşme yaşantılarını kişisel gelişim ve olgunlaşmanın artması, yaşantıların adil bulunması, problem çözme becerilerinin gelişmesi gibi daha olumlu ve anlamlandırılmış bir çerçevede değerlendirmenin, yetişkinlik döneminde daha olumlu ve yapıcı yakın ilişkiler kurmaya yardım edebileceği söylenebilir.

Bulgularda dikkat çeken başka bir nokta ise kardeş odaklı ebeveynleşmenin yalnızca kaçınan bağlanmayı artırarak ilişki doyumunu azaltması; kaygılı bağlanmayla ise anlamlı bir ilişkisinin bulunmamasıdır. Kardeş odaklı ebeveynleşmede bireyin üstlendiği bakım verme sorumluluğu doğrudan ebeveyne değil, kardeşe yöneliktir (Hooper, 2011). Aile sistemleri kuramında kardeş ilişkileri, ebeveyn-çocuk ilişkisinden farklı bir alt sistem olarak ele alınmaktadır (Minuchin, 1974). Bu doğrultuda kardeş odaklı ebeveynleşme, ebeveyn ile kurulan ilişki dinamiğindeki bozulmaları diğer ebeveynleşme türleri kadar doğrudan yansıtmıyor ya da birey kardeş odaklı ebeveynleşmeyi daha farklı süreçlerle ilişkilendiriyor olabilir. Borchet ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları bir çalışmada, kardeş odaklı ebeveynleşmenin ebeveynleşmeden algılanan yararı ve kişinin öz saygısını artırdığını gösterilmiştir. Ayrıca kardeş odaklı ebeveynleşmenin olumlu kardeş ilişkilerini artırdığı da görülmektedir (Tomeny ve ark., 2017). Kardeş odaklı ebeveynleşmenin kişinin algıladığı yarar, artan öz saygı ve olumlu kardeş ilişkileri gibi koruyucu olabilecek faktörlerle ilişkili olması ve ayrıca doğrudan bakım veren kişiyle kurulan ilişkiyi yansıtmaması, kaygılı bağlanma ile olan ilişkinin zayıflamasına katkıda bulunmuş olabilir. Bununla birlikte, kardeş odaklı ebeveynleşme yaşayan bireylerin erken yaşlardan itibaren bakım verici ve sorumluluk üstlenen bir rol

benimsemeleri (Earley ve Cushway, 2002), kendi ihtiyaçlarını geri planda bırakmalarına ve ilişkilerde öz yeterliliğe daha fazla önem vermelerine yol açıyor olabilir. Bu yorumla paralel olarak, Steans (2024) ebeveynleşme yaşantısına maruz kalmış bireylerin daha yüksek düzeyde öz yeterlilik bildirdiklerini göstermiştir. Bireyin erken yaşlardan itibaren sorunlarla kendi başına baş etmeyi öğrenmesi ve başkalarına bağımlı olmamaya yönelik eğilim geliştirmesi, yakın ilişkilerde duygusal mesafeyi koruma ve başkalarına güvenmekte zorlanma gibi kaçınan bağlanma özellikleriyle ilişkili olabilir. Bununla birlikte, mevcut örnekleme söz konusu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı düzeye ulaşmamış olması da mümkündür. Bu nedenle, kardeş odaklı ebeveynleşmenin kaygılı bağlanma ile ilişkisinin farklı örneklemlerde ve olası aracı ya da düzenleyici değişkenler dikkate alınarak yeniden incelenmesi faydalı olabilir.

4.3.3. Ebeveynleşme Yaşantıları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması

Araştırmada hiçbir modelde ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar toplam puanının anlamlı bir dolaylı etkiye sahip olduğu saptanmamıştır. Diğer bir deyişle, H3 hipotezi desteklenmemiştir. Bu bulgunun, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların tüm boyutlarının ebeveynleşme yaşantıları ve ilişki doyumu ile aynı düzeyde ilişkili olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim sonraki analizlerde fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünmek alt boyutlarının anlamlı sıralı aracılık yollarında yer aldığı görülmüştür. Bu durum, romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların ilişki doyumu ile ilişkisinin sadece belirli inançlar aracılığıyla ortaya çıktığını düşündürmektedir.

4.3.4. Bağlanma Örüntülerinin ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Sıralı Aracı Rolüne Dair Bulguların Tartışılması

Mevcut çalışmada bağlanma örüntüleri ve akılcı olmayan inançların paralel-sıralı aracı rolü değerlendirilmiş, ancak hiçbir modelde anlamlı dolaylı etki bulunamamıştır. Diğer bir deyişle, H4 desteklenmemiştir. Mevcut bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, bağlanma örüntüleri ve akılcı olmayan inançların romantik ilişki doyumunu açıklamada sıralı aracı etki göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynleşme, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkide olduğu gibi, bu modelde de akılcı olmayan inançların tek bir toplam puan üzerinden değerlendirilmesinin, farklı inanç içeriklerinin model içerisindeki olası etkilerini görünür kılmakta sınırlı kalmış olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, akılcı olmayan inançların alt boyutları temelinde post hoc analizler gerçekleştirilmiş ve bu analizlere ilişkin bulgular izleyen bölümde ele alınmıştır.

Bununla birlikte tüm ebeveynleşme alt boyutlarında, kaygılı bağlanma arttıkça akılcı olmayan inançların arttığı gözlenmiştir. Bu bulgu alanyazınla tutarlı görünmektedir (Slavinskienė ve Žardeckaitė-Matulaitienė, 2012; Stackert ve Bursik, 2003; Uğur, 2019). Kaygılı bağlanma örüntüsü gösteren kişilerin romantik ilişkilerde reddedilme ve terk edilme endişesi taşımaları, daha fazla onay ve ilgi ihtiyacı hissetmeleri (Shaver ve Mikulincer, 2010), ilişkilere yönelik daha katı ve işlevsel olmayan inançlar geliştirmeye yatkınlıklarını artırabilir. Buna karşın, kaçınan bağlanmanın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlarla ilişkisi anlamlı bulunmamıştır. Kaçınan bağlanan bireylerin duygusal yakınlıktan uzak durma eğilimleri ve ilişkilere daha mesafeli yaklaşımları (Shaver ve Mikulincer, 2010), ilişkilere yönelik bilişsel uğraşlarının ve beklentilerinin kaygılı bağlanan kişilere göre daha sınırlı kalmasına yol açmış olabilir.

Değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi temelinde değerlendirildiğinde ise kaygılı ve kaçınan bağlanma ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür. Sarı'nın (2008) çalışmasında bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların farklı alt boyutlarının birbirleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Buna göre, kaygılı bağlanmanın, aşırı beklentiler, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıklarını; kaçınan bağlanmanın ise sosyal zaman kullanımı ve fiziksel yakınlık alt boyutlarını pozitif yönde, aşırı beklentiler ve zihin okuma alt boyutlarını ise negatif yönde yordadığı görülmüştür. Bağlanma örüntülerinin bilişsel süreçler (Ginalska ve Cichopek, 2025; Gündüz, 2013; Mikulincer ve Sheffi, 2000; Wang, 2023) ve romantik ilişkiler (İnkaya ve Güngör, 2023; Levy ve Davis, 1998; Shi, 2003; Yılmaz ve ark., 2023) ile ilişkisi göz önüne alındığında, kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntülerinin kişilerin romantik ilişkilerde partnerlerine ve ilişkiye yönelik değerlendirmelerini etkileyerek daha katı, irrasyonel ya da işlevsel olmayan düşünce kalıplarının gelişmesine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin tek bir bilişsel mekanizma üzerinden açıklanamayacağı anlaşılmaktadır. Araştırmada bağlanma örüntüleri aracılığıyla açıklanan ilişkilerin daha tutarlı olduğu, buna karşın romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ise daha seçici bir rol üstlendiği görülmektedir. Bu durum, ebeveynleşmenin ilişki doyumuna etkisinde bağlanma örüntülerinin daha temel bir mekanizma olabileceğini, akılcı olmayan inançların ise belirli içerikler söz konusu olduğunda devreye giren daha özgül bilişsel süreçleri yansıtabileceğini düşündürmektedir.

4.4. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Örüntüleri ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Alt Boyutlarının Sıralı-Paralel Çoklu Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmada son olarak, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntülerinin ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların alt boyutlarının sıralı-paralel aracı rolü incelenmiştir. Bu doğrultuda, kaçınan ve kaygılı bağlanma için iki ayrı model değerlendirilmiştir. Her iki modelde de toplam etkinin anlamlı, doğrudan etkinin ise anlamsız olduğu bulunmuştur. Toplam dolaylı etkinin ise her iki modelde için anlamlı olduğu saptanmıştır.

Akılcı olmayan inanç alt boyutları için spesifik dolaylı etkiler tek tek incelendiğinde, her iki modelde de aşırı beklentilerin anlamlı dolaylı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Buna göre, ebeveyn odaklı ebeveynleşme arttıkça kişinin ilişkideki beklentileri yükselmekte, ancak bu ilişki doyumunun artmasına yol açmaktadır. Ebeveyn odaklı ebeveynleşmede çocuk, kendi ihtiyaçlarına kıyasla ebeveyninin ihtiyaçlarını önceliklendirmektedir (Hooper, 2011). Bu doğrultuda yeterince karşılanamamış olan duygusal ihtiyaçların yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde karşılanmasına dair bir beklenti oluşabileceği düşünülmektedir. Ek olarak bu durum, romantik ilişkilerde idealizasyonun ve partnere yönelik olumlu beklentilerin ilişkinin özellikle erken dönemlerinde olumlu duyguları ve ilişkiye yapılan yatırımı destekleyebilmesiyle ilişkili olabilir. Ayrıca bireyin ilişkiye daha fazla anlam yüklemesi, ilişkiyi sürdürmeye yönelik motivasyonunun artması ve karşılıklı bağımlılık algısının güçlenmesi de ilişki doyumunun daha yüksek değerlendirilmesine katkıda bulunabilir. Bu nedenle, aşırı beklentilerin her koşulda işlevsiz sonuçlar doğurmadığı; belirli ilişki bağlamlarında ilişkiye yönelik olumlu değerlendirmelerle birlikte ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Topkaya ve arkadaşlarının (2023) romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve bilişsel esnekliğin ilişki doyumuyla ilişkisini inceledikleri çalışmada aşırı beklentilerin ilişki doyumunu artırdığı görülmüştür. Benzer şekilde, farklı çalışmalarda da aşırı beklentilerin ilişki doyumunu pozitif yönde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Saraç ve ark., 2015; Sarı, 2008; Sarı ve Korkut Owen, 2016). Bu bulgu, ilk bakışta beklenmedik görünmektedir. Ancak bu bulgunun elde edildiği çalışmalarda, aşırı beklentiler ile ilişki doyumu arasındaki pozitif ilişkinin Türk kültürünün toplulukçu yapısı ile ilişkili olabileceği belirtilmektedir. Buna göre, romantik ilişkilerde yoğun bağlılık, yakınlık ve karşılıklı ilgi beklentilerinin işlevsiz olarak değerlendirilmek yerine, ilişkiye verilen önemin bir göstergesi olarak algılanması söz konusu ilişkiyi açıklayabilir. Ayrıca bireylerin ilişki içindeki yakınlık ve bağlılık beklentilerinin birbirine benzerlik göstermesi, bu beklentilerin ilişki doyumunu olumsuz etkilemesini engelliyor olabilir (Saraç ve ark., 2015; Sarı, 2008).

Kaçınan bağlanma modelinde, ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide cinsiyet farklılıkları inancının da anlamlı dolaylı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme yaşantısında çocuklar ebeveynlerin duygusal ve ilişkisel ihtiyaçlarını karşılar hâle gelmekte, bazı durumlarda ise ebeveyn tarafından eş rolüne yakın bir konuma yerleştirilebilmektedir (Jurkovic, 1997; Hooper, 2011). Bu süreçte çocuk, ebeveynler arasındaki çatışmalara ve ilişki dinamiklerine gelişimsel olarak uygun olmayan bir biçimde maruz kalabilmekte, hatta zaman zaman ebeveynler arasında arabulucu bir rol üstlenebilmektedir (Akün, 2017). Bu durum çocukların kadın ve erkeklerin ilişkilerdeki rollerine, beklentilerine ve sorumluluklarına ilişkin genelleyici çıkarımlar geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Özellikle ilişki sorunlarının kadın ve erkekler arasındaki farklılıklar üzerinden açıklanmasına tanık olunması, cinsiyet farklılıklarına ilişkin daha katı inançların gelişmesiyle ilişkili olabilir. Dolayısıyla ebeveyn odaklı ebeveynleşme yaşayan bireylerin romantik ilişkilerde

cinsiyet farklılıklarına ilişkin daha katı inançlar geliştirmeleri, bunun da ilişki doyumlarının azalmasında rol oynayabileceği düşünülebilir.

Her iki modelde sıralı-paralel aracı yollar incelendiğinde, hem kaygılı hem kaçınan bağlanmanın cinsiyet farklılıkları ve fiziksel yakınlık inançlarının artmasıyla ilişkili olduğu, bunun da ilişki doyumunun azalmasıyla sonuçlandığı bulunmuştur. Buna göre ebeveyn odaklı ebeveyleşme güvensiz bağlanma örüntülerini artırmakta, bu durum ise bireyin cinsiyet farklılıkları ve fiziksel yakınlığa dair akılcı olmayan inançlarının artmasıyla sonuçlanarak ilişki doyumunu azaltmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi, ebeveyn odaklı ebeveynleşmede çocuğun kendi ihtiyaçlarının ikinci planda kalması, kaygılı veya kaçınan bağlanmanın artmasına yol açabilir (Madden ve Shaffer, 2016). Güvensiz bağlanma örüntülerine sahip bireylerin ilişkilerde yaşadıkları çatışma ve uyumsuzlukları daha olumsuz değerlendirdikleri bilinmektedir (Feeney ve Fitzgerald, 2019; Simpson ve ark., 2011). Bu durum, bireyleri partnerleriyle yaşadıkları güçlükleri, kadın ve erkeklerin temelde birbirinden farklı olduğu yönündeki genelleyici açıklamalarla anlamlandırmaya yatkın hale getirebilir. Bu durumun cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançların artmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntülerinin fiziksel yakınlığa ilişkin akılcı olmayan inançları artırmasında ise birbirinden farklı süreçler rol oynayabilir. Kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin fiziksel yakınlığı sevginin ve ilişkinin gücünün temel göstergelerinden biri olarak değerlendirebileceği, kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin ise yakınlığı bağımlılık gibi algılayabileceği düşünülmektedir. Fiziksel yakınlık boyutu, partnerle kurulan fiziksel yakınlığın ilişkinin niteliğini belirleyen temel unsur olduğu yönündeki inançları ifade etmektedir (Sarı ve Korkut Owen, 2015). Fiziksel yakınlığa dair bakış açısının ilişkinin belirleyicisi olarak görülmesi ise ilişkinin diğer yönlerinin göz ardı edilmesine ve ilişki doyumunun azalmasına yol açabilir.

Nitekim farklı çalışmalarda cinsiyet farklılıkları ve fiziksel yakınlığa dair akılcı olmayan inançların ilişki doyumunu azalttığı görülmektedir (Durak, 2020; Tunçel, 2025).

Kaygılı bağlanma modelinde ise fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları inançlarına ek olarak, aşırı beklentilerin dolaylı sıralı etkisinin de anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre ebeveyn odaklı ebeveynleşme kaygılı bağlanmayı artırmakta, bu durum bireyin ilişkiyle ilgili aşırı beklentiler geliştirmesine yol açmakta, ancak bu ilişki doyumunun artması ile sonuçlanmaktadır. Kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin yakın ilişkilerde onaylanma, kabul görme ve duygusal yakınlık ihtiyaçlarının daha belirgin olduğu bilinmektedir (Ainsworth, 1978; Shaver ve Mikulincer, 2010). Bu nedenle bu bireylerin partnerlerinden daha fazla ilgi, destek, yakınlık ve bağlılık beklemeye yatkın olabilecekleri düşünülmektedir. Mevcut çalışmada aşırı beklentilerin ilişki doyumu ile pozitif yönde ilişkili bulunması söz konusu beklentilerin örnekleme işlevsel olmayan taleplerden ziyade, ilişkiye verilen önemin ve ilişkisel bağlılığın bir göstergesi olarak deneyimlenmiş olabilmesi ile açıklanabilir. Kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin ilişkilerine daha fazla yatırım yapmaları ve partnerlerinden daha yoğun yakınlık beklemeleri, ilişki doyumunun azalması yerine artmasına yol açabilir. Ancak, önceki bölümlerde değinildiği gibi, bu bulgu üzerinde içinde yaşanılan kültürün rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Son olarak, kaçınan bağlanma modelinde, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları inançlarına ek olarak, farklı düşünmek inancının anlamlı dolaylı sıralı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Daha açık bir deyişle, ebeveyn odaklı ebeveynleşme kaçınan bağlanmayı artırmakta, bu durum bireyin farklı düşünme ile ilgili işlevsel olmayan inançlar geliştirmesine yol açmakta, bu da ilişki doyumunun azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Durak (2020) tarafından elde edilen bulgular da kaçınan bağlanma ile farklı düşünmeye ilişkin akılcı olmayan inançlar arasında anlamlı ilişkiler

bulunduğunu göstermektedir. Kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin ilişkilerde duygusal mesafeyi koruma eğiliminde oldukları bilinmektedir (Shaver ve Mikulincer, 2010). Bu durum, bireylerin partnerlerinin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarına karşı daha az açık olmaları ve partnerlerinin farklı görüş ve beklentilere sahip olmasının ilişkinin doğal bir parçası olduğu yönünde esnek değerlendirmeler geliştirmekte zorlanmaları ile ilişkili olabilir. Buna bağlı olarak, partnerlerin her konuda benzer düşünmesi gerektiğine yönelik katı inançların güçlenmesi ve ilişkide yaşanan görüş ayrılıklarının daha olumsuz değerlendirilmesi söz konusu olabilir. Farklı düşünmeye ilişkin akılcı olmayan inançların artması ise ilişki doyumunun azalmasında rol oynayabilir.

Özetle, model bütün olarak değerlendirildiğinde, hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma modellerinde ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu, doğrudan etkisinin ise anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin, kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüleri ile romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançların özellikle fiziksel yakınlık, cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünmek alt boyutları aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleştiği görülmüştür. Bu bulgular, ebeveyn odaklı ebeveynleşme deneyimlerinin bireylerin yakın ilişkilerde daha güvensiz bağlanma örüntüleri geliştirmeleri ile ilişkili olabileceğini; söz konusu bağlanma örüntülerinin ise özellikle partnerlerin sürekli fiziksel yakınlık içinde olması gerektiği, kadın ve erkeklerin ilişkilerde temelden farklı özellikler taşıdığı veya partnerlerin her konuda benzer düşünmesi gerektiği yönündeki katı ve akılcı olmayan ilişki inançları güçlendirebileceğini düşündürmektedir. Bu inançların artmasının da kişilerin ilişkileri hakkında daha olumsuz değerlendirmeler yapmalarına katkıda bulunduğu, bunun sonucunda ilişki doyumlarının azalmasında rol oynadığı düşünülmektedir.

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları, Öneriler ve Katkıları

Mevcut araştırmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilkinin araştırmanın demografik yapısı olduğu düşünülmektedir. Araştırmada kadın katılımcıların çoğunlukta olması, elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlandırmış olabilir. Katılımcıların yaş aralığının sınırlı olması ve örneklemin büyük ölçüde genç yetişkinlerden oluşması da araştırmanın farklı yaş gruplarına genellenmesini güçleştirebilir. Bununla birlikte, araştırma yalnızca evli olmayan ve romantik ilişkisi bulunan bireyler ile yürütülmüştür. Bu nedenle elde edilen bulguların evli bireylere ya da farklı ilişki dinamiklerine sahip örneklemelere genellenmesi sınırlı olabilir. Araştırmanın çevrimiçi ortamda yürütülmüş olması, katılımcıların yüz yüze veri toplama sürecinde verebilecekleri yanıtlardan farklı yanıtlar vermelerine neden olmuş olabilir. Çevrimiçi veri toplama sürecinde araştırmacının bulunmaması, katılımcıların soruları farklı biçimlerde yorumlamalarına, dikkatlerini yeterince vermeden yanıtlamalarına veya ölçek maddelerini hızlı bir şekilde işaretlemelerine yol açabilir. Bununla birlikte, çevrimiçi veri toplama yöntemleri internet erişimi ve dijital araç kullanım becerisi gerektirdiğinden, eğitim düzeyi daha yüksek bireylere ulaşma olasılığı artabilir. Bu gibi durumlar örneklemin belirli sosyodemografik özelliklerde yoğunlaşmasına ve elde edilen bulguların daha düşük eğitim düzeyindeki bireylere genellenebilirliğinin sınırlanmasına neden olabilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, cinsiyet dağılımı, yaş aralığı ve eğitim düzeyi açısından daha dengeli temsilin sağlandığı örneklemeler ile araştırmanın tekrarlanması yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, evli bireyler ile romantik ilişkisi bulunan evli olmayan bireylerin ilişki doyumlarının karşılaştırıldığı çalışmaların alanyazına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın kesitsel desende yürütülmüş olması da bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Mevcut çalışmada değişkenler arasındaki ilişkilerin zaman

içerisindeki değişimi gözlenmemiştir. Değişkenlerin ilişkinin farklı evrelerinde veya zaman içerisinde farklılaşma potansiyeli bulunmaktadır. Bu doğrultuda, gelecekte gerçekleştirilebilecek boylamsal çalışmalarda ebeveynleşme yaşantıları, bağlanma örüntüleri, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin zaman içindeki değişiminin incelenerek daha kapsamlı bilgiler elde edilebileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, gelecekte yapılacak çalışmalarda romantik partnerlerden de veri toplanarak bu değişkenler çift düzeyinde değerlendirilebilir.

Bulgular, ilişki doyumunu etkileyen faktörlerin bireylerin çocukluk döneminde üstlendikleri aile içi roller, bakım verenleri ile kurdukları ilişkiler ve bu deneyimlerin etkisiyle geliştirdikleri bilişsel ve duygusal örüntüler ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bireyin çocukluk döneminde aile içinde üstlendiği rollerin, bu rollere yüklediği anlamların ve bu deneyimlerin güncel romantik ilişkilerine olası yansımalarının değerlendirilmesi, ilişki sorunlarının gelişimsel bağlamda anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Özellikle bireyin bakım veren rolünü nasıl deneyimlediği, aile içindeki sorumluluk dağılımını nasıl algıladığı ve bu deneyimlerin yakın ilişkilerdeki beklenti ve etkileşim örüntüleriyle olası ilişkilerinin terapi sürecinde ele alınması, vaka formülasyonunun oluşturulmasına ve müdahale sürecinin planlanmasına katkı sağlayabilir.

Hem bireysel psikoterapi hem de çift terapisi süreçlerinde ilişki problemleri ile başvuran bireylerin çocukluklarında ebeveynleşme deneyimlerinin ve bağlanma örüntülerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Psikoterapi süreçlerinde kişilerin yakın ilişkilerde kullandıkları duygu düzenleme stratejilerinin, terk edilme endişelerinin, onay ihtiyaçlarının ve yakınlıktan kaçınma gibi eğilimlerinin ele alınmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Örneğin, Şema Terapi yaklaşımı kapsamında bu güçlükler; terk edilme, duygusal yoksunluk, boyun eğicilik ve kendini

feda etme gibi erken dönem uyumsuz şemalar çerçevesinde değerlendirilebilir (Young ve ark., 2003). Bilişsel Davranışçı Terapi (Beck, 1976) yaklaşımı kapsamında ise bireylerin partnerlerine, ilişkilerine ve ilişkideki yakınlığa ilişkin akılcı olmayan beklentilerinin, bilişsel çarpıtmalarının ve işlevsel olmayan inançlarının ele alınması ilişki doyumunun artırılmasına yardımcı olabilir. Bunun yanı sıra, çiftlerin yaşadığı ilişki sorunlarını, tekrarlayan ve katılaşmış etkileşim örüntüleri ile bu örüntülerin temelinde yer alan duygusal kopukluk ve güvensiz bağlanma süreçlerini ele alan Duygu Odaklı Çift Terapisi de ilişki doyumuna katkı sağlayabilir (Wiebe ve Johnson, 2016).

KAYNAKÇA

- Addis, J., & Bernard, M. E. (2002). Marital adjustment and irrational beliefs. *Journal of rational-emotive and cognitive-behavior therapy*, 20(1), 3-13.
- Adibkia, A., Emamipour, S., Keshavarzi Arshadi, F., & Mohammadkhani, P. (2022). The relationship between irrational beliefs and marital satisfaction based on the mediating role of conflict resolution behavior and marital stress. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 10(3), 225–232.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Akdaş, B. (2022). *Yetişkin bireylerin ebeveynleşme olgusunda obsesif inanışların ve kaygı düzeylerinin rolü* [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akdur, S., & Aslan, B. (2017). Duygusal zeka ile ilişki doyumu arasında duygu düzenleme gücü ve romantik kıskançlığın aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(9), 71–88.
- Akın, A. (2009). *Akılcı duygusal davranışçı terapi odaklı grupla psikolojik danışmanın psikolojik iyi olma ve öz-duyarlılık üzerindeki etkisi* [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akün, E. (2017). Çocukluktaki ebeveynleşme yaşantılarının özellikleri ve birey üzerindeki etkileri. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(10), 219–246.
- Aldridge, J. (2006). The experiences of children living with and caring for parents with mental illness. *Child Abuse Review*, 15(2), 79–88.
- Armas, A. M. (2022). *Parentification: The long-term effects on the parentified adult* [Master's thesis, California State University, San Bernardino]. Electronic Theses, Projects, and Dissertations.

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480.
- Baggett, E. A. (2010). *Familial predictors of young adult romantic relationship functioning: A closer look at boundary dissolution* [Bachelor's thesis, University of Georgia]. University of Georgia.
- Baggett, E., Shaffer, A., & Muetzelfeld, H. (2015). Father–daughter parentification and young adult romantic relationships among college women. *Journal of Family Issues*, 36(6), 760–783.
- Bar-Kalifa, E., Hen-Weissberg, A., & Rafaeli, E. (2015). Perceived partner responsiveness mediates the association between social anxiety and relationship satisfaction in committed couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(7), 587–610.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.
- Beck A. T. (1976) *Cognitive Therapy and the Emotional Disorders*, New York: Penguin.
- Besharat, M. A., Tikdarinejad, A., Bahrami Ehsan, H., & Rezazadeh, M. R. (2013). The moderating role of attachment styles in the relationship between irrational beliefs and marital problems. *Journal of Applied Counseling*, 2(2), 29–44.
- Biçer, A. S., & Türkeli Şan, G. (2025). Evlilik doyumunun yordayıcıları: Akılcı olmayan inançlar, bilişsel esneklik ve affedicilik. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 8(2), 34–49.
- Bingöl, Z. Z. (2024). *Genç yetişkinlerdeki anne kaynaklı ebeveynleşme deneyiminin güvenli bağlanma, psikolojik sağlamlık ve duygusal yoksunluk üzerindeki*

rolü: *Baba katılımı ve sosyal destek ile düzenleyici ilişkiler* [Doktora tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., Połomski, P., Kucharska, J., & McWey, L. M. (2020). We are in this together: Retrospective parentification, sibling relationships, and self-esteem. *Journal of Child and Family Studies*, 29(10), 2982–2991.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Brunner/Mazel.
- Bourassa, K. (2010). *Compulsive caregiving: Emotional parentification in childhood and its association with romantic relationships in late adolescence and early adulthood* (Distinguished majors thesis, University of Virginia).
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment* (2nd ed.). Basic Book
- Bradbury, L. L., & Shaffer, A. (2012). Emotion dysregulation mediates the link between childhood emotional maltreatment and young adult romantic relationship satisfaction. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21(5), 497–515.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46–76). Guilford Press.
- Byrne, B. M. (2016). Adaptation of assessment scales in cross-national research: Issues, guidelines, and caveats. *International Perspectives in Psychology: Research, Practice, Consultation*, 5(1), 51–65.
- Buschmann, T., Horn, R. A., Blankenship, V. R., Garcia, Y. E., & Bohan, K. B. (2018). The relationship between automatic thoughts and irrational beliefs predicting

- anxiety and depression. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 36(2), 137–162.
- Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15(1), 141–154.
- Bühler, J. L., Krauss, S., & Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012–1053.
- Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik veriler açısından incelenmesi* (Tez No. 642541) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Cho, A., & Lee, S. (2019). Exploring effects of childhood parentification on adult depressive symptoms in Korean college students. *Journal of Clinical Psychology*, 75(4), 801–813.
- Chopik, W. J., Edelstein, R. S., & Fraley, R. C. (2013). From the cradle to the grave: Age differences in attachment from early adulthood to old age. *Journal of Personality*, 81(2), 171–183.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2012.00793.x>
- Chopik, W. J., & Edelstein, R. S. (2014). Age differences in romantic attachment around the world. *Social Psychological and Personality Science*, 5(8), 892-900.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663.
- Conradi, H. J., Noordhof, A., & Kamphuis, J. H. (2021). Satisfying and stable couple relationships: Attachment similarity across partners can partially buffer the

- negative effects of attachment insecurity. *Journal of Marital and Family Therapy*, 47(3), 682–697. <https://doi.org/10.1111/jmft.12477>
- Cramer, D. (2004). Emotional support, conflict, depression, and relationship satisfaction in a romantic partner. *The Journal of Psychology*, 138(6), 532–542.
- Curun, F. (2001). The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction [Yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çetin Demirtaş, S., Yeşiloğlu, C., & Tamam, L. (2025). Relationship between childhood parentification, adult attachment styles, and addiction: A review. *Bağımlılık Dergisi*, 26(4), 524–538.
- Çıtak, B. S., & Karaaziz, M. (2026). A systematic review on attachment styles and cognitive behavioral therapy based variables. *The Journal of World Women Studies*, 11(1), 13–25. <https://doi.org/10.5281/zenodo.20369084>
- Çimiş, Ö. (2021). Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisi [Yüksek lisans tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi].
- Çoban, Y. (2021). Öz-şefkat ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 128–139.
- Dariotis, J. K., Chen, F. R., Park, Y. R., Nowak, M. K., French, K. M., & Codamon, A. M. (2023). Parentification vulnerability, reactivity, resilience, and thriving: A mixed methods systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(13), 6197.
- David, D., Szentagotai, A., Eva, K., & Macavei, B. (2005). A synopsis of rational-emotive behavior therapy (REBT): Fundamental and applied

research. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 23(3), 175–221.

Demir, M. (2024). *Otantıklığın yordayıcıları olarak pozitif ve negatif duygulanım, benlik ayırışması ve ebeveynleşme*[Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Downward, P., Rasciute, S., & Kumar, H. (2022). Mental health and satisfaction with partners: A longitudinal analysis in the UK. *BMC Psychology*, 10(1), 15.

Dryden, W. (2005). Rational emotive behavior therapy. In A. Freeman, S. H. Felgoise, C. M. Nezu, A. M. Nezu, & M. A. Reinecke (Eds.), *Encyclopedia of cognitive behavior therapy* (pp. 321–324). Springer.

Durak, Y. (2020). *Evliliğe karar vermiş bireylerin romantik ilişki inançlarını yordamada bağlanma stilleri ve özsayıgı düzeylerinin rolü* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Earley, L., & Cushway, D. (2002). The parentified child. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(2), 163–178.

Ellis, A. (1962). *Reason and emotion in psychotherapy*. Stuart.

Ellis, A., & Harper, R. A. (1975). *A new guide to rational living*. Prentice-Hall.

Ellis, A. (1984). Expanding the ABCs of rational emotive therapy. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 2(2), 20–24.

Ellis, A., & Bernard, M. E. (Eds.). (1985). *Clinical applications of rational-emotive therapy*. Plenum Press.

Ellis, A. (1994). *Reason and emotion in psychotherapy* (Rev. and updated ed.). Secaucus, NJ: Carol Publishing Group.

Engelhardt, J. A. (2012). The developmental implications of parentification: Effects on childhood attachment. *Graduate Student Journal of Psychology*, 14, 45–52.

- Eskisu, M. (2021). The role of proactive personality in the relationship among parentification, psychological resilience and psychological well-being. *International Online Journal of Education and Teaching*, 8(2), 797–813.
- Eralp, D. (2022). The relationship between parental acceptance-rejection, marital satisfaction and rejection sensitivity in Turkish newlyweds: A dyadic mediation analysis.
- Feeney, J. A. (2015). Close relationships, health, and wellbeing. In J. Fitzgerald & M. A. Curtis (Eds.), *Psychosocial dimensions of medicine* (pp. 137–150). IP Communications.
- Feeney, J. A., & Fitzgerald, J. (2019). *Attachment, conflict and relationship quality: Laboratory-based and clinical insights*. *Current Opinion in Psychology*, 25, 127–131. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.04.002>
- Fincham, F. D., & Rogge, R. (2010). Understanding relationship quality: Theoretical challenges and new tools for assessment. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 227-242.
- Gavcar, E. G., & Gavcar, E. (2026). When caring becomes a burden: Childhood parentification and its links to relationship styles, depression, and anxiety in young adults. *BMC Psychology*, 14(1), Article 332. <https://doi.org/10.1186/s40359-026-04136-x>
- Ginalska, K., & Cichopek, A. (2025). Attachment styles, maladaptive cognitive schemas, and relationship satisfaction: A multilevel analysis of romantic relationships. *Personality and Individual Differences*, 247, 113380. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2025.113380>
- Gökçe Türk, E., & Demirli Yıldız, A. (2017). Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(48).

- Guerrero, L. K., Anderson, P. A., & Afifi, W. A. (2011). *Close encounters: Communication in relationships* (3rd ed.). Sage.
- Gulledge, A. K., Gulledge, M. H., & Stahmann, R. F. (2003). Romantic physical affection types and relationship satisfaction. *The American Journal of Family Therapy, 31*(4), 233–242.
- Gutentag, T., Halperin, E., Porat, R., Bigman, Y. E., & Tamir, M. (2017). Successful emotion regulation requires both conviction and skill: Beliefs about the controllability of emotions, reappraisal, and regulation success. *Cognition and Emotion, 31*(6), 1225–1233.
- Gustavson, K., Røysamb, E., Borren, I., Torvik, F. A., & Karevold, E. (2016). Life satisfaction in close relationships: Findings from a longitudinal study. *Journal of Happiness Studies, 17*(3), 1293–1311.
- Gündüz, B. (2013). The contributions of attachment styles, irrational beliefs and psychological symptoms to the prediction of cognitive flexibility. *Educational Sciences: Theory & Practice, 13*(4), 2079–2085.
- Güneş, E. (2024). *The mediating role of self-based mentalization in the relationship between parentification and separation individuation* (Tez No. 885178) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Habbal, M. (2025). *Parentification, romantic relationships, and emotional expression among young adults* [Doktora tezi, Adler University].
- Hadden, B. W., Smith, C. V., & Webster, G. D. (2014). Relationship duration moderates associations between attachment and relationship quality: Meta-analytic support for the temporal adult romantic attachment model. *Personality and Social Psychology Review, 18*(1), 42–58.

- Halat, M. I., & Hovardaoğlu, S. (2011). The relationship between forms and durations of relationships and attachment styles of couples. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2567–2574.
- Hamamcı, Z. (2005a). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(4), 313–328.
- Hamamcı, Z. (2005b). Dysfunctional relationship beliefs in marital conflict. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 23(3), 245–261.
- Hammond, J. R., & Fletcher, G. J. O. (1991). Attachment styles and relationship satisfaction in the development of close relationships. *New Zealand Journal of Psychology*, 20, 56–62.
- Hasanoğlu, C. (2025). *Ebeveynleşme ve depresyon arasındaki ilişkide öz-şefkatin düzenleyici, utanç ve suçluluğun aracı rolünün incelenmesi* (Tez No. 976264) [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Hasson, S. (2022). *Associations between parentification and need satisfaction in romantic relationships: The contribution of relational attitudes* [Master's thesis, Reichman University].
- Hawkins, J. L. (1968). Associations between Companionship, Hostility, and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 30(4), 647–650.
<https://doi.org/10.2307/349510>
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 50(1), 93–98. <https://doi.org/10.2307/352430>

- Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2(1), 55–65.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00077.x>
- Hendrick, S. S. (2004). *Understanding close relationships*. Pearson Education.
- Hicks, H. R. (2023). Experiences & long-term implications of childhood parentification & parental substance misuse: A scoping review. *McNair Scholars Research Journal*, 26, Article 6. <https://doi.org/10.32855/2642-2492.1005>
- Hooper, L. M. (2007a). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 15(3), 217–223.
<https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M. (2007b). Expanding the discussion regarding parentification and its various outcomes: Implications for mental health research and practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 29(4), 322–337.
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following childhood parentification: A retrospective exploratory study. *Journal of Child and Family Studies*, 17(5), 693–705.
<https://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Hooper, L. M. (2009). *Parentification Inventory*. University of Alabama.
- Hooper, L. M., & Wallace, S. A. (2010). *Evaluating the Parentification Questionnaire: Psychometric properties and psychopathology correlates*. *Contemporary Family Therapy*, 32(1), 52–68. <https://doi.org/10.1007/s10591-009-9103-9>
- Hooper, L. M. (2011). *Parentification*. In *Encyclopedia of Adolescence* (pp. 2023–2031). Springer.

- Hooper, L. M., Tomek, S., Bond, J. M., & Reif, M. S. (2014). Race/ethnicity, gender, parentification, and psychological functioning. *The Family Journal*, 23(1), 33–48. <https://doi.org/10.1177/1066480714547187>
- İktimur, E. (2025). *Yetişkin bireylerde ebeveynleşme ve obsesif inanışlar arasındaki ilişkide şemaların aracılık rolü* (Tez No. 977743) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İnkaya, T., & Güngör, A. (2023). Investigating the predictive effects of attachment styles on coping styles with jealousy in romantic relationships. *Kastamonu Education Journal*, 31(3), 378–385. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.1336033>
- İşmen, E. M. (2022). *Ebeveynleşme deneyimi ile suçluluk, utanç ve kırılğan narsisizm ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Janjani, P., Momeni, K., Rai, A., & Saidi, M. R. (2017). Mediating role of irrational beliefs in the relationship between the quality of family communication and marital satisfaction. *World Family Medicine/Middle East Journal of Family Medicine*, 15(7), 89–94.
- Jankowski, P. J., Hooper, L. M., Sandage, S. J., & Hannah, N. J. (2013). Parentification and mental health symptoms: Mediator effects of perceived unfairness and differentiation of self. *Journal of Family Therapy*, 35(1), 43–65. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6427.2011.00574.x>
- Jankowski, P. J., & Hooper, L. M. (2014). Parentification and alcohol use: Conditional effects of religious service attendance. *Counseling and Values*, 59(2), 174–191.
- Jolin, S., Lafontaine, M. F., Lussier, Y., & Brassard, A. (2023). How relationship satisfaction and negative communication trajectories change in emerging

- adults' dating relationships: A group-based dual trajectory analysis. *Emerging Adulthood*, 11(2), 482–496.
- Jones, J. T., & Cunningham, J. D. (1996). Attachment styles and other predictors of relationship satisfaction in dating couples. *Personal Relationships*, 3(4), 387–399.
- Jurkovic, G. J. (1997). *The plight of the parentified child*. Brunner/Mazel.
- Jurkovic, G. J., & Thirkield, A. (1999). *Filial Responsibility Scale–Adult (FRS-A)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t17803-000>
- Jurkovic, G. J., Thirkield, A., & Morrell, R. (2001). Parentification of adult children of divorce: A multidimensional analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(2), 245–257.
- Kahveci, E. (2023). *Beliren yetişkinlikteki romantik ilişkilerde obsesif kompulsif belirtiler ile akılcı olmayan inançların ilişki doyumuna etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Kappen, G., Karremans, J. C., Burk, W. J., & Buyukcan-Tetik, A. (2018). On the association between mindfulness and romantic relationship satisfaction: The role of partner acceptance. *Mindfulness*, 9, 1543–1556. <https://doi.org/10.1007/s12671-018-0902-7>
- Karagöbek, A. B. (2014). *The effect of maternal parentification history, maternal attachment styles, socioeconomic status and children's self-construals on parentification roles and perceived parental caregiving* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Institute of Social Sciences.
- Katz, J., Petracca, M., & Rabinowitz, J. (2009). A retrospective study of daughters' emotional role reversal with parents, attachment anxiety, excessive reassurance-seeking, and depressive symptoms. *The American Journal of Family Therapy*, 37(3), 185–195. <https://doi.org/10.1080/01926180802405596>

- Kaur, R., Bhansali, H., Nehabala, Y., & Roy, A. (2022). Efficacy of rational emotive education: Enhancing self-esteem by dealing with irrational beliefs. *International Journal of Health Sciences*, 6(S1), 12545–12560.
<https://doi.org/10.53730/ijhs.v6nS1.8398>
- Keizer, R. (2014). Relationship satisfaction. In A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopedia of quality of life research* (pp. 5437–5443). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_2455
- Keny, S., & Banerjee, B. (2026). Losing childhood and gaining responsibilities: a PRISMA based systematic review on consequences of parentification. *Children and Youth Services Review*, 108919.
- Kimmes, J. G., Durtschi, J. A., & Fincham, F. D. (2017). Perception in romantic relationships: A latent profile analysis of trait mindfulness in relation to attachment and attributions. *Mindfulness*, 8(5), 1328–1338.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). Guilford Press.
- Köyden, D. (2015). *Ebeveynleşme olgusunun depresyon, kaygı, öfke ve obsesif inanış biçimleriyle ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Köyden, D., & Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide cinsiyetin ve ebeveynleşmeden algılanan yararın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81), 28–40.
- Kuczynski, L., & De Mol, J. (2015). Dialectical models of socialization. In W. F. Overton & P. C. M. Molenaar (Eds.), *Handbook of child psychology and developmental science: Vol. 1. Theory and method* (7th ed.). Wiley.

- Kurt, A. A. (2019). *Genç yetişkinlerde akılcı olmayan romantik ilişki inançları, bilişsel esneklik ve benliğin ayrımlaşması ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 584941) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Laslo-Roth, R., & George-Levi, S. (2022). Hopeful woman, happy couple: A dyadic model of hope, partner support, and relationship satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 23(5), 2201–2216.
- Levy, M. B., & Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(4), 439–471.
- Li, J. D. Y. (2023). *Parentification and psychological impacts in adjustment to adulthood: Resilience and attachment style as potential mediators* [Master's thesis, The University of Hong Kong]. HKU Scholars Hub.
- Londero-Santos, A., Natividade, J. C., & Féres-Carneiro, T. (2021). Do romantic relationships promote happiness? Relationships' characteristics as predictors of subjective well-being. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 15(1), 3–19. <https://doi.org/10.5964/ijpr.4195>
- Lutman, Vid (2019). The complex dynamics of childhood parentification: An overview of theory and research. In Józef Stala (Ed.), *Families: Opportunities and challenges* (pp. 157–194). Krakow Press. <https://doi.org/10.15633/9788374388344.10>
- Madey, S. F., & Rodgers, L. (2009). The Effect of Attachment and Sternberg's Triangular Theory of Love on Relationship Satisfaction. *Individual Differences Research*, 7(2), 76-84.
- Madden, A. R., & Shaffer, A. (2016). The relation between parentification and dating communication: The role of romantic attachment-related cognitions. *The Family Journal*, 24(3), 313–318. <https://doi.org/10.1177/1066480716648682>

- Malagayo, N. (2024). *The influence of parentification on mental health help-seeking behaviours: A phenomenological study* [Doctoral dissertation, University of Canterbury].
- Martingano, A. J., & Konrath, S. (2022). How cognitive and emotional empathy relate to rational thinking: Empirical evidence and meta-analysis. *The Journal of Social Psychology, 162*(1), 143-160.
- Mikulincer, M., & Sheffi, E. (2000). Adult attachment style and cognitive reactions to positive affect: A test of mental categorization and creative problem solving. *Motivation and Emotion, 24*(3), 149-174.
- Minaz, M. (2023). *Çocukluk çağı travmaları ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide çatışma çözme stillerinin ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların aracı rolünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi].
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Harvard University Press.
- Mukhtar, H., & Bano, N. (2025). Parentification, impostor phenomenon and metacognitive beliefs in young adults. *Pakistan Journal of Psychology, 56*(1).
- Mungra, Y., & Yadav, P. K. (2020). The mediating effect of satisfaction on trust-commitment and relational outcomes in manufacturer–supplier relationship. *Journal of Business & Industrial Marketing, 35*(2), 219-230.
- Nar, Ö. H., Topkaya, N., & Şahin, E. (2022). Romantik ilişki yaşayan bireylerde ilişki doyumunun yordayıcıları: İlişkiye özgü akılcı olmayan inançlar ve bilişsel esneklik. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 5*(1), 1-28.
- O'Reilly, C., & Quayle, M. (2021). Gender inequalities in time spent doing housework by children in Ireland: A nationally representative sample across two time points. *Infant and Child Development, 30*(5), e2246.
<https://doi.org/10.1002/icd.2246>

- Özdemir, N., & Şahin, S. K. (2020). The impact of childhood traumatic experiences on self-esteem and interpersonal relationships. *Psychiatry and Behavioral Sciences, 10*(4), 185–191.
- Öcal Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi].
- Özcan, S., & Hamamcı, Z. (2023). Romantik İlişki Yaşayan Bireylerin Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları İlişki Doyumu ve Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(1), 27-44.
- Özgülük Üçok, S. B., Öztemür, G., & Yılandı, Ö. (2026). From Childhood Burdens to Relationship Strains: Exploring Partner Parentification and Couple Burnout. *Behavioral Sciences, 16*(2), 177. <https://doi.org/10.3390/bs16020177>
- Peris, T. S., Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M., & Emery, R. E. (2008). Marital conflict and support seeking by parents in adolescence: Empirical support for the parentification construct. *Journal of Family Psychology, 22*(4), 633–642.
- Połomski, P., Peplińska, A., Lewandowska-Walter, A., & Borchet, J. (2021). Exploring resiliency and parentification in Polish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(21), 11454. <https://doi.org/10.3390/ijerph182111454>
- Poyrazoğlu, E. (2024). *Sahtekar fenomeninin yordayıcıları olarak ebeveynleşme ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu* (Tez No. 877639) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Roth, M., Landolt, S. A., Nussbeck, F. W., Weitkamp, K., & Bodenmann, G. (2025). Positive outcomes of long-term relationship satisfaction trajectories in stable

romantic couples: A 10-year longitudinal study. *International Journal of Applied Positive Psychology*, 10, Article 8.
<https://doi.org/10.1007/s41042-024-00201-1>

Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101–117.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.101>

Sand, K. M. K., & Bano, N. (2024). Predictive Association Between Parentification and Psychological Well-Being in Young Adults. *Pakistan Journal of Psychology*, 55(1), 35.

Saraç, A. (2013). *The role of irrational beliefs and perceptions related with premarital relationship in predicting romantic relationship satisfaction of university students* [Master's thesis, Çukurova University].

Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 69-81. <https://izlik.org/JA79BK35PY>

Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Sarı, T., & Korkut Owen, F. (2015). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 255–273.

Sarı, T., & Owen, F. K. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumu üzerindeki yordayıcı rolünün

incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.

Schier, K., Herke, M., Nickel, R., Egle, U. T., & Hardt, J. (2015). Long-term sequelae of emotional parentification: A cross-validation study using sequences of regressions. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1307-1321.

Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A. ve King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323–338.
<https://doi.org/10.3200/JOER.99.6.323-338>

Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). A new measure for adult attachment styles: The psychometric evaluation of the Experiences in Close Relationships–Revised (ECR-R) on a Turkish sample. *Turkish Journal of Psychology*, 20(55), 1–11.

Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2010). An attachment-theory framework for conceptualizing interpersonal behavior. In J. G. Geher & G. F. Miller (Eds.), *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment, and therapeutic interventions* (pp. 17–35). Wiley.

Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.

Shonkoff, J. P., Slopen, N., & Williams, D. R. (2021). Early childhood adversity, toxic stress, and the impacts of racism on the foundations of health. *Annual review of public health*, 42(1), 115-134.

Slavinskienė, J., & Žardeckaitė-Matulaitienė, K. (2012). The relations between socio-demographic factors, irrational beliefs, adult insecure attachment style

- and marital satisfaction of Lithuanian married couples. *Advanced Research in Scientific Areas*, 3(7), 1042–1047.
- Smailović, S., Numanović, A., & Ilic, A. (2025). The subjective experience of life meaning and irrational beliefs as predictors of life satisfaction. *TEME*, 391–406.
- Simpson, J. A., Collins, W. A., Salvatore, J. E., & Sung, S. (2011). The impact of early interpersonal experience on adult romantic relationship functioning: Recent findings from the Minnesota Longitudinal Study of Risk and Adaptation. *Current Directions in Psychological Science*, 20(6), 355–359.
<https://doi.org/10.1177/0963721411418468>
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 19–24.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.04.006>
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi* [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi].
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and individual differences*, 34(8), 1419-1429.
- Stanić, L. (2025). *The role of emotional parentification in linking psychological abuse and parental conflict to adolescents' internalised problems*. *Child & Family Social Work*, 1–11. <https://doi.org/10.1111/cfs.70087>
- Steans, B. (2024). *Parentification's effect on self-esteem, self-efficacy, and attachment tendencies* [Doctoral dissertation, Texas Christian University].
- Stephenson, E., Watson, P. J., Chen, Z. J., & Morris, R. J. (2018). Self-compassion, self-esteem, and irrational beliefs. *Current Psychology*, 37(4), 809-815.

- Stoeber, J. (2012). Dyadic perfectionism in romantic relationships: Predicting relationship satisfaction and long term commitment. *Personality and individual differences*, 53(3), 300-305.
- Sullivan, B. F., & Schwebel, A. I. (1995). Relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal*, 3(4), 298-305.
- Sullivan, K. S., Capp, G., & Gilreath, T. D. (2023). The association of parentification indicators with substance use patterns among military-connected adolescents. *American Journal of Orthopsychiatry*, 93(6), 557–565.
<https://doi.org/10.1037/ort0000331>
- Sumter, S. R., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2013). Perceptions of love across the lifespan: Differences in passion, intimacy, and commitment: Differences in passion, intimacy, and commitment. *International Journal of Behavioral Development*, 37(5), 417-427. <https://doi.org/10.1177/0165025413492486>
- Sümer, S. (2017). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].
- Todorov, E. H., Paradis, A., & Ha, T. (2023). Emotion regulation difficulties and relationship satisfaction in adolescent couples: The role of conflict resolution strategies. *Journal of youth and adolescence*, 52(8), 1753-1767.
- Tolmacz, R., Hasson, S., Cohen, M., & Mikulincer, M. (2024). Parentification and satisfaction of psychological needs in romantic relationships: The mediating role of relational attitudes. *Family Relations*, 74(1), 308-322.
- Tomeny, T. S., Barry, T. D., Fair, E. C., & Riley, R. (2017). Parentification of adult siblings of individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 1056-1067.

- Tompkins, T. L. (2007). Parentification and maternal HIV infection: Beneficial role or pathological burden? *Journal of Child and Family Studies*, 16(1), 113–123.
<https://doi.org/10.1007/s10826-006-9062-7>
- Topkaya, N., Şahin, E., & Mehel, F. (2023). Relationship-specific irrational beliefs and relationship satisfaction in intimate relationships. *Current Psychology*, 42(2), 1257-1269.
- Torun Taşlıdağ, S. N. (2025). *Evlatlık inancı ile psikososyal uyum arasındaki ilişkide ebeveynleşmenin rolü* (Tez No. 967981) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Tunçel, S. (2025). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilinin ilişki doyumuna etkisinde akılcı olmayan inançların aracı rolü*(Tez No. 974579) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Trak, E., Acar, S., & İnözü, M. (2025). How parentification relates to obsessive-compulsive disorder (OCD) and relationship obsessive-compulsive disorder (ROCD): The mediating role of obsessive beliefs. *Current Psychology*, 1–15.
- Uğur, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma temsilleri ile romantik ilişki inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Akdeniz Üniversitesi Açık Erişim Sistemi
- Uluç, S., & Köyden, D. (2022). Cinsiyete göre ebeveynleşmenin farklı boyutları arasındaki ilişkiler ve ebeveynleştirme boyutlarının psikolojik belirtileri yordama düzeyi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(3), 317-330.
- Umemura, T., Lacinová, L., Kotrčová, K., & Fraley, R. C. (2018). Similarities and differences regarding changes in attachment preferences and attachment styles in relation to romantic relationship length: longitudinal and concurrent analyses. *Attachment & human development*, 20(2), 135-159.

- Ünver, B. (2025). Farklı rollerde ebeveynleşme ve benlik ayrışması arasındaki ilişkide algılanan yararın aracı rolü. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 9(2), 116-128.
- Van der Mijl, R. C., & Vingerhoets, A. J. (2017). The positive effects of parentification: An exploratory study among students. *Psychological Topics*, 26(2), 417-430.
- Van Loon, L. M., Van de Ven, M. O. M., Van Doesum, K. T. M., Hosman, C. M. H., & Witteman, C. L. M. (2017). Parentification, stress, and problem behavior of adolescents who have a parent with mental health problems. *Family Process*, 56(1), 141–153.
- Vollmann, M., Sprang, S., & van den Brink, F. (2019). Adult attachment and relationship satisfaction: The mediating role of gratitude toward the partner. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(11-12), 3875-3886.
- Wang, H. (2023). The influence of parenting styles on attachment styles and parental influence on children's cognitive development. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 180, Article 02026). EDP Sciences.
- Wider, W., Chua, B. S., Mutang, J. A., Tan, C. C., Jiang, L., Tanucan, J. C. M., & Udang, L. N. (2025). Associations between intimacy in relationships and marital satisfaction across gender and in different durations of relationship. *Cogent Psychology*, 12(1). <https://doi.org/10.1080/23311908.2025.2545657>
- Wiebe, S. A., & Johnson, S. M. (2016). A Review of the Research in Emotionally Focused Therapy for Couples. *Family Process*, 55(3), 390–407. Portico. <https://doi.org/10.1111/famp.12229>
- Whisman, M. A., & Balzert, A. (2024). Gender differences in variability in intimate relationship satisfaction: A secondary analysis and meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 27(4), 1167–1187.

- Whitton, S. W., & Whisman, M. A. (2010). Relationship satisfaction instability and depression. *Journal of Family Psychology*, 24(6), 791–794.
- Yadav, A., & Singh, P. (2024). Relationship between Parental Attachment Styles, Emotional Regulation and Relationship Satisfaction in Adult Romantic Relationship. *International Journal of Interdisciplinary Approaches in Psychology*, 2(4), 396-408.
- Yew, W. P., Siau, C. S., & Kwong, S. F. (2017). Parentification and resilience among students with clinical and nonclinical aspirations: A cross-sectional quantitative study. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 45(1), 66–75. <https://doi.org/10.1002/jmcd.12063>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Yıldırım Karayavuz, M. (2025). *Evli bireylerin ebeveynleşme düzeylerinin evlilik doyumuna etkisi* (Tez No. 950105) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldızhan, E. (2016). Attachment Theory and A Glance at Attachment Disorders. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 22(1), 66-72. <https://doi.org/10.21673/anadoluklin.237462>
- Yılmaz, C. D., Lajunen, T., & Sullman, M. J. M. (2023). Trust in relationships: A preliminary investigation of the influence of parental divorce, breakup experiences, adult attachment style, and close relationship beliefs on dyadic trust. *Frontiers in Psychology*, 14, 1260480.
- Yılmaz, B., Yüksel, M. M., & Muezzin, E. E. (2023). Beliren Yetişkinlik Döneminde Akılcı Olmayan İnançlar, Bilişsel Çarpıtmalar, Öz Yeterlilik ve İlişki Doyumunun İncelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler Ve Eğitim Dergisi*, 9(19), 1-22. <https://doi.org/10.59304/ijhe.1266580>

- Yuyun, N. L., Zachée, Z. O., & Françoise, M. O. (2025). Parentification, développement et bien-être du sujet. *Emerging Frontiers Library for the American Journal of Social Science and Education Innovations*, 7(7), 17–42.
- Zagefka, H., & Bahul, K. (2021). Beliefs that contribute to dissatisfaction in romantic relationships. *The Family Journal*, 29(2), 153–160.
<https://doi.org/10.1177/1066480720956638>
- Zencir, T. (2021). The examination of relationships among personal-familial qualifications, levels of parentification, depression and marital satisfaction of married individuals. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 258-279.
- Zhang, C., & Liang, Y. (2023). *The impact of education level on marital satisfaction: Evidence from China. Social Sciences & Humanities Open*, 7(1), 100487.
<https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.10048>
- Zhang, X., Li, J., Xie, F., Chen, X., Xu, W., & Hudson, N. W. (2022). The relationship between adult attachment and mental health: A meta-analysis. *Journal of personality and social psychology*, 123(5), 1089–1137.
<https://doi.org/10.1037/pspp0000437>

EKLER

EK 1

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Ebeveynleşme ve İlişki Doyumu: Bağlanma Örüntüleri ve Akılcı Olmayan Romantik İnançların Aracı Rolü

Sayın katılımcı,

Yüksek Lisans Tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa aşağıda belirtilen e-posta adresi üzerinden araştırmacıyla iletişim kurunuz.

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tezi kapsamında Yağmur Evcioğlu tarafından Dr. Öğr. Üyesi Ebru Akün Kaçar danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı ebeveynleşme yaşantılarının, bağlanma örüntüleri, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu ile ilişkisini incelemektir. Çalışma 18-40 yaş aralığındaki romantik ilişkisi olan bireyler ile yürütülecektir. Yapılmakta olan araştırma Ankara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Araştırmaya katılmayı reddedebilir veya başladıktan sonra devam etmek istemediğinize karar verip yarım bırakabilirsiniz. **Sorulara vermiş olduğunuz cevaplar gizli tutulacak ve herhangi bir kimlik bilginiz alınmayacaktır.** Doldurduğunuz ölçeklerden elde edilen bilgiler toplu halde değerlendirileceğinden, size özel sonuç

paylaşılmayacaktır. Elde edilen bulgular, bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizinle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır.

Çalışmanın güvenilirliği açısından içten ve samimi yanıtlar vererek verilen ölçeklerdeki hiçbir maddeyi atlamadan doldurmanız önemlidir. Çalışmanın ortalama 10-15 dakika sürmesi planlanmaktadır. Araştırma bitiminde detaylı bilgi almak isterseniz araştırmayı yürüten Yağmur Evcioğlu'ya (...@gmail.com) adresinden ulaşabilirsiniz.

() Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum. Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı. Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uymak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

EK 2

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: () Kadın

() Erkek

() Diğer

Eğitim Durumunuz:

Okur-yazar ()

İlkokul mezunu ()

Ortaokul mezunu ()

Lise mezunu ()

Üniversite öğrencisi ()

Üniversite mezunu ()

Lisansüstü mezunu ()

Medeni Durumunuz:

Bekar/Herhangi bir ilişkim yok ()

Bekar/Romantik ilişkim var ()

Evli ()

Boşanmış/Eşini Kaybetmiş ()

Genel olarak, eve giren tüm maddi kaynakları düşünecek olursanız, maddi durumunuzu veya gelir düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

() Çok iyi

() Kötü

() İyi

() Çok kötü

() Orta

Yaşamınızın bugüne kadar olan bölümünün çoğunu nerede geçirdiniz?

() Köyde

() Kasaba/ilçede

() Şehir/Büyükşehirde:

Son 6 ay içinde almış olduğunuz bir psikiyatrik tanı var mı? () Evet () Hayır

Cevabınız “Evet” ise Belirtiniz: _____

İlişkiniz ne kadar süredir devam etmektedir? ...

EK 3

FİİLİAL SORUMLULUK ÖLÇEĞİ-YETİŞKİN VERSİYONU

Aşağıdaki 30 durum sizin çocukluğunuzda aile içinde yaşamış olabileceğiniz olayları belirtmektedir. Her kişinin tecrübeleri birbirinden farklı olduğundan, doğru veya yanlış cevap yoktur. Lütfen sadece size en uygun şekilde cevaplamaya çalışın.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1) Ailem için birçok alışveriş yaptım(market,elbise,vb.)					
2) Bazen, annem ve babamın yardım isteyecekleri kişinin sadece ben olduğumu hissederdim.					
3) Kardeşlerime ev ödevlerinde çok yardım ettim.					
4) Ailem her ne kadar iyi niyetli olsa da, onların tüm ihtiyaçlarımı karşılayabileceklerine güvenemem.					
5) Ailemde sık sık yaşıma göre olgun olduğum söylenir.					
6) Sıklıkla, ailemdeki bir üyenin fiziksel bakımında görevliydim. (yıkamak, beslemek, giydirmek gibi)					
7) Ailemde benim duygularıma genelde pek itibar edilmez.					
8) Aileme para getirmek için çalıştım.					
9) Kendimi aile içinde bir					

hakem gibi hissedirim.					
10) Sık sık aile bireyleri beni hayal kırıklığına uğrattır.					
11) Ailem için farkına varılmayan fedakarlıklar yaptım.					
12) Aile üyeleri bana hep kendi problemlerini getiriyor gibiydi.					
13) Sık sık ailenin çamaşır yıkama işlerini yapardım.					
14) Eğer bir aile üyesinin canı sıkınsa, ben genelde dahil olmazdım.					
15) Ne zaman bir problemim olsa annem ve babam yardımcıydılar.					
16) Evde yemekleri nadiren ben yapardım.					
17) Annem ve babam tartışmalarında beni kendi taraflarına çekmek isterlerdi.					
18) Ailemin bana ihtiyacı olmasa bile ben kendimi onlara karşı sorumlu hissederdim.					
19) Benden kardeşlerime bakmam çok nadiren istendi.					
20) Bazen anne babamdan daha çok sorumluluk sahibiymişim gibi gelirdi.					
21) Ailemdeki insanlar beni çok iyi anlardı.					
22) Anne ve babam benden					

kardeşlerimi yetiştirmeye yardımcı olmamı beklerdi.					
23) Anne ve babam sık sık benim yardımda bulunma çabalarımı eleştirirdi.					
24) Sık sık ailemin bense iyi geçinemeyeceğini düşünürdüm.					
25) Bazı nedenlerden dolayı benim için anne ve babama güvenmek zordu.					
26) Sık sık kendimi anne ve babamın tartışmalarının ortasında kalmış olarak bulurdum.					
27) Ailemin finansal işlerine yardımcı olurdum (harcamalar hakkında karar vermek ya da faturaları ödemek gibi).					
28) Aile içinde sık sık aldığımdan fazlasını verdim.					
29) Evdeki sorumluluklarım yüzünden okulu devam ettirmek bazen zor olurdu.					
30) Aile içinde sıklıkla bir çocuktan ziyade bir yetişkin gibi hissederdim.					

EK 4

EBEVEYNLEŞME ENVANTERİ

YÖNERGE: Aşağıdaki sorular siz büyürken, kendiniz ve ailenizle ilgili sahip olduğunuz düşünceleriniz, davranışlarınız ve duygularınız ile ilgilidir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyun. Cümlelerin 1(hiçbir zaman doğru değil) ve 5 (her zaman doğru) arasında sizin için ne kadar doğru olduğuna dayanarak bir cevap seçin. Her soruyu mümkün olduğunca doğru yanıtladığınızdan emin olun. BU SORULARIN SİZİN BÜYÜDÜĞÜNÜZ DÖNEM HAKKINDA OLDUĞUNU UNUTMAYIN.

Yanıt Seçenekleri: (1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Kimi zaman (4) Sık sık (5) Her zaman

	Durum	Hiçbir zaman	Nadiren	Kimi zaman	Sık sık	Her zaman
1	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş(ler)imi rahatlatmam beklendi.					
2	Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.					
3	Benim yaşadığım yerdeki çoğu çocuk aile bütçesine katkıda bulunurdu.					
4	Aile üyelerimle ilgilenmek zorunda olduğumda bile, mutlu ya da üzgün olabilecek zamana sahiptim.					
5	Anne babama önemli kararlar almalarında yardım ettim.					
6	Her gece kardeşlerimin yattığından emin olmak benim görevimdi.					
7	Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim.					
8	Benim yaşımdaki çoğu çocuk benimle aynı rol ve sorumluluklara sahipti.					
9	Ailevi sorumluluklarım olsa da oyun ya da okul ödevleri için zamanım olurdu.					

10	Çalıştım ve aile bütçesine katkıda bulundum.					
11	Kardeşlerimin (kız ya da erkek) ev ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olmaktan sorumluydum.					
12	Ailemde bir anlaşmazlık olduğunda aile üyelerimin yardım istediği ilk kişiydim.					
13	Kardeşlerimi disipline eden esas kişi bendim.					
14	Sık sık anne babamın (ya da ailedeki bakım veren yetişkinlerin) arasındaki sorunları çözmeye yardım ettim.					
15	Aile içindeki rolümden gerçekten keyif aldım.					
16	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, anne babamı rahatlatmam beklendi.					
17	Haftanın çoğu günü ailenin çamaşırlarını yıkamaktan ben sorumluydum.					
18	Ailem için hakem rolünü üstlendim.					
19	Aile üyelerimin sırlarını paylaştığı kişi bendim.					
20	Ailemizin bir takım olduğunu ve birlikte iyi çalıştığını hissettim.					
21	Market alışverişini tamamlamam diğer aile üyelerimden daha çok benden istendi.					
22	Aile fertlerim için çevirmen rolünü üstlendim.					

EK 5

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ II-KISA FORM

Bu kısımda yakın ilişkilerinize yönelik bazı ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve yaşadığınız ilişkinizi düşünerek her bir ifadenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını 7 puanlık ölçek üzerinden değerlendiriniz (1 = Hiç katılmıyorum, 7 = Tamamen katılıyorum)

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç Kararsızım/fikrim yok
Tamamen
katılmıyorum
katılıyorum

1	Eşimin başka insanlara denk olmadığından düşünmesinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
2	Özel duygu ve düşüncelerimi eşimle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
3	Eşimle olan ilişkiyi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
4	Eşime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
5	Sıklıkla, eşimin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6	Eşime yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
7	Eşimin beni, benim onu önemsemişim kadar	1	2	3	4	5	6	7

	önemsemediğinden endişe duyarım.							
8	Eşime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
9	Eşim kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
10	Gerçekte ne hissettiğimi eşime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7

EK 6

ROMANTİK İLİŞKİLERDE AKILCI OLMAYAN İNANÇLAR ÖLÇEĞİ

Aşağıda romantik ilişkilerle ilgili inançları içeren ifadeler bulunmaktadır. Lütfen bu ifadelere ne derecede katıldığınızı ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. Katkılarınız için teşekkürler.

Hiç katılmıyorum (1)

Katılmıyorum (2)

Kararsızım (3)

Katılıyorum (4)

Tamamen katılıyorum (5)

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Birlikte olduğum kişi benimkilerden farklı düşünceler taşır ve bunu rahatlıkla ifade ederse bu hoşuma gider.	1	2	3	4	5
2. Birlikte olduğum kişi benimle herhangi bir konuda zıt fikirlerini tartışırsa buna dayanamam.	1	2	3	4	5
3. Ben ve birlikte olduğum kişi farklı düşünüyorsa, ilişkimizin iyi gitmediğini ve bitebileceğini düşünürüm.	1	2	3	4	5

4. Olaylar hakkında aynı şekilde düşünmüyorsa k bu ilişkinin yürütülmesi anlamsızdır.	1	2	3	4	5
5. Birlikte olduğum kişinin benim bütün duygularımı anlamasını beklerim	1	2	3	4	5
6. Eğer birlikte olduğum kişi benim duygularımı kendiliğinden anlamazsa, bu benim için hayal kırıcı olur.	1	2	3	4	5
7. İlişki içinde olan insanlar sanki birbirlerinin zihinlerini okuyormuşçasına birbirlerinin ihtiyaçlarını anlarlar ve duyarlıdırlar.	1	2	3	4	5
8. Birlikte olduğum kişinin duygularıma karşı son	1	2	3	4	5

derece duyarlı olması ve değişen ihtiyaçlarımı kendiliğinden fark etmesi benim için çok önemlidir.					
9. Birlikte olduğum kişi ben ona anlatmadan ne düşündüğümü ve hissettiğimi anlayabilmelid ir.	1	2	3	4	5
10. Birlikte olduğum kişi her zaman benim düşündüğümü ben söylemesem de bilmelidir.	1	2	3	4	5
11. Kadın ve erkek muhtemelen karşı cinsi hiçbir zaman yeteri kadar anlayamayaca ktır.	1	2	3	4	5
12. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar çiftler	1	2	3	4	5

arasındaki sorunların temel sebebidir.					
13. Çiftler arasındaki en önemli sorunlardan biri kadın ve erkeğin farklı duygusal ihtiyaçlara sahip olmasıdır.	1	2	3	4	5
14. Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir.	1	2	3	4	5
15. Yakın fiziksel temas asla evlilikten önce yaşanmamalı, yaşanıyorsa o ilişki evliliğe gitmez.	1	2	3	4	5
16. Eğer birlikte olduğum kişi beni gerçekten seviyorsa benden başkalarıyla arkadaşlık	1	2	3	4	5

etmekten zevk almamalı.					
17. Birlikte olduğum kişi dışında çok sayıda arkadaşım ve serbest zaman etkinliklerim olursa bu ilişkimin iyi gitmediğini gösterir.	1	2	3	4	5
18. Birlikte olduğum kişi bensiz serbest zaman etkinliklerinde bulunmak isterse bu beni yeterince sevmediğini gösterir.	1	2	3	4	5
19. Birlikte olduğum kişi her sosyal faaliyete benimle katılmayı istemeli.	1	2	3	4	5
20. Birlikte olduğum kişinin karşı cinsten sosyal arkadaşları olması benimle mutlu	1	2	3	4	5

olmadığı gösterir.					
21. Birlikte olduğum kişi benimle beraberken her zaman kendini mutlu hissetmeli.	1	2	3	4	5
22. Birlikte olduğum kişi beni çok sevse bile bütün zamanını benimle geçirmek istememesi doğaldır.	1	2	3	4	5
23. Birlikte olduğum kişi bana gittiği yerler ve yaptıkları hakkında ben ona sormadan bilgi vermesini beklerim.	1	2	3	4	5
24. Birlikte olduğum kişi benim istediğim bir şeyi kendisi istemese bile beni mutlu etmek için yapmasını beklerim.	1	2	3	4	5

25. Birlikte olduğum kişiyle konuştuğum zaman bütün yorgunluğum, üzüntüm bitmeli.	1	2	3	4	5
26. Birlikte olduğum kişi bana ihtiyacı olduğu her zaman yanında olmalıyım.	1	2	3	4	5
27. Birlikte olduğum kişi ben her istediğimde/iht iyaç duyduğumda benim yanımda olabilmeli.	1	2	3	4	5
28. Birlikte olduğum kişiyle her zaman her türli duygumu ve düşüncemi paylaşmalıyım .	1	2	3	4	5
29. Birlikte olduğum kişi benimle maddi ve manevi her şeyini paylaşmalı.	1	2	3	4	5

30. Eğer birlikte olduğum kişi ilişiye ciddi yaklaşıyorsa asla yakın fiziksel temas teklif etmez.	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

EK 7**İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ**

Aşağıdaki sorulara 1’den (en düşük) 7’ye (en yüksek) kadar kaç puan verirsiniz işaretleyiniz.

	Düşük Yüksek						
	1	2	3	4	5	6	7
1. Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?							
2. Genel olarak ilişkiniz sizin ne kadar doyurucu?							
3. Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?							
4. Ne kadar sıklıkla “keşke bu ilişkiye hiç girmeseydim” diyorsunuz?							
5. İlişkiniz ilişkiye başlarken sahip olduğunuz beklentileri ne ölçüde karşılıyor?							
6. Sevgilinizi ne kadar seviyorsunuz?							
7. İlişkinizde ne kadar probleminiz var?							

ÖZET

Erken çocukluk dönemindeki yaşantıların ve aile içinde üstlenilen rollerin bireylerin yetişkinlik dönemindeki kişiler arası ilişkilerini etkileyebildiği bilinmektedir. Bu bağlamda ebeveynleşme yaşantılarının bağlanma örüntüleri, romantik ilişkilere yönelik bilişsel değerlendirmeler ve ilişki doyumu ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Alanyazında bu değişkenler arasındaki ilişkiler ayrı ayrı incelenmiş olup, bu değişkenlerin birlikte ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynleşme yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların aracı rolünü incelemektir.

Araştırmanın örneklemini 18-40 yaşları arasında, romantik ilişkisi bulunan ve evli olmayan 366 birey (262 kadın, 104 erkek) oluşturmaktadır. Veriler çevrimiçi olarak toplanmış; katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Filial Sorumluluk Ölçeği-Yetişkin Formu, Ebeveynleşme Envanteri, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği II-Kısa Form, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği uygulanmıştır. Veriler bağımsız örneklemeler için t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve PROCESS makrosu kullanılarak analiz edilmiştir. Ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların sıralı aracılık etkisi Model 80 ile, ebeveyn odaklı ebeveynleşmeye ilişkin alt boyut analizleri ise Model 81 ile test edilmiştir.

Bulgular, kadınların kardeş odaklı ve araçsal ebeveynleşme puanlarının daha yüksek olduğunu, 18-23 yaş grubundaki bireylerin kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının daha yüksek olduğunu ve ilişki süresi 1-12 ay olan bireylerin daha yüksek kaçınan bağlanma puanlarına sahip olduğunu göstermiştir. Aracılık analizleri sonucunda ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntülerinin

anlamalı aracılık etkileri gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca ebeveyn odaklı ebeveynleşme ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide bağlanma örüntüleri ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların farklı alt boyutlarının anlamalı sıralı aracılık etkileri gösterdiği bulunmuştur.

Araştırma bulguları, ebeveynleşme yaşantılarının yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerdeki doyum ile ilişkili olduğunu ve bu ilişkide bağlanma örüntüleri ve bu ilişkilere özgü farklı akılcı olmayan inançların önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bulgular, ilişki doyumunun değerlendirilmesinde çocukluk yaşantıları, bağlanma örüntüleri ve ilişkilere yönelik bilişsel değerlendirmelerin dikkate alınmasının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynleşme, İlişki Doyumu, Kaçınan Bağlanma, Kaygılı Bağlanma, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar

ABSTRACT

It is well established that early childhood experiences and the roles assumed within the family can influence individuals' interpersonal relationships in adulthood. In this context, parentification experiences may be associated with attachment patterns, cognitive evaluations of romantic relationships, and relationship satisfaction. Although the relationships among these variables have been examined separately in the literature, studies investigating them together remain limited. Therefore, the aim of the present study was to examine the mediating roles of attachment patterns and irrational beliefs in romantic relationships in the relationship between parentification experiences and relationship satisfaction.

The sample consisted of 366 unmarried individuals (262 women and 104 men) between the ages of 18 and 40 who were currently involved in a romantic relationship. Data were collected online using the Demographic Information Form, the Filial Responsibility Scale–Adult Version, the Parentification Inventory, the Experiences in Close Relationships Scale II–Short Form, the Irrational Relationship Beliefs Scale, and the Relationship Assessment Scale. Data were analyzed using independent samples t-tests, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation analysis, and the PROCESS macro. The sequential mediating effects of attachment patterns and irrational beliefs in romantic relationships on the relationship between parentification and relationship satisfaction were tested using Model 80, whereas subscale analyses related to parent-focused parentification were conducted using Model 81.

The findings indicated that women scored higher on sibling-focused and instrumental parentification, individuals aged 18–23 scored higher on sibling-focused parentification, and participants whose relationship duration was between 1 and 12 months had higher levels of avoidant attachment. Mediation analyses revealed that

attachment patterns significantly mediated the relationship between parentification and relationship satisfaction. Furthermore, attachment patterns and different subdimensions of irrational beliefs in romantic relationships demonstrated significant sequential mediating effects in the relationship between parent-focused parentification and relationship satisfaction.

The findings suggest that parentification experiences are associated with satisfaction in adult romantic relationships and that attachment patterns and relationship-specific irrational beliefs play important roles in this association. The results highlight the importance of considering childhood experiences, attachment patterns, and cognitive evaluations of relationships when assessing relationship satisfaction.

Keywords: Parentification, Relationship Satisfaction, Avoidant Attachment, Anxious Attachment, Irrational Beliefs in Romantic Relationships